WWW.ZVIAZDA.BY — на 12 гадзін раней
Родная газета на роднай мове
ЗВЯЗДА
БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА
4 ЖНІЎНЯ 2010 г. СЕРАДА № 150 (26758)
Кошт 650 рублёў
ВЫДАЕЦЦА З 9 ЖНІЎНЯ 1917 г.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ПАВІНШАВАЎ БАРАКА АБАМУ

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў з днём нараджэння Прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі Барака Абаму.

«У Рэспубліцы Беларусь Вас ведаюць як прынцыповага, дальнабачнага і прагматычнага палітыка. Знешнепалітычныя падыходы адміністрацыі Злучаных Штатаў Амерыкі, накіраваныя на пошук новых партнёраў, усталяванне з імі ўзаемапаважлівага і свабоднага ад стэрэатыпаў узаемадзеяння, супадаюць з нашым разуменнем прынцыпаў развіцця міждзяржаўнага супрацоўніцтва», — гаворыцца ў віншаванні.

Аляксандр Лукашэнка выказаў упэўненасць, што «сумеснымі намаганнямі мы зможам напісаць якасна новую старонку беларуска-амерыканскіх адносінаў і вывесці іх на ўзровень, які адпавядае інтарэсам народаў абедзвюх краін».

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ДАРУЧЫЎ ДАПРАЦАВАЦЬ ДАКУМЕНТЫ АБ СТВАРЭННІ Ў БЕЛАРУСІ СПЕЦЫЯЛІЗАВАНАГА ФІНАНСАВАГА АГЕНЦТВА

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 3 жніўня правёў рабочую сустрэчу, на якой прысутнічалі прэм'ер-міністр Сяргей Сідорскі, старшыня праўлення Нацыянальнага банка Пётр Пракаповіч, а таксама кіраўнікі двух буйных банкаў краіны: старшыня праўлення ААТ «Белаграпрамбанк» Сяргей Румас і старшыня праўлення ААТ «ААБ Беларусбанк» Надзея Ермакова.

На рабочай сустрэчы абмяркоўвалася пытанне аб неабходнасці стварэння ў Беларусі спецыялізаванага фінансавага агенцтва. Улічваючы тое, што такая структура для фінансавай сістэмы рэспублікі — з'ява новая, узнікала нямала спрэчных момантаў, якія неабходна было абмеркаваць.

Аляксандр Лукашэнка адразу паставіў перад прысутнымі шэраг прынцыповых пытанняў: «Чаму мы маглі абыходзіцца без гэтага агенцтва, а сёння павінны яго ствараць? Ці можам мы і далей працаваць такім жа чынам, як працавалі да гэтага часу?»

«Калі банкі проста хочуць аблегчыць сабе жыццё і адысці ад дзяржаўных праграм, то гэта няправільна, таму што ў асноўным гэтымі праграмамі займаюцца дзяржаўныя банкі, — адзначыў Прэзідэнт. — Калі банкі гэтым хочуць павысіць сваю прывабнасць, асабліва перад замежнымі партнёрамі, прыцягнуць пазыкі, — я гэта разумею, але дзе гарантыя, што мы, стварыўшы гэта агенцтва, павысім прывабнасць нашых банкаў? Такіх гарантый пакуль ніхто даць не можа».

Як адзначыў Пётр Пракаповіч, спецыялізаванае фінансавае агенцтва, у тым ліку, узяло б на сябе клопат па абслугоўванні праблемных крэдытаў, якія ёсць у выніку рэалізацыі дзяржпраграм. Нягледзячы на тое, што праблемных крэдытаў няшмат (каля 1 працэнта ад агульнай сумы выдадзеных крэдытаў па дзяржпраграмах), гэта аказала б рэальную дапамогу банкаўскай сістэме і дало б магчымасць павысіць крэдытныя рэйтынгі беларускіх банкаў. Такое агенцтва трэба таксама для таго, каб забяспечыць стабільную і ўстойлівую работу банкаўскай сістэмы.

Па выніках рабочай сустрэчы Прэзідэнт даручыў у бліжэйшы час дапрацаваць дакументы аб стварэнні ў Беларусі спецыялізаванага фінансавага агенцтва.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

У Мінэканомікі лічаць, што змены ў заканадаўстве аб гаспадарчых таварыствах дазволяць павысіць рэйтынг Беларусі

Змены ў заканадаўстве аб гаспадарчых таварыствах патлумачыў намеснік міністра эканомікі Алег Мельнікаў. 15 ліпеня 2010 года Прэзідэнтам быў падпісаны Закон «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб гаспадарчых таварыствах», які набудзе моц праз шэсць месяцаў пасля афіцыйнага апублікавання. У прыватнасці, па словах намесніка міністра, гэтыя змены ў заканадаўстве знізяць пэўныя неабгрунтаваныя адміністрацыйныя бар'еры для ўдзельнікаў гаспадарчых таварыстваў і павысяць узровень абароны правоў інвестараў, акцыянераў, а таксама спрыяць павышэнню рэйтынгу Беларусі ў рэйтынгу Сусветнага банка Doing Business, у якім Беларусь і далей будзе па прадпрымальніцкай дзейнасці.

Такім чынам з прыняццем гэтага Закона парадак стварэння гаспадарчых таварыстваў, у тым ліку і ў частцы фарміравання статутнага фонду, спрошчаны парадак прыняцця рашэнняў па асобных пытаннях кампетэнцыі агульнага сходу ўдзельнікаў гаспадарчага таварыства, упарадкаваны асобныя працэдуры здзяйснення гаспадарчымі таварыствамі істотных карпаратыўных дзеянняў (у тым ліку і буйных здзелак). У Закон «Аб гаспадарчых таварыствах» таксама ўключаны нормы, якія павышаюць ступень абароны міншасных акцыянераў і дазваляюць ім атрымліваць інфармацыю аб дзейнасці гаспадарчага таварыства, а таксама абавязваюць органы кіравання раскрываць інфармацыю аб акцыянерных таварыствах і здзелках з заінтэрэсаванасцю кожнага члена органаў кіравання і ўдзельнікаў, у тым ліку пры заключэнні таварыствамі з кіраўнікамі і ўдзельнікамі ўласнага капіталу здзелак, а таксама аб ...

— Дадзена пашырэнне закрытай інфармацыі па рынку каштоўных папер, устанаўліваецца адказнасць асобаў, якія, валодаючы закрытай інфармацыяй, будуць яе незаконна выкарыстоўваць і распаўсюджваць, — сказаў Алег Мельнікаў і адзначыў, што таксім чынам створаны элемент антыкрызіснага рэгулявання дзеля абароны правоў акцыянераў.

Што датычыцца павышэння рэйтынгу Беларусі, то намеснік міністра эканомікі растлумачыў, што ён залежыць ад «трыццаткі»:

— Пры падрыхтоўцы Закона мы ўлічвалі прапановы ў органах дзяржкіравання, зацікаўленых структур, Сусветным банку. Я лічу, што асноўныя палажэнні Закона, якія палепшылі пазіцыі Беларусі, з'яўляюцца ступень раскрыцця інфармацыі, адказнасць кіраўнікоў, ісказвая магчымасці акцыянераў. На апошніх звестках па паказчыку «абарона інвестараў» мы знаходзімся на 109-м месцы (па водле даклада Doing Business 2010. — Аўт.), пасля прыняцця Закона, на нашай разлік, мы будзем у трыццатцы, — сказаў Алег Мельнікаў.

Павел БЕРАСНЕЎ.

Лепшы ў Лепельскім раёне малаказборшчык з вёскі Стаі Канстанцін БАРАНОЎСКІ здае ранішняе малако вядомаму на Віцебшчыне перапрацоўчаму прадпрыемству «Лепелька».
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Будзьма асцярожнымі!

СОНЕЧНЫЯ ЎСПЫШКІ НА ФОНЕ АНАМАЛЬНАЙ СПЯКОТЫ

Як паведамілі рэдакцыі ў Рэспубліканскім гідраметцэнтры, у Беларусі гэтымі днямі будуць назірацца неспрыяльныя дні.

Па-першае, айчынныя эксперты адзначаюць, што ўначы з 3 на 4 жніўня да планеты Зямля павінна «даляцець» анамальная сонечная хваля ад выкідвання 1 жніўня вялікіх валокнаў сонечнага рэчыва і сонечнай успышкі С3.2. Верагоднасць магнітнай буры складае не менш за 40 працэнтаў. У астатнія дні спецыялісты прагназуюць спакойнае і слабаўзбуранае геамагнітнае становішча. Па-другое, экстрэмальная гарачыня ў Беларусі, калі тэмпература паветра можа дасягаць 35—40 градусаў, фармулюе пагодную гіпаксію, якая неспрыяльна адбіваецца на самаадчуванні людзей. У гэтыя дні сапраўды цяжка будзе людзям з сардэчнай і лёгачнай недастатковасцю, тым, хто пакутуе ад цукровага дыябету, эндакрынных парушэнняў, захворванняў шчытападобнай залозы, бронхаў і лёгкіх. Хворым людзям неабходна прытрымлівацца ўсіх мераў засцярогі і выконваць усе прадпісанні ўрачоў, каб пазбегнуць цяжкіх наступстваў для здароўя.

Да ведама тых, хто гэтымі днямі збіраецца наведаць тэрыторыю Расіі. У гэтай краіне тэмпература паветра ўдзень складзе ў Цэнтральнай акрузе — 33—38, на паўднёвым усходзе Падмаскоўя, ва Уладзімірскай, Разанскай, Тульскай, Арлоўскай, Ліпецкай, Тамбоўскай, Варонежскай, Белгародскай і Курскай абласцях месцамі чакаецца да 39—42 градусаў.

Сяргей КУРКАЧ.

ДАІ МІНСКА ЗАНЯЛАСЯ ПАРКОЎКАМІ ГРУЗАВІКОЎ

Мінская Дзяржаўтаінспекцыя з 2 па 12 жніўня праводзіць дэкаду па выяўленні і спыненні парушэнняў правілаў стаянкі транспартных сродкаў з тэхнічна дапушчальнай агульнай масай звыш 3,5 т, паведамілі БЕЛТА.

Як адзначылі ў ДАІ, усе парушальнікі ў абавязковым парадку будуць прыцягвацца да адміністрацыйнай адказнасці. Акрамя таго, будуць выдавацца прадпісанні кіраўнікам і службовым асобам арганізацый, кіроўцы якіх паркуюць грузавы і іншы буйнагабарытны транспарт па-за спецыяльна адведзенымі месцамі.

«Сёлета Беларусь будзе забяспечана збожжам у дастатковай колькасці»

Намеснік міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Васіль ПАЎЛОЎСКІ адказаў на актуальныя пытанні журналістаў.

У Мінсельгасхарчы прагназуюць, што валавы збор збожжа сёлета будзе блізкім да ўзроўню мінулага года, яго хопіць для забеспячэння ўнутраных патрэбнасцяў краіны.

— Валавы збор збожжа ў Беларусі, мяркуецца, складзе каля 8 мільёнаў тон, — адзначыў Васіль Паўлоўскі. — Мы чакаем, што 7,5-7,6 мільёна тон збожжа намалоцяць сельгасарганізацыі, каля 500 тысяч тон атрымаем з дапамогай насельніцтва. Як і летась, плануецца закупіць за мяжой каля 30 тысяч тон пшаніцы цвёрдых гатункаў. Гэта збожжа неабходнае для паляпшэння якасці айчыннай хлебабулачнай прадукцыі.

Намеснік міністра паведаміў, што завяршыць уборку збожжавых культур плануюць да 7-10 жніўня ва ўсіх абласцях краіны, за выключэннем Віцебскай. Пакуль што намалочана 5 мільёнаў тон збожжа пры сярэдняй ураджайнасці па краіне 30,6 ц/га (на 8,7-8,8 ц/га ніжэйшая ў параўнанні з мінулым годам). Зніжэнне ўраджайнасці звязана з анамальнымі ўмовамі надвор'я: зярняты проста не паспяваюць цалкам выспяваць, падсмажваюцца пад уздзеяннем сонечных праменяў. Сярод лідараў — Гомельская і Магілёўская вобласці, там з палёў убрана больш чым 80 працэнтаў збожжавых. Каля 70 працэнтаў убрана ў Брэсцкай вобласці, у астатніх абласцях — каля 60 працэнтаў.

— Сёлета назіраецца нязвыклае размеркаванне тэмпературных рэжымаў па абласцях, — адзначыў намеснік міністра. — З-за моцнай спякоты і абумоўленага ёй ранняга выспявання збожжавых культур, іх уборка ў паўночных рэгіёнах краіны пачалася нават раней, чым у паўднёвых. Ніколі раней не было і такога, каб яравы рапс пачалі ўбіраць з палёў 1 жніўня, што сёлета назіраецца ў Брэсцкай і Гомельскай абласцях. Звычайна за гэту культуру браліся ў канцы жніўня ці пачатку верасня. Праз паўмесяца плануем пачаць масавую уборку яравога рапсу па ўсёй краіне.

«ТЭХНАЛОГІЯ ВЫРОШЧВАННЯ ЛЁНУ Ў БЕЛАРУСІ ЗМЕНІЦЦА»

У Беларусі прыступяць да змянення існуючай тэхналогіі вырошчвання лёну, — адзначыў Васіль Паўлоўскі. — Гэта звязана з тым, што эксперымент, які сёлета правялі беларускія спецыялісты разам з французскімі, даў станоўчыя вынікі.

Сутнасць эксперыменту ў тым, што на адной палове поля пасеялі французскі лён і вырошчвалі яго цалкам па заходняй тэхналогіі. На другім баку поля пасеяў сваё насенне беларускі Інстытут лёну. Пад эксперыментальныя пасевы былі выбраны два палі па 10 гектараў — пад Лідай і пад Дуброўнам.

— Эксперымент па вырошчванні льну з выкарыстаннем французскай тэхналогіі аказаўся вельмі паспяховым, — кажа намеснік міністра. — У планах французскіх спецыялістаў сабраць каля 6 тон трасты з аднаго гектара, і, я быў на тых палях, візуальна такі ўраджай будзе.

Па беларускай жа тэхналогіі вырошчвання лёну рэальна атрымаць толькі 3,3-4 тоны льнотрасты з 1 гектара. Акрамя таго, па вышыні беларускі лён (85-90 сантыметраў) таксама саступае французскаму (каля 1,1 метра).

— Я лічу, што мы ўжо сёлета пачнём рэзка мяняць свае падыходы адносна вырошчвання лёну. Нядрэнна было распаўсюдзіць такую практыку і сярод фермераў, якія займаюцца вырошчваннем гэтай культуры. А іх нямала, бо гэта сёння выгадна.

«ЛІШКІ БУЛЬБЫ І АГАРОДНІНЫ — НА ЭКСПАРТ»

У Беларусь ужо паступілі звароты з розных рэгіёнаў Расіі аб пастаўцы туды ранняй бульбы.

— Мы з задавальненнем будзем прадаваць лішкі, — паведаміў Васіль Паўлоўскі. — Па папярэдніх падліках экспартны патэнцыял бульбы сёлета складзе недзе 150—250 тысяч тон. Што датычыцца агародніны, то для таго, каб забяспечыць патрэбы ўнутры краіны, нам дастаткова 1,7-1,8 млн тон агародніны з 2,3 млн тон, якія плануецца сабраць сёлета. Таму, няцяжка падлічыць, што каля 500 тысяч тон рэальна можам пастаўляць на экспарт.

Намеснік міністра таксама адзначыў, што сёлета, як у прынцыпе і летась, папулярнасцю ў расіян карыстаецца і беларуская цяплічная агародніна. Плануецца працягнуць гандляваць і жытняй мукой. Што датычыцца экспарту іншых відаў збожжавых культур, то гэта можна будзе сказаць толькі пасля завяршэння ўборкі.

— Зробім баланс і прымем рашэнне разам з урадам. Калі будуць лішкі — будзем прадаваць.

Сёлета Беларусь плануе адмовіцца ад экспарту насення рапсу, каб перапрацоўваць яго самастойна. На экспарт жа пойдзе рапсавы алей, бо яго на сёння прадаваць больш выгадна. І самае галоўнае, што ўся макуха, якая застаецца ад перапрацоўкі рапсу, пойдзе як бялковая сыравіна на выраб камбікорму.

«МЫ ГАТОВЫЯ АДМОВІЦЦА АД ІМПАРТНЫХ КАМБАЙНАЎ»

Паводле слоў Васіля Паўлоўскага, Беларусь гатова адмовіцца ад закупак імпартных камбайнаў. Сёлета іх закупкі былі нязначнымі і ажыццяўляліся ў асноўным з уласных сродкаў сельгасарганізацый. Разам з тым, павялічыліся пастаўкі айчыннай высокавытворчай сельгастэхнікі.Так, напрыклад, сёлета сельгасарганізацыі атрымалі 1700 айчынных камбайнаў.

— Тыя гады бралі 1500, 1300. А сёлета ажно 1700 камбайнаў. І водгукі аб айчыннай сельгастэхніцы вельмі добрыя. І нядзіўна, бо нашы вытворцы, як і замежныя, не стаяць на месцы, ствараюць новыя мадэлі камбайнаў, якія па сваіх характарыстыках блізкія да тэхнікі сусветных вытворцаў.

«НА ГОМЕЛЬШЧЫНЕ КАМБАЙНЕРАМ ПРЫВОЗЯЦЬ ХАЛОДНУЮ ВАДУ І МАРОЖАНАЕ»

Напрыканцы сустрэчы Васіль Паўлоўскі падзяліўся ўражаннем ад сваёй паездкі па палях Гомельскай вобласці.

— У асобных гаспадарках Гомельшчыны, па дамоўленасці з прадпрыемствамі райспажыўсаюза, работнікам на поле, акрамя абедаў і падвячоркаў, развозяць халодную мінеральную і пітную ваду і нават марожанае. Гэта вельмі добрая практыка, якую нядрэнна было б, каб перанялі і гаспадаркі іншых рэгіёнаў.

Надзея ДРЫЛА.

РОЗГАЛАС
АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ СУТАК

У МІНСКУ АБРАБАВАЛІ КАВЯРНЮ-БАР

Двое ў масках забралі з сабой 32 мільёны рублёў

Аб нападзе ў міліцыю паведаміў па тэлефоне 21-гадовы ахоўнік кавярні, якая, дарэчы, размяшчаецца ў Цэнтральным раёне сталіцы. Паводле яго слоў, а другой гадзіне ночы двое невядомых праз веранду прабраліся ў кавярню, звязалі яго скотчам, узламалі сейф і забралі адтуль выручку.

Узломам сейфа, як адзначалі ў прэс-службе ГУУС Мінгарвыканкама, праблем у зламыснікаў не ўзнікла, бо гэта была найпрасцейшая канструкцыя.

Следчы аддзел папярэдняга расследавання Цэнтральнага РУУС завёў крымінальную справу за рабаўніцтва. На момант, калі выходзіла газета, было вядома, што нападаючыя былі ў масках, пальчатках і камуфляжных касцюмах.

— Магчыма, калі б кавярня была забяспечаная сістэмай відэаназірання, неабходнай памяшканню такога тыпу, то выявіць зладзеяў было б значна прасцей, — падкрэслілі ў ГУУС. — Гэта злачынства павінна стаць чарговым сігналам для ўладальнікаў падобных устаноў: да пытанняў бяспекі нельга ставіцца легкадумна.

ПАДЛЕТАК З ГАЗАВЫМ БАЛОНЧЫКАМ НАПАЎ НА КАНДУКТАРА

У аўтобусе, які ехаў з боку рынка, што ў Ждановічах, 13-гадовы падлетак пырснуў струменем газу ў кандуктара-кантралёра. Жанчына тут жа выклікала нарад міліцыі, які затрымаў хулігана і яго сяброў.

Як высветлілася, трое аднагодкаў набылі газавы «пярцовы» балончык усяго за пяць тысяч беларускіх рублёў на рынку ў Ждановічах. Пры гэтым прадавец нават не пацікавіўся, навошта падлеткам гэты небяспечны прадмет.

Як паведамілі ў Цэнтральным РУУС Мінска, улічваючы ўзрост хлопчыка, да адміністрацыйнай адказнасці за невыкананне абавязкаў па выхаванні дзяцей і штрафу прыцягнулі яго маці. Самога ж парушальніка паставілі на ўлік у інспекцыю па справах няпоўнагадовых.

Надзея ДРЫЛА.

У МІНСК ПРЫЕДУЦЬ ВІТАЛЬ КЛІЧКО І КАНСТАНЦІН ЦЗЮ?

Плануецца, што на міжнародны турнір па тайскім боксе, які пройдзе ў беларускай сталіцы ў Дзень горада, у якасці ганаровых гасцей прыедуць тытуляваныя баксёры Віталь Клічко і Канстанцін Цзю.

Як расказаў еўрапейскі дырэктар Міжнароднай прафесійнай федэрацыі WKN (Сусветная сетка кікбоксінгу) Яўген Кацельнікаў, білеты на спаборніцтвы, якія сёлета пройдуць у спарткомплексе «Мінск-Арэна», будуць прадавацца ў 72 гарадах Беларусі.

Дзяніс ГОЛУБ, *«Мінск-Навіны».*

ШАНЦУЕ ТЫМ, У КАГО ЁСЦЬ «ШАНЦ»

Той, хто вырашыў захоўваць грошы на аднайменным укладзе «Беларусбанка», не пралічыўся. Бо па ім прадугледжаны не толькі высокі працэнтны даход (стаўка рэфінансавання Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь плюс 4 працэнтныя пункты), але і выдатныя ўмовы: штомесячная капіталізацыя, магчымасць у любы момант папоўніць уклад, а пасля першых трох месяцаў захоўвання без абмежавання здзяйсняць расходныя аперацыі па ўкладзе без страты прыбытковасці. А яшчэ ўклад «Шанц» дае магчымасць выйгрышу бытавой тэхнікі, якая выпрацоўваецца ў Беларусі.

Па выніках першага тыражу выйгрышаў сярод укладчыкаў «Шанца» ў розныя куткі краіны шчаслівучыкам былі дастаўленыя і ўрачыста ўручаныя 45 каштоўных прызоў: халадзільнік, пральныя машыны і печы ЗВЧ. А тыя, каму на гэты раз не выпала ўдача, могуць паспрабаваць шчасця ў наступным тыражы: розыгрышы па ўкладзе праводзяцца двойчы на год і наступны адбудзецца ў пачатку снежня. Удзельнічаць у іх можа любы ахвотны, хто мае ў «Беларусбанку» ўкладны рахунак «Шанц». Больш падрабязная інфармацыя на афіцыйным сайце банка www.belarusbank.by, а таксама ў кансультантаў аддзяленняў.

Алена КРАВЕЦ.

ЧЫЖОЎСКІ РЫНАК БУДЗЕ РЭКАНСТРУЯВАНЫ

Чыжоўскі рынак да 2014 года цалкам зменіць свой воблік, паведаміў дырэктар гандлёвага прадпрыемства Мікалай Кандрацэня.

Тут плануецца пашырыць гандлёвыя плошчы і размясціць новыя фірменныя павільёны. Будуць закупленыя халадзільныя шафы, новае ацяпляльнае абсталяванне. Зменіцца агульнае афармленне памяшкання, у прыватнасці, дабавяцца дэкаратыўныя элементы і канструкцыі. Тут таксама адчыняцца кавярня і зала гульнявых аўтаматаў. Акрамя таго, у сувязі з павелічэннем патоку пакупнікоў прадпрыемства будзе абсталявана сістэмай відэаназірання. Камеры паставяць па перыметры тэрыторыі рынку і ў крытай яго частцы.

Цяпер на Чыжоўскім рынку працуюць 350 арандатараў. У асноўным гэта прадпрымальнікі і прыватныя асобы. Калі да 2014 года будзе пабудаваны новы будынак (для рэалізацыі гэтага праекта прадпрыемству спатрэбіцца 20 млрд рублёў), колькасць гандлёвых месцаў павялічыцца ўтрая. Асноўную стаўку кіраўніцтва рынку плануе зрабіць на прыцягненне беларускіх вытворцаў і адкрыццё фірменных секцый.

Наталля ВАВІЛАВА, *«Мінск-Навіны».*

ТРОЕ НАКРАЛІ БОЛЬШ ЯК НА 20 МІЛЬЁНАЎ

Трое жыхароў Пружанскага раёна абакралі летась шэсць вясковых крамаў Кобрынскага, Іванаўскага і Бярозаўскага раёнаў. Працавалі яны па адной схеме: абясточвалі сігналізацыю, затым ламалі дзверы. Забіралі грошы, спіртныя напоі, цыгарэты, каўбасныя і кандытарскія вырабы, піва. Усяго накралі больш як на 20 мільёнаў рублёў.

Апошні крадзеж у Бярозаўскім раёне кваліфікаваны як рабаванне. Зладзеяў застаў выпадковы мужчына. Але зламыснікі збілі яго і працягвалі цягаць украдзенае ў машыну. Па прыкметах іх і затрымалі. Суд прыгаварыў аднаго з удзельнікаў злачыннай групоўкі да пяці гадоў пазбаўлення волі, двое іншых атрымалі меншыя тэрміны.

Яна СВЕТАВА.

Навіны Беларусі і замежжа ў рэжыме on-line на сайце «Звязды» — www.zviazda.by

БАТЭ: поруч з «Міланам»!

Ведай нашых!

А магілёўскі «Днепр» узняўся за месяц на 688 прыступак

Апублікаваная новая версія штомесячнага рэйтынгу Міжнароднай федэрацыі футбольнай гісторыі і статыстыкі (IFFHS), дзе беларускія клубы, якія выступаюць у еўракубках, занялі даволі высокія месцы.

Нагадаем, што пры складанні гэтага рэйтынгу з розных каэфіцыентаў улічваліся вынікі, паказаныя за апошні год у нацыянальных чэмпіянатах і кубках, а таксама ў міжнародных спаборніцтвах. Пры гэтым перамога ў матчы кантынентальнага кубка ацэньвалася куды вышэй, чым поспех у нацыянальным чэмпіянаце.

Узначальвае рэйтынг іспанская «Барселона»: яна, дарэчы, дзеліць першае месца з італьянскім «Інтэрам» (абодва клубы маюць 297 ачкоў). Далей ідуць «Баварыя» (257), «Вердэр», «Рома» і «Чэлсі» (усе па 236), іспанскія «Атлетыка» (231), «Ліён» (230), «Фулхэм» (224) і «Манчэстэр Юнайтэд» (217). Прадстаўнік Беларусі ў Лізе чэмпіёнаў, барысаўскі БАТЭ, займае ў рэйтынгу 52-е месца (161 ачко), куды падняўся за апошні месяц з 60-га. Прычым месца гэта барысаўчане дзеляць з «Міланам», і апярэджваюць, напрыклад, англійскі «Эвертан», які знаходзіцца на 54-й пазіцыі. Для параўнання: найлепшы ў рэйтынгу расійскі клуб — маскоўскі ЦСКА — знаходзіцца на 79-й пазіцыі, на 81-й — чэмпіён Расіі казанскі «Рубін», кіеўскае «Дынама» заняло 85-ю пазіцыю.

А вось сталічнае «Дынама» ляжыць на 274-м месцы (для параўнання: яго супернік у Лізе Еўропы, ізраільскі «Макабі», займае 108-ы радок). Але найбольш значнага прагрэсу дасягнуў за апошні месяц магілёўскі «Днепр». Дзякуючы ўдаламу выступленню ў Лізе Еўропы, бронзавы прызёр нацыянальнага чэмпіянату 2009 падняўся з 978-га на 290-ы (!) радок.

Алена АЎЧЫННІКАВА.

ISSN 1990 - 763X

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 04.08.2010 г. (для б/н разлікаў)

1 долар ЗША	2 974,00	1 чэшская крона	159,34
1 еўра	3 925,68	1 польскі злоты	986,66
1 паўндзь? англійскі фунт	5 548,51	1 расійскі рубель	99,24
1 літоўскі літ	1 138,63	1 украінская грыўня	376,81

Курсы замежных валют, устаноўленыя Цэнтрабанкам РФ

USD	29,9681
10 UAH	37,9728
1000 BYR	10,0733
EUR	39,4500

Агенцтва Уладзіміра Граўцова

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ЛІТВА МАЕ НАМЕР ПАБУДАВАЦЬ ГАЗАПРАВОД У АБЫХОД РАСІІ

Літва мае намер пабудаваць газаправод Amber, які злучыць краіны Прыбалтыкі з газатранспартнай сістэмай ЕС у абыход Расіі.

Як паведамляюць літоўскія СМІ, у красавіку 2010 года Літва і Польшча падалі ў Еўракамісію заяўку на будаўніцтва Amber у рамках праграмы развіцця еўрапейскіх энергетычных сетак. 2 жніўня аператары газатранспартных сістэм Польшчы і Літвы Gaz System і Lietuvos Dujos падпісалі мемарандум па будаўніцтве Amber. Гэты дакумент, які будзе перададзены ў Еўракамісію ў першым квартале 2011 года, прадугледжвае правядзенне аналізу мэтазгоднасці будаўніцтва газаправода. Новы трубаправод прапускной здольнасцю да 5 млрд кубаметраў газу ў год пройдзе з Літвы ў Польшчу. Гэтага аб'ёму паліва хопіць, каб забяспечыць патрэбы ў газе Латвіі, Літвы і Эстоніі. Кошт праекта, які будзе завершаны да 2015 года, ацэньваецца ў 600 млн еўра. Цяпер адзіным пастаўшчыком газу ў Літву з'яўляецца расійскі «Газпрам».

ВАРОНІН НЕ МОЖА БАЛАТАВАЦЦА НА ПАСАДУ ПРЭЗІДЭНТА МАЛДОВЫ

Экс-прэзідэнт Малдовы Уладзімір Варонін не можа балатавацца на трэці прэзідэнцкі тэрмін на маючых адбыцца ў краіне выбарах. Такое рашэнне вынес Канстытуцыйны Суд Малдовы.

Паводле канстытуцыйнай нормы, адна і тая ж асоба не можа займаць пасаду прэзідэнта Малдовы больш за два тэрміны запар. Варонін займаў гэтую пасаду два тэрміны запар (з 2001 па 2009 год), а мандат часовага выканаўцы абавязкаў прэзідэнта Малдовы, старшыні парламента Міхая Гімпу нельга лічыць паўнавартасным мандатам прэзідэнта, паколькі ў прэзідэнта і выканаўцы абавязкаў прэзідэнта паўнамоцтвы рознай юрыдычнай сілы. Калі Уладзімір Варонін будзе балатавацца на прэзідэнцкіх выбарах будучай восенню, гэта будзе лічыцца трэцім запар тэрмінам, што супярэчыць Канстытуцыі.

ПОЛЬШЧА ВІНАВАЦІЦЬ РАСІЮ ВА ЎТОЙВАННІ ДАКУМЕНТАЎ ПРА КРУШЭННЕ САМАЛЁТА КАЧЫНЬСКАГА

Улады Польшчы ўсё больш актыўна абураюцца тым, што Расія зацягвае расследаванне авіякатастрофы пад Смаленскам 10 красавіка, у якой загінулі ўсе 96 чалавек, якія знаходзіліся на борце, — практычна ўся палітычная эліта краіны на чале з прэзідэнтам Лехам Качыньскім. Прэм'ер Дональд Туск сцвярджае, што цяпер, на завяршальнай стадыі, супрацоўнічаць з Масквой стала яшчэ цяжэй, чым на пачатку расследавання.

Прэм'ер-міністр заявіў напярэдадні, што Варшава яшчэ не атрымала запытаныя дакументы, і заклікаў, каб Расія перадала «дакладную інфармацыю», выяўленую за час расследавання. Калі такая інфармацыя не паступіць, Туск чакае ад Масквы «тлумачэнняў, якія акалічнасці абцяжарылі перадачу дакументаў расійскім бокам». Урад Польшчы ўпершыню выказаў афіцыйную незадаволенасць у адрас Расіі, адзначае The Wall Street Journal. Варшава спрабуе дамагчыся ад Масквы перадачы шэрагу важных дакументаў, у тым ліку звестак пра тэхнічнае абсталяванне і стан аэрапорта Смаленска, паводзіны расійскіх авіядыспетчараў, звестак пра перамовы паміж імі, пра закрыццё аэрапорта ва ўмовах туману і накіравання самалёта на запасны аэрадром.

МЕРКЕЛЬ УЗЯЛА ПАЧЫТАЦЬ НА АДПАЧЫНКУ БІЯГРАФІЮ СТАЛІНА

Канцлер Германіі Ангела Меркель, адпраўляючыся ў адпачынак у Паўднёвы Ціроль, узяла з сабой біяграфію Іосіфа Сталіна, паведамляе DW-WORLD са спасылкай на выданне Bild am Sonntag.

Паводле некаторых звестак, гаворка ідзе пра манументальнае 900-старонкавае даследаванне англійскага гісторыка Саймана Себага-Монтэфіорэ «Сталін: двор чырвонага манарха» (Stalin: The Court of the Red Tsar).

Кніга была падорана Меркель былым прэс-сакратаром нямецкага ўрада Ульрыхам Вільгельмам, які са жніўня пакінуў сваю пасаду, каб вярнуцца да журналістыкі.

БЛЭР АБАГНАЎ ЧЭРЧЫЛЯ Ў СПІСЕ САМЫХ ПАСПЯХОВЫХ БРЫТАНСКІХ ПРЭМ'ЕРАЎ

Былы кіраўнік ўрада Вялікабрытаніі і шматгадовы лідар лейбарыстаў Тоні Блэр заняў трэцяе месца ў рэйтынгу пасляваенных прэм'ер-міністраў краіны. Пра гэта 3 жніўня паведамляе The Daily Mail.

Самым паспяховым прэм'ер-міністрам у пасляваеннай гісторыі складальнікі палічылі Клемента Этлі, які ўзначальваў з 1945 па 1951 год першы пасляваенны ўрад лейбарыстаў. Яго план пасляваеннага ўладкавання краіны прадугледжваў маштабную нацыяналізацыю, уводзіны шырокіх сацыяльных ільгот, забеспячэнне стапрацэнтнай занятасці і стварэнне Нацыянальнай сістэмы аховы здароўя.

Следам за ім ідзе Маргарэт Тэтчэр, якая прыйшла да ўлады ў 1979 годзе і перш за ўсё прынялася адмяняць сацыяльныя пераўтварэнні, закладзеныя пры Этлі. На трэцім месцы размясціўся папярэднік Гордана Браўна, шматгадовы лідар лейбарыстаў Тоні Блэр.

Уінстан Чэрчыль апынуўся на шостым радку. Усяго ў рэйтынгу ўдзельнічаюць 12 прэм'ер-міністраў, якія ўзначальвалі ўрад Вялікабрытаніі пасля заканчэння Другой сусветнай вайны. Цяперашні прэм'ер Дэвід Кэмеран у рэйтынгу не фігуруе — гісторыкі палічылі, што ён правёў на гэтай пасадзе занадта мала часу.

Горшымі прадказальна апынуліся Антані Ідэн і Аляксандр Дуглас-Хьюм. Першы сышоў у адстаўку пад ціскам грамадскасці пасля Суэцкага крызісу, прызнанага галоўным знешнепалітычным правалам у сучаснай гісторыі Вялікабрытаніі. Другі пратрымаўся на пасадзе прэм'ера ўсяго год. Трэцяе месца з канца заняў пераемнік Блэра Гордан Браўн.

Група беларускіх міратворцаў будзе накіравана ў Ліван

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка 2 жніўня падпісаў Указ № 400 «Аб накіраванні ваеннаслужачых Узброеных Сілаў Рэспублікі Беларусь для ўдзелу ў дзейнасці па падтрыманні міжнароднага міру і бяспекі ў Ліванскай Рэспубліцы».

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь для ўдзелу ў дзейнасці па падтрыманні міжнароднага міру і бяспекі ў склад Часовых сілаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Ліванскай Рэспубліцы накіроўваецца група прадстаўнікоў Узброеных Сілаў Рэспублікі Беларусь у колькасці 9 чалавек.

Ваеннаслужачыя Беларусі прымуць удзел у місіі ААН у якасці афіцэраў штаба місіі, урачоў шпіталя, а таксама спецыялістаў па ваенна-грамадзянскім узаемадзеянні. Функцыянальныя абавязкі беларускіх прадстаўнікоў будуць звязаны з інфармацыйным забеспячэннем дзейнасці місіі, аказаннем медыцынскай дапамогі міратворцам, ажыццяўленнем узаемадзеяння Часовых сілаў з грамадзянскім насельніцтвам і грамадскімі арганізацыямі.

Рашэнне аб накіраванні беларускіх спецыялістаў прынята на падставе абавязацельстваў Беларусі, што вынікаюць з далучэння рэспублікі ў 2001 годзе да сістэмы рэзервовых пагадненняў ААН, якія рэгулююць удзел дзяржаў — членаў арганізацыі ў міратворчай дзейнасці, а таксама ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 2003 года № 254-З «Аб парадку накіравання ваеннаслужачых, асобаў начальніцкага і радавога складу органаў унутраных спраў, органаў фінансавых расследаванняў Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь, органаў і падраздзяленняў па надзвычайных сітуацыях, пракурорскіх работнікаў, грамадзянскага персаналу за межы Рэспублікі Беларусь для ўдзелу ў дзейнасці па падтрыманні міжнароднага міру і бяспекі».

Падрыхтоўка беларускіх міратворцаў праводзілася ў строгай адпаведнасці з прынцыпамі добраахвотнасці ўдзелу, прававой і сацыяльнай абароненасці міратворцаў, усебаковага матэрыяльнага і тэхнічнага забеспячэння.

Выкананне гэтага ўказа пацвердзіць прыхільнасць Рэспублікі Беларусь да справы ўмацавання міжнароднага міру пад эгідай ААН і ў адпаведнасці з прынцыпамі міжнароднага права, а таксама дасць магчымасць узмацніць пазіцыі краіны на міжнароднай арэне, стварыць новыя механізмы для рэалізацыі яе знешнепалітычных інтарэсаў.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

СЯРГЕЙ СІДОРСКІ ПРАПАНУЕ ПРЫМАЦЬ СТАРУЮ АЙЧЫННУЮ БЫТАВУЮ ТЭХНІКУ Ў ЗАЛІК КУПЛІ НОВАЙ

Прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі прапанаваў прымаць старую айчынную бытавую тэхніку ў залік куплі новай. Аб гэтым ён паведаміў на пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў, передае карэспандэнт БЕЛТА.

Сёння ў многіх дома стаяць старыя тэлевізары «Гарызонт», халадзільнікі «Атлант». «Дык давайце арганізуем збор і ўтылізацыю гэтай тэхнікі і будзем плаціць за ўтылізацыю, каб чалавек пайшоў, напрыклад, на «Гарызонт» і купіў новы тэлевізар, ЗВЧ-печ», — сказаў Сяргей Сідорскі.

Паводле яго слоў, многія краіны прайшлі ўжо гэту практыку, у тым ліку аналагічны эксперымент прайшоў у Расіі. Прэм'ер-міністр лічыць, што арганізацыя такога механізма была б выгадна як для грамадзян Беларусі, так і для прадпрыемстваў-вытворцаў.

Сяргей Сідорскі запатрабаваў ад зацікаўленых ведамстваў унесці на разгляд ва ўрад канкрэтную праграму па ўтылізацыі бытавой тэхнікі, аднак пры гэтым неабходна, каб улічваліся рыначныя прынцыпы. Напрыклад, грамадзяніну за здачу старога халадзільніка ўмоўна можна было б плаціць Br100 тыс., але з умовай, што ён набудзе новы халадзільнік «Атлант». «Гэта выгадна дзяржаве. Мы ўнутры краіны будзем стымуляваць цывілізаваны збор старой тэхнікі, перапрацоўваць яе, дапамагаць прадпрыемствам», — адзначыў прэм'ер.

Для рэалізацыі такога праекта прэм'ер-міністр прапануе актывізаваць стварэнне ў рэгіёнах Беларусі цэнтраў, якія займаліся б зборам старой бытавой тэхнікі. Неабходна таксама арганізаваць яе ўтылізацыю. Пры гэтым можна пераняць сусветны вопыт арганізацыі такой работы. «У свеце вядомы тэхналогіі, калі з мікрасхем выплаўляецца золата, іншыя элементы», — сказаў Сяргей Сідорскі. У сувязі з гэтым кіраўнік беларускага ўрада даручыў прапрацаваць пытанне будаўніцтва ў краіне 2-3 заводаў, на якіх можна было б атрымліваць рэдкія элементы пры ўтылізацыі бытавой тэхнікі.

С. Сідорскі паставіў задачу выйсці на 70-80 працэнтаў па ўзроўню перапрацоўкі другасных рэсурсаў. У еўрапейскіх краінах паказчык перапрацоўкі другаснай сыравіны перасягае 50 працэнтаў. У Нідэрландах, напрыклад, ён складае каля 90 працэнтаў, у Германіі — 80 працэнтаў. Швейцарыя наогул паставіла задачу выйсці на 100 працэнтаў перапрацоўкі другасных рэсурсаў.

«...Нашы звалкі трэба таксама адправіць на перапрацоўку. Там, пачынаючы ад алюмінію і заканчваючы шклом, клландайкі ляжаць», — запатрабаваў прэм'ер.

Збор і перапрацоўка адходаў у Беларусі павінны ажыццяўляцца на рыначных умовах. У гэтым годзе Беларусь імпартавала ў 9 разоў больш кардону, чым у мінулым годзе. «Навошта? Чаму мы не можам арганізаваць работу па збору паперы?» — сказаў Сяргей Сідорскі. Калі збор макулатуры і праводзіцца, то закупачныя цэны ўнутры краіны намнога ніжэйшыя, чым за мяжой. У выніку прадаваць макулатуру за граніцу выгадней, чым здаваць яе ў Беларусі. «Зразумела, прыватнік павязе яе ў Расію, Казахстан, Украіну. Мы 6,5 тыс. тон паперы завезлі ў краіну за паўгоддзе», — адзначыў Сяргей Сідорскі. Ён звярнуўся да міністра гандлю, кіраўнікоў іншых зацікаўленых ведамстваў, аблвыканкамаў і паставіў задачу, каб «уся папера ў краіне збіралася і перапрацоўвалася». Сяргей Сідорскі лічыць, што не трэба ўстанаўліваць адзіныя закупачныя цэны, а трэба вызначыць мінімальныя закупачныя цэны, якія ў асобных выпадках могуць быць павялічаны (напрыклад, у залежнасці ад колькасці сабранай сыравіны). Такім чынам, будзе стымулявацца здача макулатуры. «Трэба паставіць мінімальныя цэны, а астатняе няхай рэгулюе рынак. Тады ўся папера будзе здавацца. Трэба зрабіць так, каб працаваў рыначны механізм. Усё павінна быць на карысць збору», — сказаў Сяргей Сідорскі.

Сяргей Сідорскі звярнуў увагу на неабходнасць арганізацыі раздзельнага збору адходаў шкла ў насельніцтва. Ён прывёў у прыклад Германію, дзе стаяць кантэйнеры для раздзельнага збору шкла рознага колеру. Прэм'ер-міністр лічыць магчымым выкарыстаць гэты вопыт і даручыў у 2010 годзе арганізаваць раздзельны збор шклабою ў гарадскога насельніцтва і забяспечыць устаноўку адпаведных кантэйнераў.

Што датычыцца зношаных шын, то ў гэтым напрамку Сяргей Сідорскі запатрабаваў сумесна з вучонымі распрацаваць тэхналогіі іх перапрацоўкі. Напрыклад, магчыма выкарыстанне гэтай другаснай сыравіны ў энергетычных мэтах. Адпаведны вопыт ёсць у Кітаі. «Стаўце ў краіне такія ж станцыі на адходах», — сказаў ён.

Асаблівая ўвага таксама павінна быць удзелена рабоце на месцах па арганізацыі збору макулатуры, шклабою, металалому ў сельскіх населеных пунктах. Напрыклад, па графіку нарыхтоўчыя пункты маглі б прыязджаць у вёскі, прапанаваў Сяргей Сідорскі. Магчыма і перад сельсаветамі паставіць задачу па перапрацоўцы адходаў, тады яны самі пачнуць ствараць нарыхтоўчыя пункты. «Думаю, што насельніцтва пойдзе збіраць макулатуру, металалом, калі за гэта будуць плаціць дастатковыя грошы і будзе арганізаваны прыём адходаў», — сказаў прэм'ер. Аналагічныя нарыхтоўчыя пункты можна ўстанаўліваць і на ўездзе ў горад.

Банкі

НОВЫЯ МАГЧЫМАСЦІ ПАМНАЖЭННЯ КАПІТАЛУ

Фінансавая сітуацыя апошнім часам складваецца такім чынам, што менавіта стаўкі па дэпазітах у беларускіх рублях перавышаюць узровень інфляцыі, а таксама даходнасць ад захоўвання зберажэнняў у замежнай валюце. Згодна са статыстыкай НБ РБ, дэпазіты насельніцтва ў нацыянальнай валюце за першую палову гэтага года ўзраслі на 27 %. Гэта сведчыць пра рост даверу насельніцтва да нацыянальнай валюты.

ЗАТ «РРБ-Банк» у рамках праграмы па прыцягненні грашовых сродкаў насельніцтва прэзентаваў уклады «Нацыянальны» ў беларускіх рублях і «Еўрапейскі» ў замежнай валюце.

Паводле слоў намесніка начальніка ўпраўлення па абслугоўванні фізасобаў ЗАТ «РРБ-Банк» Сяргея Кіклевіча, павышаны інтарэс у насельніцтва выклікае ўклад «Нацыянальны» ў беларускіх рублях на 6 месяцаў з фіксаванай даходнасцю 18 % гадавых. І гэта нядзіўна.

Даходнасць па ўкладзе «Еўрапейскі» ў доларах ЗША і еўра на перыяд 18 месяцаў складае 8,5 % гадавых. Умовы таксама вельмі прывабныя: адсутнасць мінімальнай сумы ўкладу, фіксаваная стаўка, капіталізацыя працэнтаў або іх зняцце, пры датэрміновым скасаванні працэнты не змяняюцца, г.зн. своеасаблівы ўклад да запатрабавання.

Але не толькі выгадныя ўмовы па дэпазітах прыцягваюць фізічных асобаў, лічаць у ЗАТ «РРБ-Банк». У першую чаргу людзей цікавіць дзейнае заканадаўства ў частцы гарантыі захаванасці зберажэнняў, і, зразумела, надзейнасць крэдытна-фінансавай установы, дзе будуць захоўвацца зберажэнні, рэпутацыя на рынку і фінансавыя паказчыкі дзейнасці. У нашай краіне створаны выгадныя для ўкладчыкаў умовы зберажэнняў. Згодна з дэкрэтам Прэзідэнта ад 4 лістапада 2008 года № 22 «Аб гарантыях захаванасці грашовых сродкаў фізічных асобаў, размешчаных на рахунках і (або) у банкаўскія ўклады (дэпазіты)» прадугледжана поўная захаванасць зберажэнняў насельніцтва ва ўсіх банках краіны. Акрамя гэтага, згодна з дзейным у Рэспубліцы Беларусь заканадаўствам, даходы фізічных асобаў ад размяшчэння грашовых сродкаў у банкаўскіх укладах не абкладаюцца падаткамі.

Алена АНІНА.

ИЗВЕЩЕНИЕ
ВЕРХНЕДВИНСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

проводит открытый аукцион на право заключения договора аренды земельного участка, который состоится 10 сентября 2010 г. в 15.00 в здании Верхнедвинского райисполкома по адресу: г. Верхнедвинск, ул. Кооперативная, 1 (малый зал заседаний, 2-й этаж).

На аукцион будет выставлен: земельный участок с кадастровым номером 221050100001002013, расположенный по адресу: Витебская область, город Верхнедвинск, улица Советская, вблизи дома № 166 площадью 0,0057 га, для размещения торгового павильона, срок аренды – 3 года, начальная цена предмета аукциона – 87 280 рублей, размер задатка – 8 700 рублей.

Условия продажи: внесение победителем аукциона платы за право заключения договора аренды земельного участка; заключение победителем аукциона с Верхнедвинским районным исполнительным комитетом договора аренды земельного участка и обращение в двухмесячный срок со дня получения решения (выписки из решения) о предоставлении ему земельного участка в установленном порядке за государственной регистрацией права на земельный участок; получение победителем аукциона в установленном порядке разрешения на проведение проектно-изыскательских работ и разработки строительного проекта на строительство объекта в срок, не превышающий 1 года; осуществление строительства объекта в сроки, определенные проектно-сметной документацией.

Для участия в аукционе приглашаются граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица (далее – участники). Участнику необходимо подать заявление на участие в аукционе, заверенную копию платежного поручения о внесении задатка. Кроме того, в комиссию **представляются**:

- гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования;
- индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;
- представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;
- представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;
- представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализированные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;
- представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют документ, удостоверяющий личность.

Заявления на участие в аукционе принимаются в рабочие дни с 8.00 до 17.00 (перерыв с 13.00 до 14.00) с 10 августа по 6 сентября 2010 г. (включительно) по адресу: г. Верхнедвинск, ул. Кооперативная, 1, кабинет 64. Заключительная регистрация участников 10 сентября 2010 г. с 14.00 до 14.45 по тому же адресу. К участию в торгах не допускаются участники, не прошедшие заключительную регистрацию.

Сумма задатка перечисляется на р/счет 3641313000610 в ЦБУ № 206 филиала № 214 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Новополоцка, МФО 660. Получатель – Верхнедвинский райисполком. УНП 300063038. Назначение платежа 04002.

Победитель аукциона – участник, предложивший наибольшую цену. Аукцион признается несостоявшимся, если заявление на участие подано менее чем двумя участниками. Предмет аукциона не может быть продан по начальной цене.

Инженерные коммуникации на земельном участке отсутствуют.

Участник, ставший победителем аукциона, после окончания аукциона обязан: подписать протокол аукциона в день проведения аукциона; в течение 10 рабочих дней со дня принятия решения о предоставлении земельного участка внести плату за предмет аукциона, возместить расходы по размещению настоящего извещения в СМИ.

Всем желающим предоставляется возможность предварительно ознакомиться с объектом продажи.

Контактный телефон в г. Верхнедвинске:
8 (02151) 5 28 97.

Извещение о проведении аукциона по продаже объектов, находящихся в республиканской собственности, и на право заключения договоров аренды земельных участков для обслуживания недвижимого имущества

Аукцион состоится 7 сентября 2010 г. в 11.20 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 62, к. 106.

Организатор аукциона: фонд «Могилевоблимущество», г. Могилев, ул. Первомайская, 62, тел. 8(0222)229022, 311185, 223375.

Продавцы недвижимого имущества: по лотам №№ 1, 6 и 7 – ГУ «Бобруйское эксплуатационное управление Вооруженных Сил», тел. 8(0225)481011; по лоту № 2 – РУП «Могилевавтодор», 8(0222)223336; по лоту №3 – ПРУП «Могилевэнергосбережение», тел. 8(0222)282767; по лоту № 4 – ГЛХУ «Костюковичский лесхоз», тел. 8(02245)55453; по лоту № 5 – учреждение образования «БГСХА», тел.(802233)59381,59382.

Заявления на участие в аукционе принимаются ежедневно в рабочие дни с 8.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 62, к. 104. Последний день приема заявлений на участие в аукционе с прилагаемыми к ним документами 3 сентября 2010 г. до 17.00. Заключительная регистрация участников аукциона 7 сентября 2010 г. с 10.00 до 10.50.

№ лота	Сведения о предметах аукциона							
	Информация об имуществе			Информация о земельных участках				
	Наименование и краткая характеристика	Место нахождения	Начальная цена недвижимого имущества, тыс. руб.	Площадь, га	Срок аренды, лет	Начальная цена права заключения договора аренды земельных участков, тыс. руб.	Начальная цена предмета аукциона, тыс. руб.	Сумма задатка, тыс. руб.
1	Капитальные строения: **здание 1/39 поликлиника** одноэтажное кирпичное 652 кв.м с асфальтовым мощением 42 кв.м; **сети водопровода** 73,6 м, **сети канализации** 153,85 м, **кабельные линии** 143,9 м	Могилевская область, г. Бобруйск, военный городок № 1 «Крепость»	1 295 719,677	0,2368	30	125 562,076	1 421 281,753	142 000,0
2	Капитальные строения: **административно-гостиничный комплекс** – двухэтажное кирпичное здание с подвалом 626,4 кв.м, **стоянка для автомашин** асфальтобетонная 3469 кв.м, **стоянка для автомашин** с ж/б плитами и бетонной плиткой 2477 кв.м, **забор** металлический на ж/б столбах с 2 воротами и калиткой, забор ж/б на ж/б столбах, **водопроводная сеть** 205 п.м с пожарным гидрантом, **канализационная сеть** 153 п.м, **ливневая сеть** 171 п.м, **линия электропередач с освещением** на опорах ж/б, **пожаронасосная станция** одноэтажная кирпичная 19 кв.м, **резервуар для воды** ж/б объемом 200 куб.м обвалован землей; **капитальное строение** 2,8 кв.м **с бесфильтровой скважиной** и **забором** металлическим на бетонных столбах с металлическими воротами; **здание контрольно-пропускного пункта** одноэтажное кирпичное 22,3 кв.м; **здание гаража на 4 автомобиля** кирпичное 155,1 кв.м; **оборудование** – котельная установка: 2 котла на дизельном топливе	Могилевская обл., Климовичский район, возле дер. Звенчатка	1 218 837,012	1,5863	30	202,060	1 219 039,072	120000,0
3	Капитальные строения: **здание мазутонасосной** одноэтажное кирпичное 66 кв.м; **здание котельной** двухэтажное кирпичное 635,62 кв.м **с пристройкой** одноэтажной кирпично-панельной 470,3 кв.м	Могилевская обл., г.Могилев, ул. Ровчакова, д.10	172 967,747	0,5506	50	111 323,324	284 291,071	28000,0
4	Капитальные строения: **лесопильный цех** одно-двухэтажное кирпичное 1851,05 кв.м, **навес-склад** на ж/б столбах 580,0 кв.м, **кабельная линия** 153,7 м; **оборудование**: электротельфер грузоподъемностью 2,5 т, две кран-балки грузоподъемностью 2,5 т, и 3,2 т, вентилятор мощностью двигателя 7,5 кВт, 3 бревнотаски мощностью двигателя по 11 кВт каждый, циклон диаметром 2 м	Могилевская обл., г. Костюковичи, пер. Юбилейный, д. 16	89 128,794	0,9785	50	58 233,593	147 362,387	14 700,0
5	**Незавершенное законсервированное капитальное строение (тепличный комбинат)** площадью 885,7 кв.м, готовность строения 46 %	Могилевская обл., г. Горки, ул. Новопроектная	276 218,723	1,1230	25	113 654,854	389 873,577	38 900,0
6	**Капитальное строение (гараж неотапливаемый)** одноэтажное 1196 кв.м с мощением асфальтовым 1 189 кв.м	Могилевская обл., г. Бобруйск, военный городок № 5 «Авиагородок»	88 610,588	0,2692	50	157 498,422	246 109,010	24 000,0
7	**Капитальное строение (здание КТП, в т.ч. мастерские)** двухэтажное кирпичное 177 кв.м с мощением асфальтовым 255 кв.м		46 267,591	0,0386	50	22 583,360	68 850,951	6 800,0

Начальная цена имущества, входящего в состав лотов, понижена: по лоту № 1 – капитального строения (здание 1/39 поликлиника) – на 20 процентов, капитальных строений (сети водопровода, сети канализации, кабельные линии) – на 50 процентов; по лоту № 2 – недвижимого имущества на 20 процентов, по лоту № 3 – на 50 процентов; по лоту № 4 – на 50 процентов; по лоту № 5 – на 50 процентов; по лотам №№ 6 и 7 – на 50 процентов.

Капитальное строение (здание 1/39 поликлиника), входящее **в состав лота № 1**, является историко-культурной ценностью. Согласно Закону Республики Беларусь «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь» победитель аукциона обязан подписать охранное обязательство.

Победителю аукциона в отношении земельных участков, право заключения договоров аренды которых входит в состав лотов №№ 1, 6 и 7, предоставляется возможность рассрочки платежа по внесению платы за право заключения договора аренды земельного участка на срок, не превышающий 2 лет со дня принятия Бобруйским горисполкомом решения о предоставлении земельного участка.

Условия для победителя аукциона в отношении земельных участков, входящих в состав лотов:

лота № 2: в случае изменения назначения объектов, получение в установленном законодательством порядке разрешения на проведение проектно-изыскательских работ и разработки строительного проекта на строительство объекта в срок, не превышающий двух лет;

осуществление строительства объекта в сроки, определенные проектно-сметной документацией;

лота № 3: в двухмесячный срок со дня государственной регистрации договора аренды земельного участка получить в установленном порядке архитектурно-планировочное задание и технические условия на инженерно-техническое обеспечение объекта строительства (в случае изменения назначения приобретенных на аукционе зданий и сооружений);

лотов №№ 5, 6 и 7: получение в установленном порядке разрешения соответствующего гор(рай)исполкома на проведение проектно-изыскательских работ и разработки строительного проекта на строительство объектов в срок, не превышающий двух лет; осуществление строительства объектов в сроки, определенные проектно-сметной документацией.

Задаток перечисляется на расчетный счет фонда «Могилевоблимущество» № 3642900001315 в филиале № 700 – Могилевское областное управление ОАО «СБ «Беларусбанк», код 536, УНП 700052050.

Для участия в аукционе в указанный в извещении срок в фонд «Могилевоблимущество» подается заявление на участие в аукционе со следующими документами:

заверенная банком копия платежного поручения о внесении суммы задатка на текущий (расчетный) счет, указанный в извещении. Участник аукциона, желающий участвовать в аукционе в отношении нескольких предметов аукциона, вносит задаток в размере, установленном для предмета аукциона с наибольшей начальной ценой;

юридическим лицом Республики Беларусь или индивидуальным предпринимателем – копия документа, подтверждающего государственную регистрацию юридического лица или индивидуального предпринимателя, без нотариального засвидетельствования; а также копии учредительных документов юридического лица;

иностранным юридическим лицом – копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть подготовлена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения, документ о финансовой состоятельности, выданной обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, при необходимости легализованные в установленном порядке, с нотариально заверенным переводом на белорусский или русский язык;

иностранным гражданином или лицом без гражданства – документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с нотариально заверенным переводом на белорусский или русский язык;

представителем заявителя (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководитель) – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке, при необходимости легализованная в установленном порядке, с нотариально заверенным переводом на белорусский или русский язык;

При подаче документов заявитель (его представитель) предъявляет документ, удостоверяющий личность, а руководитель юридического лица также – документ, подтверждающий его полномочия.

Прием заявлений на участие в аукционе со всеми необходимыми документами заканчивается в установленные организатором аукциона день и время, указанные в извещении. Заявления, поступившие после установленного срока, не рассматриваются. Сроком поступления заявления является дата его регистрации в журнале регистрации заявлений на участие в аукционе.

К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, перечисленные выше, подавшие организатору аукциона в названный в извещении срок заявление с приложением необходимых документов и внесшие в установленном порядке на указанный в извещении текущий (расчетный) счет сумму задатка, получившие билеты участников аукциона с указанием даты регистрации заявления и заключившие с организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона.

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже объектов государственной собственности и на право заключения договора аренды земельного участка для обслуживания недвижимого имущества, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26 марта 2008 г. № 462.

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время до объявления его проданным.

Победитель аукциона в течение 10 рабочих дней со дня принятия решения о предоставлении ему земельного участка возмещает затраты на организацию и проведение аукциона, включая расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения, формированием земельного участка и изменением земельного участка в результате такого формирования, в том числе с государственной регистрацией в отношении этих участков. Срок заключения договора купли-продажи недвижимого имущества и договора аренды земельного участка – не позднее 2 рабочих дней со дня возмещения вышеназванных затрат.

Оплата за предмет аукциона осуществляется денежными средствами по безналичному расчету без предоставления рассрочки. Оплата за объекты недвижимости производится в течение 30 календарных дней со дня заключения договора купли-продажи имущества.

СЛУЦКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

проводит 3 сентября 2010 года в 10 часов в зале заседаний исполкома (3-й этаж, каб. 306), расположенном по адресу: г. Слуцк, ул. Ленина, 189,

ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

на право заключения договора аренды земельного участка:

лот № 1— земельный участок (кадастровый номер **624650100001007391**) площадью 0,2500 га по адресу: г. Слуцк, переулок Стародорожский, 1-й. Целевое назначение: строительство административного здания и гаража для хранения транспортных средств на 2 машиноместа. Срок аренды 20 лет.

Начальная цена права заключения договора аренды лота № 1 — 42 806 230 рублей.

Участники аукциона должны представить следующие документы:

- заявление на участие в аукционе с указанием кадастрового номера и адреса земельного участка;
- заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка.

Кроме того представляются:

гражданином — копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования;

индивидуальным предпринимателем — копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;

представителем гражданина или индивидуального предпринимателя — нотариально удостоверенная доверенность;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица РБ — доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии устава и свидетельства о государственной регистрации юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица — легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

представителем иностранного гражданина — легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

Залог в размере: 4,3 млн руб. по лоту № 1 перечисляется путем безналичных расчетов платежным поручением (квитанцией) на счет райфо **№ 3602626000010** в филиале № 615 АСБ «Беларусбанк», код 808, УНН 601057783, код платежа 4002.

Заявления на участие в аукционе с необходимыми документами принимаются по адресу: г. Слуцк, ул. Ленина, 189, 5-й этаж, отдел экономики, каб. 523 с 8.00 до 17.00 по рабочим дням с 4 по 31 августа 2010 г.

Заключительная регистрация: с 9.30 до 9.55 в день аукциона по адресу: г. Слуцк, ул. Ленина, 189, зал заседаний исполкома (3-й этаж, каб. 306).

Аукцион состоится по лоту при наличии не менее двух участников.

Оплата победителем за предмет аукциона производится разовым платежом путем безналичных расчетов.

Победителю за предмет аукциона необходимо произвести возмещение фактических расходов по организации и проведению аукциона и подготовке документации для его проведения.

Участники аукциона предварительно могут ознакомиться с земельным участком, который предлагается для продажи на право заключения договора аренды по результатам аукциона, путем выезда на местонахождение данного земельного участка.

Дополнительную информацию можно получить в отделе экономики райисполкома: г. Слуцк, ул. Ленина, 189, каб. 523.

Контактные телефоны: 52389, 61201, 24444.

ПУХОВИЧСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ПРОВОДИТ
ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

на право заключения договора аренды земельных участков, который состоится 10 сентября 2010 г. в 15.00 в зале заседаний райисполкома, расположенного по адресу: Минская обл., г. Марьина Горка, ул. Ленинская, 47, 2-й этаж, к. 227.

На аукцион будут выставлены:

Лот 1 - земельный участок с кадастровым номером 624450100001006226, расположенный по адресу: Минская обл., Пуховичский р-н, г. Марьина Горка, ул. Стадионная, в районе жилых домов №№ 5, 7, 9, 11 – 0,048 га, для размещения торгового павильона по продаже продовольственных товаров, срок аренды – 25 лет, начальная цена - 8 421 750 руб., размер задатка для участия в аукционе – 842 200 рублей.

Лот 2 - земельный участок с кадастровым номером 624475902101000251, расположенный по адресу: Минская обл., Пуховичский р-н, Свислочский поселковый Совет, п. Дружный, ул. Парковая, площадь – 0,0102 га, для размещения павильона по продаже автозапчастей, срок аренды – 25 лет, начальная цена - 32 720 рублей, размер задатка для участия в аукционе – 3 270 рублей.

Желающим участвовать в аукционе, необходимо внести соответствующий размер задатка на счет финансового отдела Пуховичского райисполкома, ф-л 626, АСБ «Беларусбанк» сч. № 3602625000003, код платежа – 4616.

Участники аукциона должны предоставить следующие документы:

- заявление на участие в аукционе с указанием кадастровых номеров и адресов земельных участков;
- заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка.

Кроме того, представляются:

- гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения без нотариального засвидетельствования;
- индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;
- представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;
- представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии устава и свидетельства о государственной регистрации юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;
- представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;
- представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

Заявления на участия в аукционе с необходимыми документами принимаются по адресу: г. М. Горка, ул. Ленинская, 47, Пуховичский райисполком, 2-й этаж, к. 216 с 1 сентября по 8 сентября 2010 г. с 8.00 до 17.00 по рабочим дням.

Заключительная регистрация – с 14.30 до 14.55 в день проведения аукциона по адресу: Минская обл., г. Марьина Горка, ул. Ленинская, 47, 2-й этаж, к. 227, зал заседаний райисполкома.

Аукцион состоится по каждому лоту при наличии не менее двух участников.

Оплата победителем за предмет аукциона производится разовым платежом путем безналичных расчетов.

Победитель аукциона вносит плату за право заключения договора аренды земельного участка; возмещает расходы, связанные с проведением аукциона и государственной регистрацией в отношении созданного земельного участка; получает разрешение на проведение проектно-изыскательских работ и строительного проекта на строительство объекта в срок, не превышающий два года.

Участники аукциона предварительно могут ознакомиться с земельными участками, которые предлагаются для продажи на право заключения договоров аренды по результатам аукциона, путем выезда на место нахождения данного земельного участка.

Дополнительную информацию можно получить по адресу: г. Марьина Горка, ул. Ленинская, 47, к. 216. Контактный тел. 8 01713 52687 с 8.00 до 17.00 по рабочим дням.

Студэнты і жыллё

ПАЧЫНАЕЦЦА «ПАЛЯВАННЕ» НА СТАЛІЧНЫЯ КВАТЭРЫ

Ужо сёння самае ліквіднае аднапакаёвае жыллё ў Мінску падаражэла прыкладна на 10—30 долараў. Не ўсе кліенты цяпер згодныя з такімі цэннікамі, аднак... За апошні тыдзень прапанова істотна паменшылася, бо ўладальнікі «зручных» кватэр, што побач з навучальнымі ўстановамі і ўздоўж ліній метро, «прытрымліваюць» іх да лепшых часоў, каб ужо ў другой палове жніўня здаць значна даражэй.

ЯК І ЗА КОЛЬКІ ШУКАЦЬ ЖЫЛЛЁ?

Днямі да мяне звярнуўся мой даўні сябар Аляксей з райцэнтра Брэстчыны і папрасіў знайсці для яго дачкі-першакурсніцы невялікую, чыстую з мэбляй, але танную кватэру. Я адразу заўважыў, што цяпер у Мінску танных і адначасова прыстойных кватэр ужо не існуе, але... Сябар зрабіў заказ, які трэба было выконваць.

У свой час я сам з сям'ёй на працягу больш як 10 гадоў здымаў кватэры. Праўда, адшукаць іх тады мне было крыху прасцей. Мы актыўна клеілі аб'яўкі на слупах і стэндах у пад'ездах, знаёміліся з бабулямі, якія адпачывалі на лаўках вакол старых пяціпавярховых дамоў, беспардонна «напружвалі» ўсіх знаёмых і сяброў сваёй жыллёвай праблемай. І праблема вырашалася на гэтым дылетанцкім узроўні. Сёння такі ідэальны для кішэні механізм ужо амаль не дзейнічае. Свежыя прыватныя аб'яўкі на стэндах «жывуць» не больш за 1—2 гадзіны, бо потым іх заклейваюць іншыя канкурэнты або здзіраюць дворнікі і іншыя работнікі ЖЭСаў. У знаёмых адшукаць свабоднае жыллё таксама складана, бо людзі цяпер разлічваюць атрымліваць ад нерухомасці максімальны прыбытак, а знаёмым прапаноўваць жыллё па максімальным кошце неяк непрыгожа.

Калі па гэтых напрамках вы спрацавалі на «нуль», тады застаецца пошук праз агенцтвы нерухомасці. **Тут існуе два варыянты.** Танны варыянт каштуе 175 тысяч, калі вам прапануюць заключыць дагавор аб аказанні інфармацыйных паслуг. Дагавор трэба аплачваць адразу і ў поўным аб'ёме. Пасля спецыяліст фірмы дасць кліенту некалькі варыянтаў быццам бы цудоўных і танных кватэр, з гаспадарамі якіх неабходна ўжо самастойна дамаўляцца пра сустрэчу, наведаць жыллё, дзе канчаткова вырашаць пытанні пра кошт і ўмовы арэнды. Чалавеку, які такім чынам упершыню шукае сабе часовае жыллё, знайсці сапраўды свой зручны варыянт вельмі складана. Кватэра, якую вам «увапхнулі» як эксклюзіўны варыянт, можа быць ужо здадзена або кошт на яе за апошнія суткі істотна павялічыўся. Калі вам пашанцавала і вы сустрэліся з гаспадаром, то існуе верагоднасць таго, што якасць кватэры не адпавядае заяўленым параметрам, існуюць праблемы з суседзямі, сам уласнік жылля або напалову «спалоханы» і ўжывае гарэлку, ці, наадварот, ужо яму не спадабаецца ваш узрост, выгляд, прафесія, адсутнасць мінскай прапіскі ці чага-небудзь яшчэ. Фірма, якая прапануе кліентам за 175 тысяч толькі адрас жылля, гэтымі пытаннямі скрупулёзна займацца не будзе. Будучы кватарант-навічок пры такім раскладзе сапсуе нервы і згубіць шмат часу, часта безвынікова.

Другі варыянт прадугледжвае аплату паслугі па факце яе выканання. Такім механізмам карыстаюцца салідныя агенцтвы з вялікім тэрмінам працы. Праўда, паслуга «пад ключ» каштуе ўжо 350 тысяч рублёў. Па такой схеме кліент толькі тэлефануе ў агенцтва і пакідае свой заказ з нумарам уласнага мабільніка ці стацыянара. Падчас прымання заказу спецыяліст знаёміцца з кліентам вельмі добра, каб ведаць пра яго амаль усё. **Агент па аперацыях з жыллёвай нерухомасцю агенцтва нерухомасці «Дзінас» Іна КУЛЬША** размаўляла з маім сябрам Аляксеем каля 20 хвілін. Спецыяліст агенцтва не толькі дасканала даведалася пра ўсе нюансы будучых кватарантаў, але і ўдакладніла ўмовы заказчыка. Кваліфікаваны спецыяліст агенцтва павінен растлумачыць заказчыку тое, што за мінімальны кошт кватэра будзе адпаведнай якасці. Заказ на таннае і якаснае жыллё можа завіснуць на працягласці часу.

ЛІКВІДНАЯ КВАТЭРА ПОБАЧ З МЕТРО — МІНІМУМ 270 USD

У апошні тыдзень на сталічным рынку арэнды жылля кошт на кватэры павялічваецца за кошт актыўнасці бацькоў наваспечаных студэнтаў, якія трапілі ў вялікі горад упершыню. Цяпер назіраецца першая хваля, калі пра свой лёс даведаліся першакурснікі-бюджэтнікі. Вялікай колькасці гэтых першакурснікаў прапаноўваюць месцы ў інтэрнатах, аднак у бацькоў на гэты кошт ёсць свой погляд. Разам з попытам павялічваецца і кошт на жыллё.

Самыя хадавыя (звычайныя стандартныя) кватэры ў спальных раёнах, якія раней каштавалі 220—230 долараў, цяпер прапануюцца за 230—250 долараў. Так, у Мінску існуюць кватэры самай рознай якасці, аднак... Спецыялісты ўпэўнены, што праз тыдзень—два, нават самыя дрэнныя па якасці кватэры будуць каштаваць не менш як 200—220 долараў. Ужо сёння сярэднія па якасці аднапакаёвыя кватэры недалёка ад лініі метро каштуюць 250—280 долараў. Крыху лепшыя па якасці аднапакаёвыя кватэры побач з метро, з не вельмі старой мэбляй і сучаснай бытавой тэхнікай, каштуюць ужо 300—350 долараў у месяц.

У цэнтры якасныя аднапакаёвыя кватэры таксама сёння падаражэлі. Насамрэч студэнтам дарагія кватэры здаваць ніхто не збіраецца, аднак на хвалі ажыятажу яны ўжо сёння каштуюць ад 350 да 500 долараў. Праўда, пакуль што кватэры па такім кошце на рынку прыцэньваюцца «вісяць».

Крыху павялічыўся кошт і на двухпакаёвыя кватэры, якія сёння прапануюцца ўжо за 280—300 долараў. У спальных раёнах «двушкі» каштуюць каля 300-350 долараў, а ў цэнтры — каля 400—450.

Самымі таннымі сёння застаюцца вялікія па агульнай плошчы трохпакаёвыя кватэры ў новабудоўлях. Без мэблі такія кватэры каштуюць каля 300—320 долараў плюс кватплата. Для студэнтаў з грашыма такія варыянты не зусім падыходзяць, бо ім трэба ўжо ўпарадкаванае жыллё, таму такое здаюць у групе з 3—4 чалавек.

Аднак на таннае і шматпакаёвае жыллё існуе сёння не толькі попыт з боку грамадзян краіны. Апошнім часам кітайскія студэнты чацвёртага курса ўжо не жадаюць жыць у інтэрнатах. Яны заказваюць у агенцтвах двух- ці трохпакаёвыя кватэры ў Малінаўцы, дзе пакуль дрэнныя транспартныя зносіны ў сувязі з будаўніцтвам метро, па кошце да 300 долараў. Такія заказы выконваюцца не адразу, бо большасць уладальнікаў здаюць кватэры выключна славянам.

АРЭНДУ КВАТЭРЫ ЛЕПШ ФІКСАВАЦЬ У ЖЭСе

Пасля таго, як спецыяліст агенцтва нерухомасці паказвае кліенту кватэру і дамаўляецца пра ўмовы арэнды і кошт паслуг, будучы кватарант пакідае гаспадару залог пад распіску (звычайна гэта каля 100 долараў). Поўную таксу за месяц кватарант плаціць пасля таго, як ён гэты месяц пражыве. Бываюць выпадкі, калі гаспадар патрабуе аванс за месяц, або нават за 3 ці 6 месяцаў. Такія нюансы вырашаюцца непасрэдна паміж гаспадаром і кватарантам, аднак спецыяліст агенцтва павінен запытаць у арэндадаўцы дакументы на кватэру, каб выключыць магчымасць махлярства свайго кліента.

Махлярства і не будзе, калі пасля вуснай дамоўленасці паміж кліентам і ўласнікам кватэры гэтую арэнду афіцыйна зарэгіструюць у ЖЭСе. І толькі пасля ўсяго гэтага кватарант разам са спецыялістам афармляе ў агенцтве нерухомасці здзелку і аплачвае за паслугі 350 тысяч рублёў.

Рэгістрацыя здзелкі арэнды ў ЖЭСе абараняе інтарэсы і ўласніка, і кватаранта. Без такой рэгістрацыі кватаранта могуць папрасіць пакінуць жылое памяшканне на працягу 24 гадзін нават зімой. Зарэгістраваны дагавор дазваляе ціхім кватарантам шукаць новае жыллё на працягу трох месяцаў, а ў гэты час кошт арэнды павялічвацца не можа. З іншага боку, гаспадару будзе зусім не даспадобы пазачарговае знаёмства з падатковым інспектарам. А гэта можа здарыцца ў любы момант, калі паміж кватарантамі і суседзямі прабяжыць чорны кот. Суседзі лёгка могуць паведаміць куды трэба, што кватэра здаецца незаконна. Бываюць выпадкі, калі кватаранты пашкоджваюць бытавое абсталяванне ў кватэры, але адмаўляюцца плаціць за яго, бо могуць прыстрашыць гаспадароў падатковай інспекцыяй.

Сяргей КУРКАЧ.

Марыя ЕСЬМАН:

«ДВА ТЫДНІ Ў ПРАКУРАТУРЫ, ДВА ТЫДНІ — У СУДЗЕ...»

Яшчэ год назад прозвішча 19-гадовай Марыі Есьман было вядома толькі ў вузкіх колах: скончыўшы мадэльныя курсы Сашы Варламава, некаторы час разам з яго лепшымі мадэлямі, дзяўчына ездзіла на паказы ў вядучыя еўрапейскія краіны. У астатнім жыццё беларускай студэнткі ішло размерана: дом—універсітэт—дом. Але ўсё змянілася пасля таго, як дзяўчына прыйшла на нацыянальны адбор конкурсу «Міс Інтэркантыненталь»...

Сёння Марыя Есьман — першая прыгажуня Еўропы і дзейная першая віцэ- «Міс Інтэркантыненталь». Пра тое, як змянілася жыццё дзяўчыны праз год пасля ўдзелу ў буйнейшым конкурсе прыгажосці, Марыя расказала нашай газеце. Падчас гутаркі карэспандэнт «Звязды» даведаўся, чаму на кастынгах «Міс Беларусь» дзяўчыну называлі катом Леапольдам, дзе Марыя харчавалася смаўжамі, і што яна рабіла два тыдні ў судзе ...

«ДВА ТЫДНІ Ў ПРАКУРАТУРЫ — ПРАВОДЗІЛА ДАЗНАННІ»

— Узгадай, калі ласка, свае першыя ўражанні пасля фінішу праекта «Міс Інтэркантыненталь»? Усё ж такі цэлы месяц вы правялі разам, а пасля раз — і ўсё скончылася.

— Насамрэч першыя ўражанні атрымаліся трошкі размытымі і сумбурнымі. На наступны дзень пасля конкурсу мы ўсе адсыпаліся. Стаміліся страшэнна. Тым больш ты настолькі ў прастрацыі, што тое, што адбылося, пачынаеш усведамляць толькі праз тыдзень... Вядома, калі мы развітваліся, было даволі складана, за гэты час мы паспелі добра пасябраваць.

А праз два дні я прыйшла ва ўніверсітэт...

— І як цябе сустрэлі? Ці ішлі выкладчыкі на ўступкі, даючы першай прыгажуні Еўропы якіясьці бонусы?

— Віншавалі і аднакурснікі, і выкладчыкі. Сустрэлі мяне вельмі добра: «Наша Маша — малайчына!». Што да вучобы, то я старалася нагнаць усё, што прапусціла. Здаецца, атрымалася. Выкладчыкі ставіліся да мяне, як і да астатніх студэнтаў. І гэта правільна, я лічу. Пасля таксама запрашалі ў журы конкурсу «Міс і Містар юрфак». Але судзіць было няпроста — удзельнічала шмат знаёмых.

Нядаўна праходзіла практыку ў пракуратуры (два тыдні ў пракуратуры, два тыдні ў судзе), праводзіла дазнанні. Апытвала сведкаў — усё як трэба. Вельмі цікава. Хоць аб прафесіі юрыста я марыла з пятага класа, цяпер усё часцей усведамляю, наколькі гэта складаная прафесія. Тут патрэбны халодны розум, каб рассудзіць умела, правільна і лагічна. Я ж усё люблю мераць на сабе, таму псіхалагічна прыходзіцца няпроста. Але паглядзім, магчыма, у мяне атрымаецца сябе перайначыць.

МАДЭЛЬНАЯ ДАРОГА ЦІ НАВУКОВАЯ?

— Ці падтрымліваеш кантакт з «інтэркантынентальнымі» прыгажунямі ?

— Так, нядаўна перапісваліся з дзяўчынай з Украіны. Увогуле мяне ўсе завуць у «Фэйсбук» (facebook — сацыяльная сетка кшталту vkontakte — **Аўт.**). Але мяне няма ні ў «Фэйсбуку», ні ў «Кантакце». Але прыемна, што завуць, не забываюцца. Венесуэлка запрашала мяне неяк на свой Дзень нараджэння, але я не рызыкнула ехаць.

— Твае асабістыя развагі пра выпікі конкурсу: як на фоне астатніх глядзелася пераможца Ханэлі Кінтэра і якімі былі ўзаемаадносіны паміж канкурсанткамі?

— Першапачаткова канкурсанткі з Венесуэлы не было. Яна пад'ехала пазней. Але яна жанчына, статная — я побач з ёй здавалася сабе дзіцем *(усміхаецца)*. А Ханэлі насамрэч смяшлівая і з запалам. Яна мне спадабалася. Адзіная нязручнасць — мы не маглі паразумецца, бо Ханэлі не разумела англійскай, толькі іспанскую. Таму размаўлялі праз перакладчыка, а гэта не зусім зручна. У цэлым жа венесуэлка вельмі яркая (і апраналася заўсёды ярка), у яе заўсёды быў асаблівы парфум. Я лічу, усё было правільна. Ханэлі сумленна заслужыла гэты тытул. Яна і працавала дзеля гэтага вельмі шмат, мела ўжо вялікі вопыт.

— Якія маеш планы далей: мадэльная дарога ці навуковая?

— Заракацца нельга, таму гэтае пытанне я пакіну адкрытым. Не таму, што нешта ўтойваю, а таму, што яшчэ сама не вырашыла.

— А як наконт стварэння сям'і?

— Зразумела, хачу сям'ю, але спачатку трэба давучыцца. Пакуль ранавата.

— А прэтэндэнты ёсць?

— Шмат хлопчыкаў-сяброў, але толькі як сяброў.

— Калі табе раптам патэлефануюць і скажуць: Маша, заўтра кастынг на конкурс «Топ-мадэль». У цябе ёсць рэальныя шансы на перамогу. Як адрэагуеш?

— Спачатку трэба будзе ўсё ўзважыць: калі, што, як. А ўжо тады казаць. Усё гэта няпроста, бо не ведаеш, што цябе чакае наперадзе.

«ЖАБІНЫЯ ЛАПКІ ЕЛА З ЗАДАВАЛЬНЕННЕМ»

Зусім нядаўна дзяўчына вярнулася са здымкаў новага сезона «Бітвы тытанаў». Разам з беларускімі спартсменамі, медыяперсонамі і зоркамі эстрады, два тыдні Марыя правяла пад Парыжам, змагаючыся за перамогу з прадстаўнікамі каманд Расіі, Францыі і Кітая. Чым усё скончылася, мы даведаемся ў тэлевізійнай версіі праекта, які з верасня стартуе на «АНТ».

— Спачатку было вельмі весела: ехалі — усю дарогу песні спявалі, — дзеліцца ўражаннямі дзяўчына. — Але як толькі прыехалі, цяжкавата было адразу з адаптацыяй. Хоць розніца ў часе і невялікая, але яна адчувалася. Тым больш што і клімат там іншы. Уставалі рана, вярталіся вельмі позна. Зразумела, стамляліся. Але стома гэтая была прыемная. У Францыі я ўпершыню паспытала смаўжоў і жабіныя лапкі. Першы раз у жыцці! Морапрадукты я люблю, таму з вялікім задавальненнем гэта ела і мне падабалася.

— Гэта было тваё першае наведванне Парыжа?

— Так, у Парыжы я была першы раз. Але прыемней было пабачыць не столькі Эйфелеву вежу, як Сабор Парыжскай Божай Маці. Калі я туды зайшла, там яшчэ была служба — званілі ў званы. Мне адразу на памяць прыйшлі вобразы з дзяцінства: калі была маленькай, я яскрава ўяўляла сабе і Эсмеральду, і Квазімоду. А калі стаіш на гэтым месцы ў рэальнасці і чуеш гэтыя званы — адымае мову, такі шок — але шок прыемны. Была таксама ў Луўры, бачыла «Мону Лізу». Прыгожа.

— Якой была атмасфера ўнутры каманды?

— Хачу адзначыць, што беларусы гучней за ўсіх перажывалі за сваіх. Гэта было вельмі прыемна назіраць з боку. Пасля нават галоўны французскі рэферы падыходзіў, сказаў, што ў Беларусі самыя прыгожыя балельшчыцы. Гэта паездка ўвогуле вельмі адкрыла людзей. Мы пасябравалі. Да мяне многія падыходзілі і казалі, што я іх прыемна здзівіла. Маўляў, насамрэч я добры чалавек, а не такая, якой яны ўяўлялі.

«САШУ ВАРЛАМАВА Я ВЕЛЬМІ ЛЮБЛЮ»

— Ты была ў камандзе пераможцаў спецпраектаў канала АНТ — разам з «Міс Беларусь-2010» Людмілай Якімовіч. Я ведаю, што падчас кастынгаў на «Міс Беларусь» ты была ў складзе журы. Якія засталіся ўражанні?

— Насамрэч было вельмі цяжка выбіраць. Я і сёння не разумею, як можна выбраць самую прыгожую дзяўчыну. Гэта вельмі цяжка, бо ў кожнай ёсць свая адметная «разынка». Мяне пасля нехта нават катом Леапольдам назваў, таму што я казала: «А давайце гэту дзяўчыну возьмем таксама — яна такая прыгожая. А ў гэтай такія валасы шыкоўныя, а ў гэтай вочы, а гэтая размаўляе цудоўна. Давайце і іх возьмем». У выніку з мяне ўсе смяяліся, бо я хацела ўзяць усіх.

— Яшчэ год назад ты таксама была ў гэтай ролі. Можа, праводзіла якіясьці паралелі?

— Я проста прасцей да ўсяго ставілася б. Многія дзяўчаты падчас кастынгаў моцна крыўдзіліся, што іх не бяруць далей. Калі б мне сказалі «не», я б не засмучалася: не, дык не. Гэта, вядома, было б непрыемна. Але трэба старацца перажыць такія моманты.

— Часта цябе называюць мадэллю, якая выйшла з мадэльнай школы Сашы Варламава. Ці падтрымліваеш ты кантакты з гэтым агенцтвам? І якія ў вас узаемаадносіны сёння?

— Насамрэч Сашу Варламава я вельмі люблю. Ён вельмі незвычайны чалавек, а я люблю такіх людзей. Спачатку мне было трохі не па сабе, думала: ну вось, усе неяк на мяне пакрыўдзіліся. Нейкае неадназначнае было адчуванне. Але была прыемна здзіўленая, калі пасля зусім выпадкова мы сустрэліся з Сашам у журы конкурсу «Міс Інстытут культуры». Добра так з ім пагаварылі. Мне было прыемна, засталася задаволенай. Вядома, падтрымліваю адносіны з мадэлямі Варламава, таму што там засталося шмат маіх сяброў. Тэлефануем адзін аднаму, сустракаемся. Падчас сёлетняга «Еўрабачання» ўсе разам мы сядзелі ў кавярні і хварэлі за нашых «Батэрфляйс». Усё было добра. Так, як я люблю: дружна і без скандалаў.

Гутарыў Ілья ЛАПАТО.

Пазнай свой край

БУЛГАРЫ ЁСЦЬ... У БЕЛАРУСІ

Пошукі на сучасных мапах не прынясуць аніякага выніку, і тым не менш існуе дакладны гістарычны факт: у часы ранняга сярэднявечча Вялікая Булгарыя не без падстаў лічылася адной з наймагутнейшых дзяржаў свету. А самі булгары — адным з найбольш шматлікіх народаў. Аднак сёння ўсё гэта — ужо ў мінулым. Афіцыйна такой краіны і такога народа даўно няма, праўда, большасць даследчыкаў прызнае булгар прамымі продкамі цяперашніх волжскіх татар. І ўсё ж спяшацца з нейкімі высновамі — справа не заўсёды ўдзячная. Насуперак скептыкам, булгары не зніклі. І адшукаць іх можна ў нашай Беларусі.

ПРА БЛЫТАНІНУ І «ТАТАРСКІЯ СЛЯДЫ»

Каб «праверыць» іх існаванне, можна абысціся без значных выдаткаў часу і грошай. Спачатку неабходна дабрацца да Асіповічаў. А ад райцэнтра пераадолець з дзясятак кіламетраў у паўднёва-ўсходнім напрамку амаль паралельна аўтатрасе Мінск—Гомель. Арыенцірамі стануць вёскі Замошша і Літвінава. Ад апошняй канчатковая мэта ўжо зусім блізка. Адно, што апошні кіламетр шляху ад Літвінава давядзецца праехаць па гравійцы. Пры гэтым, каб «не праспаць» патрэбны паварот налева, тут ні ў якім разе нельга надта спяшацца — указальніка на вёску Булгары проста няма.

Зрэшты, з улікам невялікіх адлегласцяў, асаблівых праблем з пошукамі ўзнікнуць не павінна. Складаней з незвычайнай назвай. Так, многія з мясцовых жыхароў заўважаюць: некалі, з-за няўрадлівай пясчанай глебы, гэтую вёску ведалі як Пясчанку. І змяніла яна сваё «імя» на Булгары толькі з прычыны адвечнай блытаніны — так здарылася, што Пясчанкі на Асіповіччыне было адразу дзве.

Але сёй-той перакананы і ў іншым: назва вёскі магла ўзнікнуць якраз у сувязі з перасяленнем сюды некалькіх сем'яў волжскіх булгар. І хоць якіх-небудзь пісьмовых пацверджанняў гэтай версіі не існуе, адназначна адкідваць яе таксама не хочацца. Ужо таму, што «цюркскае» паходжанне мае назва яшчэ аднаго населенага пункта раёна — пасёлка Татарка. Да таго ж месцяцца Татарка і Булгары амаль што побач.

АЎТАКРАМА ПЛЮС ЧЫГУНКА

Лічыцца, што свой пачатак Булгары бяруць недзе ў канцы пазамінулага стагоддзя. Прычым вялікай вёска не была ніколі. Так, можна заўважыць, што нават у перыяд найбольшага «росквіту» ў 1920-х гадах колькасць яе насельніцтва набліжалася да сотні жыхароў. Але пры гэтым стаяла тут... усяго 17 хат. Зразумела, што з цягам часу сам па сабе малюнак змяніўся. І ўсё ж не вельмі істотна. Сёння «жылых» двароў у Булгарах налічваецца роўна дзесяць, а колькасць вяскоўцаў — тры з паловай дзясяткі чалавек.

Да слова, менавіта невялікія памеры і вызначылі агульную сітуацыю з інфраструктурай. Ва ўсе часы яе тут проста не было: школа, дзіцячы сад, крама, Дом культуры заўсёды знаходзіліся ў суседніх вёсках — Лучыцы і Замошша. Да «адметнасцяў» жа Булгараў можна аднесці хіба што аўтакраму. А яшчэ невялікую адлегласць ад чыгуначнай веткі Асіповічы — Магілёў. Пры гэтым падобная акалічнасць магла адыграць у гісторыі вёскі і па-сапраўднаму драматычную ролю. У Вялікую Айчынную вайну навакольныя непраходныя лясы ўпадабалі партызаны. А ў адказ на іх дзейнасць немцы распачалі сумнавядомую «зачыстку тэрыторыі».

— Я была яшчэ малая, але памятаю той дзень вельмі добра: прыехала вялікая крытая машына, з яе павыбягалі немцы з сабакамі, пачалі хапаць усіх і пытацца, дзе партызаны, — узгадвае 75-гадовая жыхарка вёскі Булгары Таццяна Гаўрылаўна Дуванава. — А як ніхто нічога не сказаў, то людзей сагналі ў дзве хаты, прынеслі саломы і ўжо хацелі паліць. І мо мы б сапраўды загінулі, каб не шчаслівы выпадак: праз вёску ехалі вайскоўцы — казалі, што былі гэта нейкія мадзьяры. Дык вось тыя мадзьяры спыніліся і пачалі сварыцца з немцамі, маўляў, жывых людзей паліць нельга, людзі ні ў чым не вінаватыя. І немцы нас выпусцілі. Але папярэдзілі, што калі на чыгунцы зноў распачнуцца выбухі — то яны абавязкова вернуцца. Таму як толькі прагучалі чарговыя выбухі, мы ўжо нікога не чакалі — адразу ж разбегліся, хто куды.

І ўсё ж чыгунка — перавага бясспрэчная. Так, варта заўважыць, што некаторым з мясцовых жыхароў яна давала працу. А многім — і дадатковую крыніцу даходаў. Дзякуючы някепскім і да таго ж адносна танным транспартным зносінам улетку ёсць магчымасць сабраць, а затым і прадаць грыбы-ягады — кажуць, што навакольныя лясы асабліва багатыя на лісічкі, баравікі і чарніцы.

З КАНЯМІ. І НЕ СУПРАЦЬ САЛА

Пры ўсім жаданні, тут не пачуеш татарскай мовы, не знойдзеш мячэці і нават не сустрэнеш ніводнага прыхільніка казанскага «Рубіна». Тут ніколі не гатавалі бай-мал — цікавую па смаку сумесь масла з мёдам. Затое заўсёды трымалі свіней і, вядома ж, былі зусім не супраць сала.

Аднак прасачыць пэўныя «паралелі» з традыцыямі татар таксама можна. Старыя людзі сцвярджаюць, што некалі мясцовая гаспадарка спецыялізавалася на жывёлагадоўлі, мела шмат кароў і, амаль што паводле «класікі жанру», коней. Конь на прыватных сядзібах вяскоўцаў — з'ява нярэдкая і сёння.

— У мяне ёсць і агарод, і карова, і конь, — заўважае Таццяна Дуванава. — Ці цяжка спраўляцца? А што тут цяжкага — галоўнае, накасіць сена. Ды і немагчыма ў гаспадарцы без каня, тым больш што конь добры — самі яго навучалі. І ўвогуле, мы да ўсяго звычныя. Некалі трымалі нават тры каровы, бо было неабходна гадаваць чацвёра сыноў. Гэта вы цяпер маеце па адным дзіцяці, і лічыце, што гэтага больш чым дастаткова, маўляў, «інакш дзяцей не апранеш». А мы ж на тую вопратку тады і не зважалі — мы проста працавалі.

Ці не ўсе жыхары Булгараў сёння — пенсіянеры. Аднак сама вёска пакрысе пачынае змяняцца, дзе-нідзе нават з'яўляюцца новыя зрубы. Бо частка мясцовага насельніцтва — гэта так званыя «дачнікі». Некаму з іх хаты засталіся ў спадчыну, але хтосьці дамы і купляў. Няхай сабе тут няма вялікай рэчкі ці добрай рыбалкі, але ж да райцэнтра і чыгункі даволі блізка. Апроч таго, не апошнім аргументам становяцца і па-сапраўднаму смешныя па сталічных мерках цэны на нерухомасць.

— Татары? — перапытваецца Таццяна Дуванава. — Не, асабіста я іх тут не бачыла. Але і не скажу, што ў Булгарах жыве толькі адзін народ. У свой час я працавала рабочай у адной з бліжэйшых вайсковых часцей і там жа знайшла сабе мужа з Расіі. Таму мы падумалі і вырашалі: запісаць двух сваіх сыноў па мне беларусамі, а яшчэ двух — па мужу рускімі. Такі вось атрымаўся «інтэрнацыянал».

Сяргей ГРЫБ.
Асіповіцкі раён.

Як нас дураць

ДЗЯЎЧАТ ПАДМАНВАЮЦЬ НА САЙТАХ ЗНАЁМСТВАЎ

Даверлівыя жыхаркі Оршы і Віцебска сталі ахвярамі падману з боку махляроў у сферы «віртуальных тэхналогій».

Як паведаміў «Звяздзе» пракурор аддзела па наглядзе за дазнаннем **пракуратуры Віцебскай вобласці Мікалай ЛАЗАРЭНКА**, зламыснікі называліся эмігрантамі з Расіі, якія цяпер жывуць у краінах Еўрасаюза.

Безумоўна, спачатку пры перапісцы яны літаральна «засыпалі» беларускіх прыгажунь кампліментамі, прызнаваліся ў тым, што проста марылі аб такім цудоўным знаёмстве...

А як жа «хацелася» мужчынам зрабіць такой прыгажосці, феі, музе, каралеве, багіні шчодры падарунак? Але як?

Пісалі, што, маўляў, твой падарунак адпраўлены праз спецыяльную службу дастаўкі. І для яго атрымання ўсяго толькі трэба заплаціць невялікую суму грошай. Маўляў, потым, пры асабістай сустрэчы, грошы гэтыя вернуцца, так пісалі махляры.

І нашы даверлівыя суайчынніцы пералічвалі грошы адным з прапанаваных спосабам электронных плацяжоў. Пералічвалі і 85 тысяч, і 120... Дарэчы, не толькі жыхаркі паўночнай вобласці нашай краіны сталі ахвярамі махлярства. Такім жа чынам «кінулі на грошы» жыхарку Брэсцкай вобласці. Узрост ахвяраў віртуальнага кахання розны. Напрыклад, адной даме ўжо за трыццаць...

Каб незаконна атрымаць грошы, махляры ў сферы так званых высокіх тэхналогій не лянуюцца ствараць і размяшчаць свае сайты ў сеціва, часта вельмі падобныя на ўжо раскручаныя з добрай рэпутацыяй розных добрасумленных службаў дастаўкі тавараў. Паколькі для рэгістрацыі запісаў уліку і электронных кашалькоў у плацежных сістэмах часта дастаткова назваць прыдуманыя звесткі аб карыстальніку, а зняцце пераведзеных грошай можна ажыццявіць рознымі спосабамі за межамі нашай краіны, раскрываць такія злачынствы праваахоўным органам даволі цяжка. Таму ў абласной пракуратуры раяць быць пільнымі і асцярожнымі. І, зразумела, не страчваць галаву ад віртуальнага кахання.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Памяць

«Калі шаснаццацігадовы хлопец падымае астанкі сваіх продкаў, з ім нешта адбываецца...»

Навошта пошукавы атрад «Уралец» з Чалябінскай вобласці прыехаў у беларускую вёску Рацічы?

26 ліпеня каля аўтамабільнай дарогі побач з вёскай Рацічы Гродзенскага раёна ўстаноўлены крыж у памяць аб вайскоўцах 336-га Чалябінскага пяхотнага палка расійскай імператарскай арміі, якія загінулі ў гэтых мясцінах у лютым 1915 года. Уверсе крыжа — металічная ікона заступніка Уральскага рэгіёна Сімяона Верхатурскага, якую прывёз з Чалябінскай вобласці ў Беларусь ваенна-гістарычны пошукавы атрад «Уралец».

Кіраўнік аддзела Гродзенскай праваслаўнай епархіі па ўзаемадзеянні з Узброенымі Сіламі Рэспублікі Беларусь протаіерэй Аркадзь Касьяненка правёў абрад асвячэння крыжа і малітву. А затым і ён, і прадстаўнікі мясцовай улады, абласнога ваенкамата выказалі шчырую ўдзячнасць вайскоўцам беларускага 52-га спецыялізаванага пошукавага батальёна і расійскага пошукавага атрада «Уралец», якія каля месяца пляча ў пляча працавалі на раскопках паблізу Рацічаў і знайшлі больш за сорак астанкаў загінулых воінаў.

«Служым народам Беларусі і Расіі!» — казалі ў адказ юныя расіяне, атрымаўшы за сваю працу падарункі, граматы і падзячныя лісты, у тым ліку і іх бацькам. З гарачым жаданнем, кажа **кіраўнік атрада «Уралец» Барыс Чыгірын,** вернуцца сюды наступным летам, паколькі зроблены толькі першыя крокі па ўвекавечанні памяці салдатаў і афіцэраў, якія загінулі ў гэтых мясцінах у полымі Першай сусветнай вайны. Наступныя крокі, дарэчы, будуць зробленыя ўжо ў сёлетнім пошукавым сезоне вайскоўцамі 1-й спецыялізаванай роты 52-га батальёна.

Гістарычная даведка

У лютым 1915 года на подступ*ах да Гродна разгарэліся жорсткія баі, звязаныя з адступленнем 10-й рускай арміі пад камандаваннем генерала Сіверса з Усходняй Прусіі, якая здавала адну пазіцыю за другой. Нямецкія войскі занялі Ліпск, Сапоцкін, выйшлі да Нёмана ў ваколіцах Гожы і распачалі артылерыйскі абстрэл пазіцый фартоў Гродзенскай крэпасці.*

Асабліва кровапралітныя баі разгарнуліся ў раёне вышыні 200,3 каля вёскі Рацічы. Немцы ўстанавілі на ўзвышшах некалькі дзясяткаў кулямётаў сістэмы «Максім» і бязлітасным агнём расстрэльвалі вайскоўцаў 336-га Чалябінскага пяхотнага палка. «Чалябінцы» імкнуліся дэблакаваць і забяспечыць прарыў з Аўгустоўскага канала 20-му корпусу генерала Булгакава, які ваяваў у складзе 10-й арміі. За трое сутак, з 10 па 13 лютага 1915 года, каля Рацічаў загінула больш за тры тысячы салдатаў і афіцэраў 336-га Чалябінскага палка **(паводле гісторыка-дакументальнай хронікі «Памяць. Гродна»).**

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

«Калі шаснаццацігадовы хлопец падымае астанкі сваіх продкаў, з ім нешта адбываецца...»

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

...Сённяшнім чалябінцам з пошукавага атрада «Уралец» — ад чатырнаццаці да сямнаццаці гадоў, яны вучацца ў школах і каледжах горада Азёрска і іншых населеных пунктаў Уральскага рэгіёна. Хлопцы не надта атлетычнага целаскладу, але, як можна было пераканацца ў іх лагеры, што размясціўся ў суседняй з Рацічамі вёсцы, дысцыплінаваныя і працавітыя. Тыя, хто ў той дзень былі ў нарадзе, займаліся ўборкай тэрыторыі, дастаўкай вады, дроў, а іншыя атрадаўцы пасля працы на раскопках зноў паехалі ў Гродна, дзе ім вельмі спадабалася пасля наведвання фестывалю джазавай музыкі. Гасцінныя гаспадары паказалі ім таксама Новы і Стары замкі, іншыя гістарычныя аб'екты горада над Нёманам, Жыровіцкі манастыр, Аўгустоўкі канал, запрасілі на свята вызвалення Гродна ад фашыстаў...

Чаму юныя расіяне праводзяць свае летнія канікулы менавіта тут, у Рацічах?

— У нас — патрыятызм, мы хочам знайсці астанкі сваіх продкаў і, магчыма, устанавіць іх асобы, — як падалося, шчыра, без нейкай гульні на публіку адказвае **адзін з курсантаў «Уральца» Андрэй ЕЎДАКІМАЎ**. — Для гэтага мы нават частку транспартных расходаў аплацілі сваімі грашыма. Я на раскопках першы год, а наш **камандзір атрада Уладзімір КУЗНЯЦОЎ** знаходзіцца ўжо ў пятай экспедыцыі.

Як потым высветлілася, камандзір «Уральца» перайшоў у дзясяты клас і ў свае шаснаццаць гадоў ужо мае расійскі медаль «За ратную доблесть», а пасля заканчэння школы хоча паступаць у ваеннае вучылішча.

Чаму базавым для «Уральца» стаў менавіта горад Азёрск? А таму, што тут жыве арганізатар і кіраўнік атрада, знаўца ваеннай гісторыі Барыс Чыгірын, якому, дарэчы, за працу па патрыятычным выхаванні моладзі казакі прысвоілі званне вайсковага старшыны Азёрскай станіцы.

— Мая пошукавая дзейнасць пачалася з удзелу ў экспедыцыі каля вёскі Альхаватка, дзе 6-я панцырная дывізія Вермахта ў абход Дона рвалася да Сталінграда, — расказвае Барыс Юр'евіч. — Тут нашы штрафбаты стаялі насмерць, у дзень гінула па пяць тысяч чалавек. І не прапусцілі ворага. Пад уражаннем ад гэтай экспедыцыі і ўзяўся за арганізацыю пошукавага атрада ў Азёрску, прычым з так званых «цяжкіх» падлеткаў. Вынік? Трэба бачыць вочы гэтага хлопца, які падымае астанкі сваіх продкаў, якія загінулі 95 гадоў таму, таксама маладых людзей. Здараецца, ён гадзіну, дзве, тры маўчыць, знаходзіцца толькі сам з сабою, нават у дэпрэсіі. Але затым з ім нешта адбываецца, у яго з'яўляюцца думкі на перспектыву. Якім быць дома? З якімі сябрамі варта развітацца, а якіх пакінуць? Якую прафесію выбраць? Дарэчы, з больш чым 180 падлеткаў, што за гэтыя гады прайшлі праз «Уралец», толькі адзін вярнуўся на лаву падсудных. Першы камандзір Дзяніс Малаканаў — следчы райаддзела ўнутраных спраў. Сярод нашых выхаванцаў — восем юрыстаў, дванаццаць інжынераў, сем педагогаў, многія паступаюць у ваеннае вучылішча.

— «Уралец» ужо пятае лета запар працуе на вайсковых пахаваннях у Беларусі. З чаго пачыналася?

— Я даведаўся, што ў Беларусі ёсць спецыялізаваны пошукавы батальён, узяў і напісаў Прэзідэнту Лукашэнку з прапановай паўдзельнічаць у раскопках на месцах баёў. І ўжо праз два тыдні атрымліваю адказ са словам «Дабро». Потым звязваюся з Упраўленнем па ўвекавечанні памяці абаронцаў Айчыны і ахвяраў войнаў Узброеных Сілаў Рэспублікі Беларусь, і ў 2006 годзе мы прыязджаем у Мазыр. Пакідаю хлопцаў на вакзале, а сам накіроўваюся ў ваенкамат. «Вас ужо чакаюць», — кажа дзяжурны, і насустрач выходзіць начальнік вышэйзгаданага ўпраўлення палкоўнік Віктар Шумскі. Так завязалася наша дружба. За перыяд пошукавай працы ў розных рэгіёнах Беларусі з нашым удзелам знойдзены дзясяткі астанкаў ваеннаслужачых. Акрамя таго, да нас звяртаюцца сваякі без весткі зніклых воінаў, і з дапамогай беларускіх сяброў нам удалося ўстанавіць, дзе пахаваныя больш за 180 абаронцаў Айчыны. Дарэчы, у Азёрску жывуць двое вашых партызанаў. Яны 60 гадоў пражылі па-суседску ў нашым горадзе, не ведаючы адзін аднаго, хоць, як аказалася, былі ў адной брыгадзе. Аднаго з іх мы прывезлі на Віцебшчыну, дзе ён ваяваў.

<u>Камандзір 1-й роты 52-га спецыялізаванага пошукавага батальёна капітан Іван ЦЁТУШКІН:</u>

— У выніку пошукавых работ у раёне вёскі Рацічы сумесна з ваенна-гістарычным атрадам «Уралец» (пры гэтым патрабаванні да бяспекі вельмі строгія: мінашукальнікам правяраецца кожны, прыкладна 45-сантыметровы, слой зямлі, і так дакапваюцца да трох метраў у глыбіню — **Б.П.**) выяўлена 47 астанкаў ваеннаслужачых расійскай імператарскай арміі, якія загінулі ў лютым 1915 года. Сярод знойдзеных прадметаў — крыжыкі, металічныя абразкі, абутак (дарэчы, у добрым стане), гузікі з двухгаловым арлом, лыжкі, нажніцы, напарстак, какарда расійскага унтэр-афіцэра, манеты пачатку XX стагоддзя, гільзы ад вінтоўкі Мосіна і нямецкага карабіна, нямецкія штык-нож і свісток, з дапамогай якога, верагодна, падаваліся нейкія каманды... Пахаванні ў гэтых мясцінах знаходзяцца ў курганах, і пакуль мы цалкам раскрылі толькі два, а іх тут восем. Таму раскопкі будуць прадоўжаныя.

Прычым непачаты край пошукавай працы — не толькі каля Рацічаў.

<u>«Звяздовец», краязнаўца Вітольд ІВАНОЎСКІ:</u>

— Паблізу Рацічаў загінула прыкладна тры тысячы ваеннаслужычых расійскай імператарскай арміі, а ў раёне Аўгустоўскіх лясоў, вёсак Галынка, Маркаўцы, Багатыры Лясныя, па адных звестках, каля 20 тысяч, а па другіх — каля 30 тысяч салдатаў і афіцэраў 20-га корпуса генерала Булгакава. На палях паміж Сапоцкінам, Аўгустоўскім каналам і фартамі Гродзенскай крэпасці вечны спакой знайшлі людзі з розных рэгіёнаў Расійскай імперыі, розных нацыянальнасцяў і веравызнанняў. Калісьці там былі брацкія магілы і нават могілкі, а цяпер засталіся хіба што невялікія пагоркі, аб паходжанні якіх мала хто ведае. Хоць гэта — наша гісторыя, з павагай да якой ставяцца нават у Германіі. Начальнік германскага генштаба пісаў у сваім дзённіку: «У страшэнных баях пад Гродна з 20-м корпусам рускай 10-й арміі мы прайгралі. Выдатна задуманая Аўгустоўская аперацыя скончылася для дзвюх нашых армій толькі маленькай тактычнай перамогай. Ужо 2 сакавіка рускія перайшлі ў наступ, і мы пачалі адыход да мяжы Германіі. Схіляю галаву перад асабовым саставам расійскага 20-га корпуса 10-й арміі».

Такім чынам, у 52-га батальёна іх памочнікаў з ваенна-гістарычнага атрада «Уралец» (а можа, і іншых?) наперадзе працы не на адзін пошукавы сезон. Мяркую таксама, што ў Гродзенскім Свята-Пакроўскім кафедральным саборы варта ўстанавіць памятную дошку аб ваеннаслужачых, якія загінулі ў баях Першай сусветнай вайны на тэрыторыі цяперашняга Гродзенскага раёна. Тым больш што гэты храм быў пабудаваны ў памяць аб салдатах і афіцэрах Гродзенскага гарнізона, што загінулі ў руска-японскую вайну 1904-1905 гадоў, і ў свой час выконваў функцыі гарнізоннай царквы.

«Сёлета 52-му спецыялізаванаму батальёну Узброеных Сілаў Рэспублікі Беларусь споўнілася 15 гадоў з дня заснавання. За гэты перыяд праведзена пошукавая праца на тэрыторыі 111 раёнаў ва ўсіх абласцях Беларусі (1671 аб'ект). Абазначаныя межы пахаванняў 317950 загінулых у гады Першай і Другой сусветных войнаў, а таксама вайны 1812 года. У выніку палявых пошукавых экспедыцый і працы ў архівах устаноўлена 1745 імёнаў загінулых, выяўлена і абясшкоджана 3232 выбухованебяспечныя прадметы, знойдзена стралковай зброі — 133 адзінкі, тэхнікі і яе фрагментаў — 156, медальёнаў — 219, жэтонаў — 3646, узнагародаў — 34, іншых прадметаў і рэліквій — 4487.

Толькі летась у ходзе палявой пошукай працы эксгуміравалі і перадалі для перапахавання мясцовым органам улады астанкі 4080 загінулых, устанавілі імёны 613 ваеннаслужачых і ахвяраў войнаў.

Барыс ПРАКОПЧЫК.
Фота Яраслава ВАНЮКЕВІЧА.

«ЛЕТНЯЯ АКАДЭМІЯ» ДЛЯ ПАДЛЕТКАЎ БРЭСТА

Аддзел культуры Брэсцкага гарвыканкама гэтым летам падрыхтаваў унікальны праект для падлеткаў.

Не ўсе бацькі могуць накіраваць сваіх дзяцей у лагеры адпачынку, вывезці да цёплага мора або пакінуць у вёсцы ў бабулі. Менавіта для такіх падлеткаў і арганізаваная «Летняя Акадэмія адпачынку», дзе кожны зможа знайсці сабе справу па душы і правесці лета з карысцю, або нават праверыць свае здольнасці ў ролі акцёраў, рэжысёраў, сцэнарыстаў, відэаапаратараў ці дыджэяў. Для ўдзелу ў гэтым праекце ў якасці настаўнікаў сабраныя лепшыя творчыя сілы горада. Гэта акцёры тэатра драмы, філармоніі, вядучыя гарадскія рэжысёры, прадстаўнікі тэлебачання і высакакласныя харэографы.

Праўда, колькасць удзельнікаў у гэтым праекце, на жаль, абмежаваная. Што ўсё ж не павінна быць падставай для суму: падобную «Летнюю Акадэмію» плануецца арганізоўваць штолета.

Ян ПАЛЕСКІ.

ЛІПЕНЬСКУЮ КАЗКУ ГЛЯДЗЯЦЬ У ЖНІЎНІ

Яе прыдумала маладая мастачка Вольга Іванова. Але пры дапамозе старой гарадской архітэктуры Мінска і Варшавы. Напэўна, яна аматарка праводзіць лета ў горадзе. Бо яе мастацкая казка натхнёная горадам і складаецца адразу з 23 сюжэтаў, кожны з якіх з'яўляецца асобным творам.

Гэтыя творы будуць экспанавацца ўвесь жнівень па буднях — да 1 верасня — у сталічным кінатэатры «Мір». Можна лічыць, што гэта летняя справаздача маладой мастачкі. Бо выпускніца вучэльні імя Глебава Вольга Іванова ўжо мае шэраг творчых дасягненняў.

Тое, што яна любіць вандраваць, можна зразумець і па яе творах. Бо на іх дзіўныя вуліцы гарадоў, па якіх можна шпацыраваць у думках, людзі і жывёлы, якія жывуць у дамах. Пейзажы, партрэты і нават нацюрморты, якія прыкмеціў позірк дзяўчыны, перайшлі на карціны дзякуючы змяшанай тэхніцы, якую выкарыстоўвае мастачка.

Ларыса ЦІМОШЫК.

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12 ад 19 лютага 2009 года выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Заснавальнікі газеты — установа «Рэдакцыя газеты «Звязда»; грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі».

Галоўны рэдактар Уладзімір НАРКЕВІЧ.
Адказны за выпуск — намеснік галоўнага рэдактара Анатоль СЛАНЕЎСКІ.
Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.
Кантактны тэлефон: 292-44-12.
e-mail: posts@tut.by; info@zvyazda.minsk.by.
Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
Тыраж 33.310. Нумар падпісаны ў 19.30.

Рэверс з сеціва

ШКОЛА І МАГІЧНАЕ КОЛА

(24 ліпеня 2010 года)

Нас вучаць у школах толькі добраму: заўсёды дапамагаць людзям. Аднак больш чым 50-гадовая гісторыя агульнаадукацыйнай школы вёскі Княгінін Мядзельскага раёна наводзіць на роздум, нібыта нейкія сілы даўно рыхтаваліся працу звычайнай школы паралізаваць, а больш чым 80 дзяцей рассыпаць па іншых вёсках і навучыць не верыць у лепшае...
<u>Бацькі беларускамоўных школьнікаў вёскі Княгінін адстойваюць права навучання ў сваім аграгарадку.</u>

Ларыса ЦІМОШЫК.

@

Журналістка малайчына! Сп. Цімошык дапамагла адстаяць ЦЭЛУЮ БЕЛАРУСКУЮ ШКОЛУ!

Чытач.

@

Вось прыклад не толькі таленавітай, але яшчэ і эфектыўнай журналісцкай працы.

Каб газета не звярнула ўвагу на закрыцце школы — усе было б шыта-крыта. А цяпер гэтыя чыноўнікі сто разоў падумаюць, перш чым пазбаўляць людзей беларускай школы.

Уладзя.

@

Варта спадзявацца, што ад школы адчэпяцца і пакінуць беларускую навучальную ўстанову ў спакоі! Трэба, каб «Звязда» працягвала кантраляваць сітуацыю.

Наталля Зуёнак.

@

Даўно хацелі закрыць. Таму нічога не рабілі. Усе ведалі, чыноўнікі адкрытым тэкстам казалі, што расфарміруюць. А цяпер — не, няпраўда, параіцца хацелі. Хоць бы прызналі шчыра. З тым рамонтам колькі праверак было, але ўсе скончыліся тым, што пазамянялі людзей у аддзеле адукацыі, і усё. Вось і рамонт.

Ананім.

@

Малайцы людзі, што адбілі сваю школу! Выходзіць, грамадой можна змяніць многія сітуацыі ў нашым жыцці. А былі б памяркоўныя і цярплівыя, чыноўнікі зрабілі б так, як ім хочацца! Свае правы трэба адстойваць!

Чалавек.

@

1. Дзіўныя сумы называе чыноўніца. Наколькі вядома, фігуравалі зусім іншыя лічбы. Называлі раней больш за 400 тысяч па лініі аграгарадка. А тут амаль у два разы менш. Дзе ж астатняе?

2. Калі закрылася фірма, якая рабіла рамонт, то, напэўна, дзесьці ёсць яе былы гаспадар, з якога адказнасць немагчыма зняць. Ці чыноўнік, які курыраваў гэты рамонт і бачыў, як і што зроблена. Аднак ён стаў дырэктарам адной з мядзельскіх школ. Гэта павышэнне за запланаваны развал? Чаму ніхто так і не адказаў за работу?

3. Калі страха цячэ даўно, то чаму яе не перарабліваюць летам, калі канікулы?

4. Калі дырэктар ездзіць і пабіраецца наконт мэблі — значыць, камусьці на яе выдаткоўваюць грошы. Цікава па якім прынцыпе выбіраюць?

5. Калі школа зачынена МНС, то чаму аддзел адукацыі сам не б'е трывогу? Часу засталося мала да новага навучальнага года.

Не чыноўнік.

@

Я свайго б у такую школу не пусціла, здароўе дзіцяці важнейшае. А калі ў іх такі прыгожы сельсавет, то наняла б настаўніка і пайшла б займацца туды, не пасмелі б выгнаць. Уявіце, калі б так усе. Хутка школу пабудавалі б...

Мама.

@

Я ў гэтай школе правучылася адзінаццаць гадоў. І на маё здароўе гэта адмоўна не паўплывала. А школа была, ёсць і будзе працаваць. Нягледзячы на ўсялякіх там... і ім падобных. Княгінінцы сваё возьмуць, дзякуючы сваёй упартасці і падтрымцы «Звязды». :)

Mr. Nikto.

@

Забаўны выпадак, мяркую, што ў Беларусі ён не адзінкавы. Але Наталля Зуёнак правільна напісала, што калі гэтую справу выпусціць з-пад кантролю, то школу ўсё роўна закрыюць, ціхенька так, без шуму, без пылу. Але журналістка малайчына, адразу за рогі ўзяла РАНА. Рэспект))))).

Шкада, што журналісцкі штат у газеце невялікі, іх бы разаслаць па ўсіх раённых аддзелах адукацыі. Вось шухеру было б)))))).

... іх трэба, шкада, што няма каму))))).

Назіральнік.

@

Яшчэ б паказалі лазню і кіназалу ў Доме культуры, вось тады б стала зразумела, што за аграгарадок. Пра людзей не думалі, але сабе сельскі Савет зрабілі пад еўрарамонт. Лепш бы гэтыя грошы дзецям аддалі.

Бывалы.

<u>Рэпетытар Яўген ЛІВЯНТ:</u>

ЧАМУ ВУЧАНЬ АТРЫМЛІВАЕ НА ІСПЫЦЕ Ў ШКОЛЕ 8—9 БАЛАЎ З 10, А ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ НА ТЭСЦЕ — 12—15 БАЛАЎ СА 100?..

(31 ліпеня 2010 года)

Яўген Барысавіч ЛІВЯНТ — аўтарытэтны рэпетытар, які легальна працуе з 2001 года, выкладчык матэматыкі і фізікі, рыхтуе штогод каля сотні вучняў. Да таго ж ён — тэлезорка: некалькі разоў яго запрашалі ў якасці эксперта на тэлешоу «Выбар». На размову са спадаром Яўгенам натхнілі вынікі цэнтралізаванага тэставання па фізіцы (73 % абітурыентаў атрымалі менш за 20 балаў) і матэматыцы (62,5 % абітурыентаў атрымалі менш за 20 балаў). Катастрофа школьнай адукацыі? Дрэннае выкладанне? Дрэнныя вучні? І гэта, і не толькі гэта, мяркуе Яўген ЛІВЯНТ.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

@

Як ні сумна, але ўсё правільна напісана.

Андрэй.

@

Падпісваюся пад кожным словам!!! Гісторыя ад мяне. У нашу гімназію прыйшла ве-ельмі вялікая праверка — для акрэдытацыі гімназіі. Паўгода школу трэсла — афармлялі і пераафармлялі дакументы... Шмат усяго было за час праверкі. Напрыклад, школьная сталовая штодзённа зачынялася ў самы наведвальны час для таго, каб пакарміць камісію. Дзеці і настаўнікі заставаліся галоднымі, але гэта нікога не бянтэжыла. Але больш за ўсё мяне ўзрушыла выступленне правяраючай у канцы. Галоўная заўвага — вельмі высокія патрабаванні, бо дзеці напісалі кантрольныя аж на некалькі дзясятых бала вышэй, чым у іх адзнакі за чвэрць! Жах! І як апафеоз маразма: няправільна мы падпісваем сшыткі. У інструкцыі сказана 5 «А» клас, а мы пішам «А». А на нашы аргументы, што двукоссе ў рускай мове пішацца менавіта так, мы атрымалі: «А хто сказаў, што гэта двукоссе?! Гэта проста сімвал...» Вось тут я ўжо не ведаю, што сказаць...

Настаўнік.

@

Захоплены артыкулам!!! Усё напісана правільна!

Учитель.

@

Калі мая дачка прыйшла працаваць у школу, я зразумеў, якую вялікую памылку зрабіў, калі дазволіў ёй паступаць у пед! Мала таго, што куча ўсемагчымых канцтавараў з майго прадпрыемства перабралася ў школу, мала таго, што мы ўсёй сям'ёй цягалі і рамантавалі парты, рабілі бясконцыя рамонты, трацілі кучу грошай на набыццё недастаючых канцтавараў, аплату газеты, якую выкідвалі, не заносячы дадому, ды яшчэ і вымушаны пастаянна слухаць пра тую бязглуздзіцу, якая робіцца ў школе! Бясконцыя справаздачы, паходы на якісьці футбол-хакей... а колькі разоў яна прыходзіла дадому ў слязах з-за незаслужаных абразаў і крыўдаў! У мяне адчуванне, што я проста губляю сваю дачку. Час прымяніць сваю бацькоўскую волю — і выцягнуць яе з гэтага балота! Дапамагу ёй уладкавацца куды заўгодна, абы падалей ад школы! І хто скажа, што я не маю рацыю?!

Бацька.

@

85—90 % дзяўчат, якія закончылі школу (ці заканчваюць), не могуць палічыць кошт 1 літра вады пры цане кубаметра ў 1800 рублёў. Сам быў у шоку. А наконт бюракратыі — то нічога асаблівага...

Андрэй.

@

Усё вельмі дакладна падмечана. Цалкам згодна з Яўгенам.

Алена.

@

Сістэма тэставання працуе добра?

Можа, яно і так, але што да матэматыкі, яна вядзе да катастрафічнага падзення узроўню не то што ведаў, а ўвогуле матэматычнага, а значыць, і інтэлектуальнага развіцця школьнікаў. Гэта добра давёў выдатны расійскі матэматык і педагог І.Ф. Шарыгін... Але да выбітных матэматыкаў у нас не надта і прыслухоўваюцца. Таму сістэма тэставання, відаць, яшчэ застанецца надоўга. А значыць, сітуацыя можа пагаршацца і надалей. Хоць падзенне можна запаволіць удасканальваннем сістэмы не толькі тэставання, але і ўсёй адукацыі. Найперш тут патрабуецца галоснасць, празрыстасць, дэмакратызм, узаемапавага.

Вельмі важны чыннік — змест саміх тэстаў. Што там хто не казаў пра стандарты матэматычнай адукацыі, як бы іх не закладвалі ў навучальныя праграмы, рэальна дзейныя стандарты фарміруюць змест тэстаў ЦТ. Бо ў нас як? Калі, скажам, няма ў тэстах задач з параметрамі, то і на ўроках іх не будзе, бо настаўнік працуе на канчатковы вынік — гэткая ўжо заганная сістэма склалася. Між тым, задачы з параметрамі прысутнічаюць у школьных падручніках. Бо іх аўтары разумеюць значэнне падобных задач для матэматычнага развіцця школьнікаў. Не трэба ў тэстах праводзіць разгорнутыя доказныя абгрунтаванні, дык і на ўроках ім не надаецца пільнай увагі. Страчваецца сама сутнасць матэматыкі, якая фармуе не толькі інтэлектуальны, але і маральны прынцып — патрэба ў доказе ісціны. Накіраванне школьніка на канчатковы вынік — атрыманне адказу, не істотна, якімі спосабамі атрыманаму, — вядзе да згубы сутнасці самой матэматыкі ў навучальным працэсе.

Пра хібы сістэмы тэставання ў нас амаль ніколі не пішацца, хоць дзесьці там у вузкім асяродку пра іх гаворыцца. На суд грамадскасці, нават саміх настаўнікаў, гэта не выносіцца. Гэта як разумець? Закрытасць, адсутнасць галоснасці, дыскусій, непавага да настаўнікаў з боку чыноўніцтва — яшчэ адзін чыннік, што прывёў адукацыю да сістэмнага крызісу. Чаму б тут не павучыцца ў суседзяў?

Возьмем Расію. Там ёсць рух наперад. З тэстаў выкінулі частку А, дзе былі заданні з адказамі. Ёсць часткі В — 12 заданняў і частка С — 6 задач, якія трэба запісваць з поўнымі рашэннямі. Сярод іх, вядома ж, і задачы з параметрамі, якія давялі сваю значнасць цягам многіх гадоў экзаменацыйнай практыкі.

На пачатку навучальнага года расійскім школьнікам прапануецца дэма-версія тэста, які задае фармат тэста, што трэба будзе здаваць у канцы года на АГЭ. Цягам года прапануецца 10 дыягнастычных прац-тэстаў, трэніровачныя тэсты, рабочыя сшыткі з прыкладамі і рашэннямі асобных заданняў і шматлікая літаратура. Прычым усё гэта агульнадаступна і змяшчаецца на афіцыйным сайце АГЭ. У грамадстве, у прадметных часопісах, на інтэрнэт-форумах ідуць шматлікія дыскусіі па праблемах АГЭ. Школьнікі на інтэрнэт-форумах жыва абмяркоўваюць, нарэшваюць задачы з усіх гэтых матэрыялаў. Ёсць і там праблемы, але адчуваецца жыццё, нейкі рух.

А ў нас? Тры рэпетыцыйныя тэставанні, умовы заданняў якіх вучням не аддаюцца. Літаратура выдаецца, але сістэмнай дзяржаўнай палітыкі пры гэтым не адчуваецца. Выдаюцца зборнікі тэстаў ЦТ па гадах, але без рашэнняў. Школьнікам цікава было б пабачыць узоры разважанняў. Грунтоўнай статыстыкі па ЦТ, якая была б важная для вучняў і настаўнікаў, няма. Чаму б не надрукаваць разбалоўку па кожным заданні? У адукацыйнай інтэрнэт-прасторы — цішыня, цяжка ўявіць — няма ніводнага настаўніцкага форума! Праўда, адзін стыхійна ўзнік у газеце «Звязда». У ведамасным выданні ўвогуле адсутнічае сайт (пішуць — у распрацоўцы). Сёння газета без сайта, без магчымасці ўступіць у зацікаўлены дыялог з аўтарам, каб спраўдзіць ісціну, паспрачацца, — гэта не газета ці газета з «каменнага веку». На сайце РІКВ на крытычныя заўвагі і пытанні настаўнікаў не адказваюць. Там нельга спампаваць ніводнага тэста мінулых гадоў. Прапануюць кампакт-дыскі, але, прабачце, дзе іх купіць школьнік з глыбінкі?

Праблем шмат. Іх не зменшыцца ў выніку павышэння заробку настаўнікаў на 100 руб. Патрэбны радыкальныя меры па ўсіх напрамках.

Іван Сяргеевіч.

@

Яўген, дзякуй за вашу грамадзянскую пазіцыю — за смеласць і заклапочанасць будучыняй нашай краіны.

Таварыш.

@

1. Тэставанню — празрыстасць і адкрытасць. Вучню неабходна даць права ведаць, за што і як.

2. Абітурыенту — права выбару пацвярджэння сваіх ведаў: тэставанне, тэставанне ў ВНУ, вусны экзамен. Людзі розныя.

3. Настаўніку — вялікі дзякуй і нізкі паклон за альтруізм, за нізкую зарплату, на наяўнасць сумлення!!!...

4. Чыноўніку — а Вы паспрабуйце самі папрацаваць у школе, павыконвайце свае інструкцыі, пазапаўняйце журналы, пакажыце, як трэба! Спусціцеся на зямлю.

5. Бацькам — галоўнае спакой, здароўе не купіш.

6. Рэпетытару — быць творчым проста неабходна.

Уладзімір.

(працяг тэмы - на стар. 7)

ФІЛАСОФІЯ МОВЫ

(31 ліпеня 2010 года)

Раней я не задумвалася пра гэта. Падыходзіла да гэтага неяк па-падлеткаваму наіўна. Але вось падумалася: я размаўляю і пішу на амаль-што-мёртвай-мове. Я спалохалася гэтай высновы. Я падумала: гэта абсурд. Бессэнсоўна. Па-дурацку. Глупства. Я падумала: як жа я так жыву, размаўляючы на мове, якой амаль-што-няма?! І чаму некаторыя людзі размаўляюць па-беларуску толькі ў беларускамоўных кампаніях, а не заўжды ў жыцці?.. І што гэта значыць, калі па-беларуску «гавораць» непрыемным голасам з няправільным вымаўленнем гучнагаварыльнікі ў метро і нешматлікія шыльды шматлікіх крамаў?.. Гэта спосаб стварыць беларускай мове імідж нягеглай і непрыемнай прадстаўніцы лінгвістычнага свету?.. Здаецца, найбольш па-беларуску называюць аптэкі. Відаць, таму, што ад рускага адпаведніка беларускае слова адрозніваецца толькі адна літара: і «непісьменным» беларусам так «панятней», і другую дзяржаўную мову нібыта не забылі...

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ.

@

Беларуская літаратурная мова і сапраўды — калі чыстую праўду казаць — аджытак, які дзве малюпасенькія купкі сяброў і іх блатных сябручкоў пісьменніцкіх саюзаў спрабуюць ўратаваць, але не дзеля прапаганды і агітацыі, а для... сябе. Мова — іх карміцелька. Амбіцыёзная, маральная, а для «партыйных пісьменнікаў» яшчэ і матэрыяльная. Узгадаем усіх нашых «засужана-народных», уключаючы Мележа і самога Быкава, іх апалагетаў. Чаму б ім было не пець, чаму не брыкацца, не паказваць нораў? Сучасныя — многа хітрэйшыя. Многія з іх таксама займаюць кіруючыя пасады (напрыклад, рэдагуюць чорт ведама што, уключаючы... раёнкі, якія на 300 працэнтаў скарыстоўваюць і для самадрукавання ўласных негаручых рукапісаў. Вось толькі няма каму іх опусы чытаць! Не стала Саюза — не стала і 300-500-тысячных тыражоў. Беларускамоўныя творы не прымае на творчыя конкурсы нават шматнацыянальная Расія, а перакладчыкаў-профі не густа, дакладней, няма попыту на творчасць нашых класікаў і клясікаў.

Сцяпан Месяц.

@

Так-так. Але ці не крыўдна тое, што мова стала проста нейкай цацкай у руках розных палітычных структур і суполак! Калі ты размаўляеш па-беларуску, то тут абавязкова трэба палітыку ўблытваць! Навошта? Мова — гэта складнік культуры ў першую чаргу. І трэба разумець, што мова — гэта наша нацыянальная адметнасць, якую мы ў большасці сваёй не паважаем і не шануем. А дарэмна! Хто ж нас тады паважаць будзе, калі мы самі сябе не паважаем!!! Вунь калі ВІА ГРА ў Мінск прыязджала, дык сказала: беларуская мова такая смешная. Вы ўявіце, калі б такое ва Украіне сказалі ці, наогул, у любой іншай краіне свету: у Польшчы, Літве, Чэхіі... Што б там пачалося!!! А мы талерантныя і добрыя, нам усё роўна, мы ўсім усё прабачаем...

Дзяўчо.

ФАТАГРАФІЧНЫ АЛІМП. КАМУ ПАКЛАНЯЦЦА?

Купляй лепшае!

Canon ці Nikon? Люстраны ці «мыльніца», а можа ўвогуле стужкавы? Між мегапікселямі ды zoom-ам, максімальным дазволам ды адчувальнасцю фотаплязкі... Усё пытанні, пытанні, пытанні... Вехі вагаюцца то ў адзін, то ў другі бок. Дык давайце ж разбяромся ў гэтым: чаму ўрэшце аддаваць перавагу, а ад чаго прыйдзецца адмовіцца!

Нядаўна я натыкнуўся на адзін цікавы артыкул. Досыць прыемна было чытаць пра такія знаёмыя кожнаму з аматараў фатаграфавання з'явы, як выкідванне лічбавага кіча на якіясьці сайты. Крыху нагадаю: існуе шмат інтэрнэт-старонак, на якіх карыстальнікам прапануецца змяшчаць свае ўласныя здымкі; некаторыя з іх нават прэтэндуюць на прафесійнасць — у тым сэнсе, што вам ставяць адзнакі і пакідаюць каментары іншыя карыстальнікі, так бы мовіць, прафесіяналы. Майстэрствам, вядома ж, пахне тут замала, бо, як паказвае практыка, вы атрымоўваеце ад кагосьці бал, а ва ўдзячнасць самі ставіце яму тое самае, але з выразам «Thank you!!».

Дык што ж такое «Г-графія»? Аўтар таго артыкула кажа, што гэта такі тып фотамастацтва, калі вы робіце здымак зыходзячы з прынцыпу «пабачыў, дастаў мыльніцу, сфоткаў». А як жа кампазіцыя, сюжэт... мастацтва ўрэшце? А нашто: вы ж проста г-граф, і кропка!

А як жа нам не трапіць у такі клас фотамастакоў? Няўжо патрэбна набываць прафесійную тэхніку за не адну тысячу доляраў? Здаецца, што не, бо сапраўдныя майстры змогуць іграць мелодыю і на дзвюх струнах. Так, напрыклад, аўтар досыць вядомага сайта «Глобус Беларусі» робіць усе свае здымкі звычайным Canon PowerShot A230.

З чаго ж нам тады зыходзіць пры выбары апарата? Тут трэба абапірацца на тое, якія мэты вы ставіце перад сабой. Як кажа ўсё той жа Андрэй Дыбоўскі, «галоўнае — не чым ты здымаеш, а — як»!

Я і бутэлька «Крыніцы»

Калі вы робіце здымкі без усялякіх прэтэнзій на прафесійнасць (у тым сэнсе, што вы не імкняцеся зарабляць гэтым грошы, ці перамагаць у фотаконкурсах), але хочаце нават з фоткі кола сяброў зрабіць сапраўднае мастацкае палатно, тады вам трэба памятаць усяго толькі некалькі простых рэчаў.

Першае — гэта кампазіцыя. Не буду паглыбляцца ў дакладны разгляд гэтага прыёму, скажу толькі, што гэта не вельмі добры пошук правільнага размяшчэння аб'ектаў у кадры. Найбольш звыклая памылка фатографаў-пачаткоўцаў у расстаноўцы аб'екта (напрыклад, хакейнага варатара) у цэнтры, пасярод астатняй няважнай пустэчы. Найбольш прывабна здымак будзе выглядаць, калі вы ўмоўна нейкімі рэчамі падзеліце яго на тры часткі (напрыклад, 2/3 лес — 1/3 неба). Можна карыстацца рознымі лініямі, якія ствараюць нейкую агульную арнаментуру...

Другое — гэта сюжэт. Паспрабуйце прыцягнуць увагу гледача на тое, што вы хацелі паказаць. Напрыклад, вы стаіце з бутэлькай «Крыніцы» ў руцэ — што тут галоўнае: ці ваша весялосць, ці нейкая неардынарнасць надпісаў на бутэльцы, ці мо сэнс у тым, што без піва жыццё немагчымае? У першым варыянце галоўнае — вашы вочы і ўсмешка (увогуле ў партрэтыстыцы цэнтральнае месца займаюць вочы); у другім — сама «Крыніца»; у трэцім — чалавек у шыкоўным касцюме, які п'е сок, знаходзячыся ў асяродку «піўва і галечы».

Трэцяе — гэта сам фотаапарат. Як нагадвае спадар Дыбоўскі, гэта зусім не важна... амаль што! Пэўныя характарыстыкі ўсё ж павінны прысутнічаць. Так, пажадана, каб максімальны дазвол быў не менш за 1024*768 пікселяў ды прысутнічала магчымасць уласнай настройкі. Калі выбіраць, дык перавагу аддамо мадэлям з меншым дысплеем ды больш тоўстым вонкавым выглядам: павінна ж там штосьці ўнутры быць!

Матрыца: люстэрка

Безумоўна, люстраны фотаапарат — гэта шыкоўна! Дзякуючы сістэме люстэрак, мы маем неперакрыўленую матрыцу лічбаў. А гэта, у сваю чаргу, забяспечвае цудоўную карцінку. Безумоўна, усё гэта каштуе нашмат больш за любую, нават амаль ідэальную паўпрафесіяналку, кшталту Canon S3. Паміж імі сапраўдны «вялікі каньён». Не столькі, безумоўна, у параметрах, колькі ў кошце. Купляць Люстэрнік варта толькі, калі вы асэнсоўваеце сябе ўжо не проста аматарам, але ўжо нават напаўмайстрам. У іншых выпадках смела бярыце годную semi-profi.

Пра іх і пагаворым... Калі вы ўзялі такі апарат, дык, падаецца, павінны адчуваць нейкую адказнасць, перш-наперш, перад сабой: на мой погляд, вы ўжо з'ўляецеся мастаком — як мінімум, у душы. Просты падыход болей не ваш ідэал, такія здымкі вас не задаволяць. Вы шукаеце цудоўных начных і ранішніх шпацыраў, вас вабіць душа чалавека, яго адметнасць (хай нават цялесная)... Менавіта таму не забудзьцеся на штатыў: без гэтай рэчы не будзе вам ані світання, ані інтымных абрысаў...

Пры выбары фотаапарата звярніце ўвагу на некалькі рэчаў: мегапікселі, zoom, макраздыманне ды цягласць акумулятараў. Разбяром па чарзе.

У пагоні за мегапікселямі шмат хто губляе галаву. У той час яны не звяртаюць увагі на каментары спецыялістаў. Апошнія сцвярджаюць, што адрозненне ў якасці з павышэннем колькасці лічбавых кропак падае. А гэта значыць, што пры іх наяўнасці, большай за 8 мільёнаў, розніца, нават пры дзесяціразовым павелічэнні, невялікая.

Надалей Zoom. Скажу шчыра, што не часта карыстаюся гэтай функцыяй, бо непатрэбна было дый слабаваты ён у мяне (толькі 4x). Так, разглядаць тут трэба толькі яго аптычны складнік: надалей ідзе павелічэнне за кошт якасці. Калі вы фотажурналіст, дык абавязкова бярыце па-максімуму (а лепш потым спецыяльны аб'ектыў набыць); калі ж не, дык вам і такога, як у мяне, «задужа» будзе: zoom карысны толькі ў выпадку немагчымасці набліжэння да аб'екта фатаграфавання!

Колькі слоў пра іншыя аспекты. Макраздыманне, на лепшы выпадак, павінна быць такім, каб можна было выдатна сфатаграфаваць муху, якая месціцца на аб'ектыве. Што датычыцца акумулятараў, дык зыходзьце з таго, што фатаграфаваць вам давядзецца і ў мароз, і з выкарыстаннем набліжэння, што зашмат «з'ядае» энергіі, ды, паколькі вы мастак, дык рабіць свой адзіны шэдэўр будзеце не адну гадзіну. Таму, чым больш, тым лепш! І яшчэ: з уласнай практыкі скажу, што лепш, каб былі звычайныя «пальчыкавыя» акумулятары класа AA ды AAA — лягчэй насіць ды, у форс-мажорных абставінах, набыць у краме замену.

Архаізм кожным рухам

Гэта бог усёй фотатэхнічнай сям'і, гэта СТУЖКАВЫ фотаапарат! Гэта не тэхніка, а цуд: спалучэнне якасці... і ненадзейнасці, подыху гісторыі... і дарагавізны. Адзін з іх займае ганаровае месца на своеасаблівым Алімпе, гэта таварыш Zenit...

Як бярэш гэтую калдобіну ў рукі, адразу адчуваеш сябе творцам, датыкаешся да пылу гісторыі — атрымоўваеш розум продкаў! І ўсё гэта не толькі з-за таго, што цяпер якасць здымка, рэзкасць залежаць толькі ад вас (цяпер анічога машына за вас не зробіць), але да гэтага маюць дачыненне... і грошы. Так, насамрэч, калі за кожныя 36 кадраў плаціш як мінімум 9 тыс. рублёў, дык цяпер проста так пстрыкаць не будзеш — падыход да выбару кампазіцыі, сюжэта зробіцца больш дэталёвым. Як след лепшыя здымкі... праўда, з тых 36 кадраў звычайна атрымоўваюцца 1-2 годныя.

Безумоўна, ёсць і адваротны бок медаля. Так я на пачатку карыстання Zenit-ам сапсаваў амаль усе кадры, якія так старанна падрыхтоўваў: першым разам я не ведаў, як вымаць стужку як след — амаль усю засвяціў; другім разам зноў няправільна вымаў — парваў стужку на дзве часцінкі (як жартаваў мой сябра, яна мне паддалася); потым няправільна (ды, хутчэй, увогуле ніяк) выстаўляў дыяфрагму — усё змазанае...

Ёсць і пэўныя перашкоды на шляху да адлічбоўкі негатываў (дарэчы, калі не казаў, за невялікую даплату можна адразу перавесці негатывы ў лічбавы варыянт, які вам запішуць на дыск). Гэта, скажам так, выпадковасці: калі вам прыносяць негатывы і кажуць, што вы засвяцілі ўсе кадры, ці ўвогуле прынеслі пустую стужку... Але гэта толькі і надае пэўнага рамантызму!

Такім чынам, робім выснову: не важна якая ў вас тэхніка ў руках: ці то Canon, ці то Nikon — не важна, колькі ў вас мегапікселяў ці якая адчувальнасць — галоўнае, каб вы атрымоўвалі сапраўдную асалоду ад таго, што робіце, ды, вядома, ад вынікаў.

Мікола ТАМАШЭВІЧ.

Краіна здароўя
Выпуск № 36 (205)

Прамая лінія

ЯЗВА АДСТУПІЛА. НАСТУПІЛА ПЯКОТКА

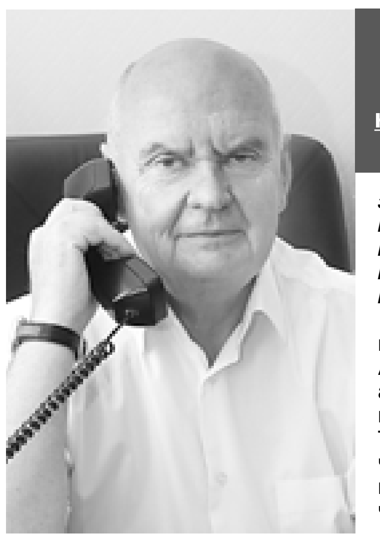

На пытанні чытачоў адказалі дацэнт 2-й кафедры ўнутраных хваробаў Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, кандыдат медыцынскіх навук Мікалай КАПРАЛАЎ і дацэнт гэтай жа кафедры, кандыдат медыцынскіх навук Ірына ШАЛАМІЦКАЯ.

(Працяг. Пачатак у нумарах за 29—31 ліпеня, 3 жніўня.)

☎ — Віцебская вобласць, Аліна. У сястры летась знайшлі паліп кішэчніка. Звярнуцца да практолага яе прымусіла пастаяннае расстройства страўніка. Паліп ужо выдалілі. Аднак хацелася б даведацца, з-за чаго з'яўляюцца паліпы? Ці могуць яны ўзнікаць паўторна? Якім чынам не дапусціць новых паліпаў?

— Паліп, як правіла, абумоўлены генетычна. Гэта дабраякаснае разрастанне тканак. Паліпы бываюць розных відаў, формаў, часам нагадваюць грыб на ножцы. Могуць забяспечвацца крывёю праз сасуд. Небяспечны паліп тым, што можа пераходзіць у злаякаснае ўтварэнне. Таму такая сітуацыя лічыцца передракавай. Тактыка лячэння практолагаў, эндаскапістаў — як мага больш ранняе выдаленне з абавязковым гісталагічным даследаваннем. Паталогія досыць распаўсюджаная для страўнікава-кішачнага тракта. Выдаленне паліпа праводзіцца эндаскапічным метадам. Для папярэджання развіцця паліпа не існуе ніякіх медыкаментозных метадаў. Пасля выдалення паліпа чалавек павінен весці здаровы лад жыцця і перыядычна, раз на год, праходзіць даследаванне слізістай абалонкі страўнікава-кішачнага тракта.

☎ — Бабруйск, Алена Канстанцінаўна. Што маецца на ўвазе, калі гавораць пра ачышчэнне печані? Ці можна прымаць прэпараты для падтрымання печані самастойна? Калі так, то якія менавіта?

— Пацыенты нярэдка пытаюцца пра неабходнасць чысткі печані. Але печань — гэта не пінжак, які аднойчы можна пачысціць шчоткай, а потым зноў забруджваць. Тэрмін чысткі тут не да месца. Печань не трэба пашкоджваць, а непашкоджаную печань не трэба ні чысціць, ні абараняць.

Наогул мы гаворым пра ўнікальны орган, самы буйны орган унутранай сакрэцыі. Ролю гэтага органа цяжка пераацаніць. Функцыі сэрца, лёгкіх, нырак нельга параўнаць з функцыяй печані. Вораг нумар адзін для нашай печані — гэта алкаголь. Большасць пашкоджанняў гэтага органа звязана менавіта з алкаголем. На другім месцы па частаце пашкоджанняў выступаюць вірусы гепатытаў — A, B, C, D, E, F, G. Найбольш распаўсюджаныя першыя чатыры тыпы. Вірус A перадаецца праз нямытую гародніну — пераральна. Вірусы B, C, D перадаюцца парантэральным шляхам — праз кроў, а значыць, ін'екцыйным шляхам, ад маці дзіцяці і сэксуальным шляхам. Асабліва каварны гепатыт C, які ў 20 працэнтах выпадкаў фарміруе цыроз печані.

Калі печань не пашкоджана, чалавек трымаецца здаровага ладу жыцця, то не трэба абараняць печань. Хоць зараз існуе досыць вялікая група раслінных прэпаратаў, якія мы шырока выкарыстоўваем пасля перанесеных гепатозаў, гепатытаў, звязаных і не звязаных з алкагольнай залежнасцю, у хворых, якія пакутуюць ад атлусцення, цукровага дыябету. Прымяняюцца такія прэпараты, як агастацын на аснове растаропшы, карсіл, ліў-52. Гэта гепататропныя прэпараты, якія паляпшаюць метабалічныя працэсы ў печані і шырока выкарыстоўваюцца пры рэабілітацыі згаданых хворых.

— А якія паказчыкі крыві сведчаць аб праблемах з печанню?

— Вельмі важнае пытанне. Чамусьці ў нашых грамадзян склалася ўражанне, што галоўны метад дыягностыкі печані — ультрагукавы. Гэта абсалютна не так. Такі метад прымяняецца, але ён не на першым этапе дазваляе дыягнаставаць сур'ёзную паталогію печані. Ёсць так званыя лабараторныя тэсты, якія дазваляюць на першым этапе дыягностыкі атабраць групу хворых, у якіх верагоднае пашкоджанне печані. Вянозная кроў даследуецца на білірубін і такія адчувальныя да запаленчых працэсаў у печані ферменты, як АЛТ, АСТ, гамма-ГТП, ЛДГ.

☎ — Маладзечна, Віялета. Алергія праяўляецца ацёкам верхніх дыхальных шляхоў. Аднак ці можа такі стан быць вынікам запалення падстраўнікавай залозы — панкрэатыту, выяўленага падчас ультрагукавога даследавання? Ці можна прымаць лекі ад алергіі пры хворай падстраўнікавай?

— Даць дакладны адказ на ваша пытанне можна толькі пасля поўнага збору анамнезу — гісторыі развіцця алергічных прыступаў. Больш верагодна сітуацыя, пры якой развіццё алергіі звязана з харчовым прадуктам. Харчовая алергія знаходзіць цяпер вельмі шырокае распаўсюджанне ў свеце, прычым мы прывыклі, што высокаалергеннымі з'яўляюцца клубніцы, цытрусавыя, яйкі. Сёння да гэтых харчовых прадуктаў варта аднесці і натуральнае малако, якое можа фарміраваць харчовую алергію. Акрамя харчовых прадуктаў, развіццё алергіі можа быць звязана з уздзеяннем іншых алергенаў — поўсцю жывёл, пылком раслін і інш. Нярэдка вызначыць прычыну алергіі надзвычай складана...

Вам неабходна пракансультавацца ў тэрапеўта ці алерголага, які ўстановіць, з чым звязана праблема алергіі. Можа быць, тыя лекавыя прэпараты, якія вы прымаеце ад панкрэатыту, і фарміруюць алергічную рэакцыю. Адваротная ж сітуацыя практычна не рэальная. Трэба таксама вызначыць прычыну вашага панкрэатыту — пашукаць камяні ў жоўцевым пузыры. Жоўцева-каменная хвароба таксама можа быць звязана з развіццём алергіі. Больш за тое, жоўцева-каменная хвароба і запаленне жоўцевага пузыра пашкоджвае і печань. Таму трэба абследавацца, разабрацца з усім ланцужком па парадку.

☎ — Мінск, Вольга Аляксандраўна. У паліклініцы сказалі, што адзін «плюс» хелікабактара лячыць не трэба, а ў камерцыйным медцэнтры сказалі, што трэба і выпісалі антыбіётыкі. Хто мае рацыю?

— Адзін «плюс» азначае, што ў слізістай жыве хелікабактар пілары — Нр, але ступень абсемянення невысокая. Вывучаючы біяптат слізістай абалонкі страўніка, урач-марфолаг убачыў толькі 20 мікробных цельцаў. Убачыў бы ад 20 да 50 мікробных цельцаў, паставіў бы два «плюсы», звыш 50 — тры «плюсы». Мінімальная і максімальная ступені абсемянення лечацца абсалютна аднолькава. І там, і тут ёсць інфіцыраванне, таму прымяняецца стандартная схема лячэння. Так што рацыю мае ўрач платнай клінікі.

— Калі ў аднаго з членаў сям'і ёсць «плюсы», ці азначае гэта, што праблема датычыцца і блізкіх?

— Шанц заразіцца ў блізкіх ёсць. Заражэнне можа адбыцца праз агульны посуд, ручнік, паколькі шлях заражэння — праз рот. Таму ўнутрысямейная інвазія вельмі верагодная. Калі нехта з членаў сям'і, дзе ёсць інфіцыраваны Нр, скардзіцца на непрыемныя сімптомы — дыскамфорт у эпігастрыі, пякотку, то ён павінен прайсці даследаванне на наяўнасць Нр у страўнікава-кішачным тракце. Калі ж скаргаў няма, то, паводле нашых пратаколаў лячэння, даследаваць усіх членаў сям'і не варта. За мяжой не так. Там калі ў аднаго члена сям'і выяўляюць Нр, усім іншым прапануюць прайсці тэставанне. Пры гэтым дыягностыка магчымая і неінвазіўным метадам, з дапамогай дыхальнага тэста. У нас такі метад неінвазіўнай дыягностыкі толькі знаходзіць сваё месца. Вясной гэтага года ўпершыню было набыта такое абсталяванне для РНПЦ «Маці і дзіця». У першую чаргу дыхальныя тэсты выконваюцца дзецям, паколькі інвазіўны метад для іх надзвычай складаны.

— Вы кажаце, што заражэнне магчымае ў сям'і праз пабытавыя прадметы... Няўжо не дастаткова добра, гарачай вадой, мыць посуд?

— Тэмпература вады павінна быць звыш 50 градусаў. Мыць посуд трэба дасканала, гарачай вадой, з выкарыстаннем мыйных сродкаў, а яшчэ лепш — карыстацца індывідуальным посудам або пасудамыечнай машынай. Дарэчы, усе пункты грамадскага харчавання павінны прымяняць пасудамыечныя машыны — для больш дасканалай апрацоўкі выкарыстанага посуду. Гэтыя санітарна-гігіенічныя меры дазваляюць папярэдзіць інфіцыраванне хелікабактарам, які з'яўляецца галоўным фактарам развіцця паталогіі верхняга аддзела страўнікава-кішачнага тракта.

Святлана БАРЫСЕНКА,
Вольга ШАЎКО.
(Працяг будзе.)

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Віктар САРАКАЛЕТАЎ (на фота справа) і Андрэй КАРАСЬ — выхаванцы Хойніцкай школы алімпійскага рэзерву, прызёры і пераможцы рэспубліканскіх і еўрапейскіх чэмпіянатаў па цяжкай атлетыцы. Нават у летнія дні маладыя спартсмены наведваюць гэтую гарадскую кузню будучых алімпійцаў, як называюць у Хойніках спартзалу, каб заўсёды заставацца ў добрай фізічнай форме.

Смачна есці!

ЗДАРОВЫ КАВУН
заўсёды іскрыцца крупінкамі

Надышла пара актыўнага гандлю кавунамі і дынямі. Гэтыя паўднёвыя ласункі заўсёды дарэчы на нашых сталах. Аднак каб атрымаць сапраўдную асалоду ад вялікай ягады, трэба ўмець правільна выбраць самы сакавіты і спелы кавун.

Нягледзячы на вялікую колькасць народных назіранняў, вызначыць спеласць кавуна няпроста. Спецыялісты сцвярджаюць, што абсалютна дакладных крытэрыяў тут няма. Першае, на што трэба звярнуць увагу, дык гэта на лупіну паласаціка. Яна заўсёды павінна быць насычанага колеру і вельмі шчыльнай. Кавун павінен быць з сухім хвосцікам і выдаваць звонкі гук пры пастукванні А калі вы сцісніце яго дзвюма рукамі — спелы затрашчыць. Адна з істотных прыкмет якасці — жоўты (а не белы) колер земляной пляміны на баку кавуна. Акрамя таго, можна пацерці бок і панюхаць яго. Калі прыбіўся пах свежаскошанай травы, не бярыце тавар. Знаўцы сцвярджаюць: такі водар не павінен ісці ад кавуна. Не павінна быць і рыхлай мякаці і сарцавіны нават у пераспелай ягады. Апошняе можна праверыць толькі разрэзаўшы кавун. Аднак гэтага якраз рабіць нельга.

Прычына ў тым, што на паверхні кавуна знаходзіцца вельмі шмат узбуджальнікаў кішэчных інфекцый, якія пры парушэнні цэласнасці лёгка пранікаюць у мякаць і ствараюць сур'ёзную пагрозу здароўю тых, хто вырашыў паспытаць сакавітую ягаду. Тым больш такія маніпуляцыі небяспечныя, калі няма ўмоў памыць і кавун, і нож, якім яго надразаюць. Вядома, што бахчавыя захоўваюць і перавозяць далёка не ў стэрыльных умовах. Таму санітарнымі нормамі нашай краіны, а таксама правіламі гандлю на рынках, зацверджанымі пастановай Савета Міністраў, забаронена рэалізацыя бахчавых культур у разрэзаным і надрэзаным выглядзе.

Яшчэ кавуны схільныя да назапашвання хімікатаў, якія былі выкарыстаны пры іх вырошчванні. Гаспадары для паскарэння саспявання кавуноў часта шчодра падкормліваюць іх «хімічнымі» вітамінамі, каб сабраць за сезон 2-3 ураджаі. А калі кавун не дацягвае па колеры, яму робяць усяго адзін укол марганцоўкі. Безумоўна, партыі такіх «мутантаў» бракуюць. Але ўсё ж верагоднасць набыць невядомага паласатага гіганта ёсць.

Як жа вызначыць, перакормлены кавун нітратамі ці не? Калі ў разрэзаным выглядзе вы бачыце чырвоную мякаць з лёгкім адценнем ліловага колеру, то гэта «ліпавы» кавун. Пры лішку нітратаў і нітрытаў у мякаці можна знайсці жаўтаватыя згушчаныя ўчасткі. Пражылкі ў мякаці таксама пры гэтым маюць жоўты колер. А на думку знаўцаў, яны павінны быць толькі белымі.

Здаровы кавун заўсёды іскрыцца крупінкамі, а перакормлены хіміяй — блішчыць на святле. А калі апусціць кавалачак адрэзанай ягады ў шклянку з чыстай вадой і яна пры гэтым памутнее і не афарбуецца ў ружовы ці чырвоны колер, значыць, кавун удалы.

Ужыванне ў ежу «хворага» гіганта можа мець сур'ёзныя наступствы, сярод якіх страўнікава-кішачная дысфункцыя, што асабліва небяспечна для дзяцей. Праблемы са здароўем пачынаюцца з галаўнога болю, галавакружэння, пачырванення твару і шыі, а таксама чырвоных кругоў пад вачыма. Калі пасля ўжывання кавуна з'явілася хоць бы адна з гэтых прыкмет, тэрмінова звяртайцеся па медыцынскую дапамогу.

А вось добрая, спелая, сакавітая ягада не толькі смачны ласунак, яна яшчэ і цудоўная лекарка. Кавун змяшчае цукры, якія лёгка засвойваюцца, — глюкозу і фруктозу, арганічныя кіслоты, калій, жалеза, карацін. Акрамя таго, у кавуне шмат фоліевай кіслаты, клятчаткі, пекцінаў. Ён можа выводзіць з арганізма шчолачную мачу і таму з'яўляецца адным з самых лепшых ачышчальнікаў нырак. Кавун таксама — унікальны прыродны сродак для пазбаўлення ад сімптомаў інтаксікацыі, якая ўзнікла ў выніку якога-небудзь захворвання, атручэння ці істотнай выпіўкі, або іх палягчэння.

Клятчатка мякаці кавуна садзейнічае аднаўленню кішэчнай флоры, паляпшае страваванне і садзейнічае вывядзенню халестэрыну. Дыетолагі раяць праводзіць кавуновыя разгрузачныя дні людзям, якія пакутуюць ад атлусцення, падагры.

Вітаміны і мікраэлементы, наяўнасць вялікай колькасці вады і лёгказасваяльных цукроў даюць магчымасць прымяняць кавуны ў лячэбным харчаванні пры малакроўі, для стабілізацыі абменных працэсаў у печані, кавуны перашкаджаюць камнеўтварэнню ў жоўцевым пузыры, дапамагаюць пры ацёках, звязаных з захворваннямі сардэчна-сасудзістай сістэмы і нырак.

У народнай медыцыне прымяняюць высушаную лупіну, з якой гатуюць адвар у суадносінах 1:10. Свежую ці сухую яе часам выкарыстоўваюць для лячэння калітаў у дзяцей.

Аднак перш чым скарыстаць гаючыя якасці гэтага зялёна-паласатага волата, трэба параіцца з урачом, бо існуюць і супрацьпаказанні для кавуновых дыет. Гэта прыроджаныя анамаліі мочапалавой сферы, адэнома прастаты, пасляаперацыйныя спаечныя працэсы. Не варта захапляцца кавуновымі чысткамі пры наяўнасці ў нырках камянёў вялікіх памераў. Пад уплывам соку кавуна яны могуць, да канца не растварыўшыся, кранууцца з месца, а гэта пагражае ныркавай колікай. Хворым на цукровы дыябет, нават калі ім вельмі хочацца пакаштаваць цукровы цуд, можна ўжываць яго ў вельмі абмежаванай колькасці — з улікам сутачнай нормы цукру.

Дарэчы, тым, хто пакутуе ад мочакаменнай хваробы, не варта цягнуць у сумцы адразу шмат кавуноў — фізічная нагрузка таксама можа выклікаць прыступ ныркавай колікі.

Купіўшы кавун, яго трэба вымыць цёплай вадой з мылам. Гэтая простая мера дапаможа пазбегнуць кішэчнай інфекцыі.

Падрыхтавала Вольга ШАЎКО.

Ключы да здароўя

АКВАРЫУМ —
КРЫНІЦА СТАНОЎЧЫХ ЭМОЦЫЙ

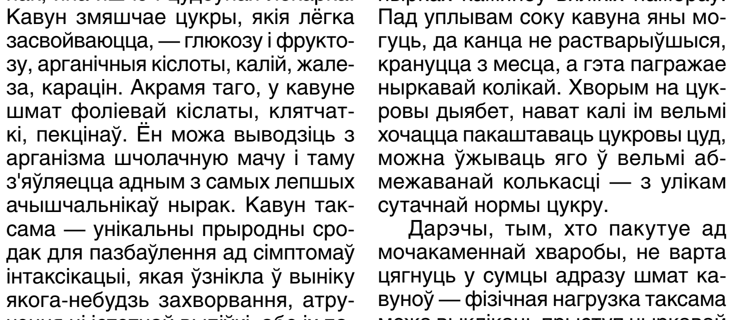

Людзі ўстанаўліваюць дома і на працы акварыумы. Толькі для прыгажосці? Павінна ж быць ад іх хоць нейкая практычная карысць... І яна ёсць, безумоўна!

А праўда, цікава зазірнуць хоць адным вокам у падводны свет з яго насельнікамі, дзіўнымі раслінамі, незразумелымі законамі? Гэта павольнае плаўнае жыццё загадкавае, прыгожае і цалкам заварожвае. А галоўнае — каб далучыцца да яго, не абавязкова ехаць на цёплыя моры і асвойваць тэхніку дайвінга. Гэты чароўны свет можна стварыць самастойна, насяліць, кім захочацца, і колькі заўгодна потым любавацца.

КАРЫСНА. У наш час лячэнне рыбкамі — сусветная псіхалагічная практыка. Чалавек, які любуецца плаўным няспешным жыццём усярэдзіне акварыума, набывае спакой і адчуванне душэўнай раўнавагі, адцягваецца ад трывожных думак. Таму спецыялісты рэкамендуюць заводзіць акварыумы людзям з няўстойлівай псіхікай або як інструмент барацьбы са стрэсам. Таксама вызначана, што назіранне за насельнікамі акварыума на працягу 10—15 хвілін садзейнічае нармалізацыі крывянога ціску, які павысіўся ў выніку нервовага напружання або інтэнсіўнай разумовай дзейнасці.

БЯСПЕЧНА. Існуе ходкае меркаванне, што на рыбак можа ўзнікаць алергія. Пацвярджэнняў гэтаму няма. Але вось сухі корм сапраўды з'яўляецца моцным алергенам. У гэтым выпадку можна разгледзець як варыянт іншыя віды кармоў. У астатнім жа акварыумныя рыбкі — самыя бяскрыўдныя з хатніх гадаванцаў.

ПАВАЖНА. І дома, і ў рабочым кабінеце дзелавога чалавека акварыум не толькі ўпрыгожвае памяшканне, але і падкрэслівае індывідуальнасць яго ўладальніка. Прыгожы вялікі акварыум не толькі элемент дызайну. Ён, акрамя іншага, сведчыць пра тое, што клопат пра жывых істот не чужы гаспадару.

ПЕДАГАГІЧНА. Выхаваўча-адукацыйныя функцыі хатняга акварыума відавочныя. Догляд яго насельнікаў і раслін патрабуе строгай дысцыпліны і акуратнасці. Акрамя таго, для дзяцей гэта — наглядны дапаможнік па біялогіі і заалогіі.

УТУЛЬНА. Санітарна-гігіенічныя патрабаванні гавораць пра тое, што аптымальная вільготнасць у жылым памяшканні пры тэмпературы паветра 18—20 °C павінна складаць 40—60 %. Але зімой пры ўключаным ацяпленні яна, безумоўна, значна ніжэйшая. Радыкальна спраўляюцца з праблемай увільгатняльнікі паветра, але некаторыя лічаць, што вялікі акварыум у памяшканні — гэта таксама крыніца вільготнасці паветра.

НЕ СТРАТНА. Не пра матэрыяльныя страты гаворка. Якраз на падтрыманне і «развіццё» акварыума патрацішся давядзецца. Мы гаворым пра страты эмацыйныя. Тут не патрабуюцца і не падразумяваюцца стасункі. Рыбкам не трэба зазіраць у вочы і ўгадваць, што ў кожную асобную хвіліну азначае змяненне іх паводзінаў; пра што сведчыць рух хвосціка; не трэба мацаць носік — ён у іх па вызначэнні халодны і мокры, а дакранацца да яго не рэкамендуецца ўвогуле. Рыбы жывуць у сваім асобным свеце, прызначаным для ўпрыгожвання нашага жыцця. Яны не патрабуюць актыўнага ўдзелу людзей у іх жыцці. Гэта імпануе тым, хто цэніць спакой і незалежнасць.

Падрыхтавала Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

Организация: **СООО «Гипер Микросистема»**
Учетный номер плательщика: **УНП 190504396**
Вид деятельности: **оптовая торговля, услуги**
Организационно-правовая форма: **совместное общество с ограниченной ответственностью**
Орган управления: **юр. лицо без ведомственной подчиненности**
Единица измерения: **млн руб.**
Адрес: **220035, г. Минск, ул. Тимирязева, 65А, офис 506**

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 31 декабря 2009 г.

АКТИВ	Код строки	На начало года	На конец отчетного периода
1	2	3	4
I. ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ			
Основные средства:			
первоначальная стоимость	101	222	282
амортизация	102	31	55
остаточная стоимость	110	191	227
Нематериальные активы:			
первоначальная стоимость	111	-	-
амортизация	112	-	-
остаточная стоимость	120	-	-
Доходные вложения в материальные ценности:			
первоначальная стоимость	121	-	-
амортизация	122	-	-
остаточная стоимость	130	-	-
Вложения во внеоборотные активы	140	4	5
В том числе:			
незавершенное строительство	141	4	4
Прочие внеоборотные активы	150	-	1
ИТОГО по разделу I	**190**	**195**	**232**
II. ОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ			
Запасы и затраты	210	341	133
В том числе:			
сырье, материалы и другие аналогичные активы	211	19	22
животные на выращивании и откорме	212	-	-
затраты в незавершенном производстве и полуфабрикаты	213	-	-
расходы на реализацию	214	18	1
готовая продукция и товары для реализации	215	149	29
товары отгруженные	216	118	42
выполненные этапы по незавершенным работам	217	-	-
расходы будущих периодов	218	37	39
прочие запасы и затраты	219	-	-
Налоги по приобретенным товарам, работам, услугам	220	3	1
Дебиторская задолженность (платежи по которой ожидаются более чем через 12 месяцев после отчетной даты)	230	28	28
В том числе:			
покупателей и заказчиков	231	-	-
прочая дебиторская задолженность	232	28	28
Дебиторская задолженность (платежи по которой ожидаются в течение 12 месяцев после отчетной даты)	240	4	3
В том числе:			
покупателей и заказчиков	241	-	-
поставщиков и подрядчиков	242	2	-
по налогам и сборам	243	-	3
по расчетам с персоналом	244	-	-
разных дебиторов	245	2	-
прочая дебиторская задолженность	249	-	-
Расчеты с учредителями	250	5	-
В том числе:			
по вкладам в уставный фонд	251	5	-
прочие	252	-	-
Денежные средства	260	19	8
В том числе:			
денежные средства на депозитных счетах	261	-	-
Финансовые вложения	270	-	-
Прочие оборотные активы	280	-	-
ИТОГО по разделу II	**290**	**400**	**173**
БАЛАНС (190 + 290)	**300**	**595**	**406**

ПАССИВ	Код строки	На начало года	На конец отчетного периода
1	2	3	4
III. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВЫ			
Уставный фонд	410	54	54
Собственные акции (доли), выкупленные у акционеров (учредителей)	411	-	-
Резервный фонд	420	-	1
В том числе:			
резервные фонды, образованные в соответствии с законодательством	421	-	1
резервные фонды, образованные в соответствии с учредительными документами	422	-	-
Добавочный фонд	430	76	82
Чистая прибыль (убыток) отчетного периода	440	-	-
Нераспределенная (неиспользованная) прибыль (непокрытый убыток)	450	-239	45
Целевое финансирование	460	-	-
Доходы будущих периодов	470	-	-
ИТОГО по разделу III	**490**	**-109**	**182**
IV. ДОЛГОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
Долгосрочные кредиты и займы	510	34	-
Прочие долгосрочные обязательства	520	-	-
ИТОГО по разделу IV	**590**	**34**	**-**
V. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
Краткосрочные кредиты и займы	610	144	70
Кредиторская задолженность	620	526	154
В том числе:			
перед поставщиками и подрядчиками	621	455	135
перед покупателями и заказчиками	622	6	2
по расчетам с персоналом по оплате труда	623	9	5
по прочим расчетам с персоналом	624	17	7
по налогам и сборам	625	22	-
по социальному страхованию и обеспечению	626	4	-
по лизинговым платежам	627	-	-
перед прочими кредиторами	628	13	5
Задолженность перед участниками (учредителями)	630	-	-
В том числе:			
по выплате доходов, дивидендов	631	-	-
прочая задолженность	632	-	-
Резервы предстоящих расходов	640	-	-
Прочие краткосрочные обязательства	650	-	-
ИТОГО по разделу V	**690**	**670**	**224**
БАЛАНС (490 + 590 + 690)	**700**	**595**	**406**
Из строки 620:			
долгосрочная кредиторская задолженность	701	215	46
краткосрочная кредиторская задолженность	702	311	108

Активы и обязательства, учитываемые за балансом	Код строки	На начало года	На конец отчетного периода
1	2	3	4
Арендованные (в том числе полученные в пользование, лизинг) основные средства	001	-	-
Товарно-материальные ценности, принятые на ответственное хранение	002	-	-
Материалы, принятые в переработку	003	-	-
Товары, принятые на комиссию	004	-	-
Оборудование, принятое для монтажа	005	-	-
Бланки строгой отчетности	006	-	-
Списанная в убыток задолженность неплатежеспособных дебиторов	007	-	-
Обеспечения обязательств и платежей полученные	008	-	-
Обеспечения обязательств и платежей выданные	009	-	-
Амортизационный фонд воспроизводства основных средств	010	-30	-49
Основные средства, сданные в аренду (лизинг)	011	-	-
Нематериальные активы, полученные в пользование	012	-	-
Амортизационный фонд воспроизводства нематериальных активов	013	-	-
Потеря стоимости основных средств	014	-	-

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ
с 1 января по 31 декабря 2009 г.

Наименование показателей	Код строки	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
1	2	3	4
I. ДОХОДЫ И РАСХОДЫ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ			
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг	010	1 257	2 140
Налоги и сборы, включаемые в выручку от реализации товаров, продукции, работ, услуг	011	194	336
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг (за вычетом налогов и сборов, включаемых в выручку) (010 – 011)	020	1 062	1 804
Справочно:			
из строки 010 сумма государственной поддержки (субсидий) на покрытие разницы в ценах и тарифах	021	-	-
Себестоимость реализованных товаров, продукции, работ, услуг	030	842	1 324
Валовая прибыль (020 – 021 – 030)	040	220	480
Управленческие расходы	050	155	361
Расходы на реализацию	060	59	158
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) от реализации товаров, продукции, работ, услуг (020 – 030 – 050 – 060)	**070**	**6**	**-39**
II. ОПЕРАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
Операционные доходы	080	58	316
Налоги и сборы, включаемые в операционные доходы	081	-	-
Операционные доходы (за вычетом налогов и сборов, включаемых в операционные доходы) (080 – 081)	090	58	316
В том числе:			
проценты к получению	091	-	-
доходы от участия в создании (учредительстве) других организаций	092	-	-
доходы от операций с активами	093	-	-
прочие операционные доходы	099	58	316
Операционные расходы	100	60	317
В том числе:			
проценты к уплате	101	-	-
расходы от операций с активами	102	-	-
прочие операционные расходы	109	60	317
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) от операционных доходов и расходов (090 – 100)	**120**	**-2**	**-1**
III. ВНЕРЕАЛИЗАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ			
Внереализационные доходы	130	36	52
Налоги и сборы, включаемые во внереализационные доходы	131	-	-
Внереализационные доходы (за вычетом налогов и сборов, включаемых во внереализационные доходы) (130 – 131)	140	36	52
Внереализационные расходы	150	108	90
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) от внереализационных доходов и расходов (140 – 150)	**160**	**-72**	**-38**
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) (± 070 ± 120 ± 160)	**200**	**-67**	**-78**
Расходы, не учитываемые при налогообложении	210	13	22
Доходы, не учитываемые при налогообложении	220	378	2
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) до налогообложения (± 200 + 210 – 220)	**240**	**-432**	**-58**
Налог на прибыль	250	-	-
Прочие налоги, сборы из прибыли	260	1	-
Прочие расходы и платежи из прибыли	270	-	3
ЧИСТАЯ ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) (200 – 250 – 260 – 270)	**300**	**-69**	**-81**
Справочно (из строки 300):			
сумма предоставленной льготы по налогу на прибыль	310	-	-
Прибыль (убыток) на акцию	320	-	-
Количество прибыльных организаций / сумма прибыли	330	0/0	0/0
Количество убыточных организаций / сумма убытка	340	1/-69	1/-81

РАСШИФРОВКА ОТДЕЛЬНЫХ ВНЕРЕАЛИЗАЦИОННЫХ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ

Показатель		За отчетный период		За аналогичный период предыдущего года	
наименование	код	доход	расход	доход	расход
1	2	3	4	5	6
Штрафы, пени и неустойки, признанные или по которым получены решения суда (арбитражного суда) об их взыскании	350	-	-	-	2
Прибыль (убыток) прошлых лет	360	-	-	2	-
Возмещение убытков, причиненных неисполнением или ненадлежащим исполнением обязательств	370	-	-	-	-
Курсовые разницы по операциям в иностранной валюте	380	32	104	50	66
Списание дебиторских и кредиторских задолженностей, по которым истек срок исковой давности	390	-	-	-	-
Прочие доходы и расходы	400	4	4	-	22
ИТОГО	**500**	**36**	**108**	**52**	**90**

Руководитель **Габеев Е.Л.**

Главный бухгалтер **Мирончик Н.В.**

31 декабря 2009 г.

Зварот у карпункт

Хочам працаваць дома

У карпункт «Звязды» па Віцебскай вобласці звярнулася чытачка, якая пацікавілася магчымасцю падпрацоўваць проста ў сябе дома. Пасля смерці мужа жанчына сутыкнулася з праблемай недахопу грошай. Пакуль што, як і раней, жанчына нідзе не працуе, бо муж добра зарабляў. Па яе словах, разам з ёй падпрацоўваць дома маглі б яе дзве непаўнагадовыя дачкі. Жывуць яны ў Віцебску.

У Камітэце па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Віцебскага аблвыканкама, каментуючы пытанне, канстатавалі, што, на жаль, пакуль што няма магчымасці неяк дапамагчы чытачцы. У свой час віцебскае прадпрыемства «Праца» займалася ахвотніцкай работай. Пакуль што ні прадпрыемствы, ні індывідуальныя не звярталіся ў цэнтры занятасці з прапановай такой надомнай працы грамадзянам.

Дарэчы, цікава, няўжо і інваліды не могуць браць работу дамоў?

— Такі вопыт — арганізацыі рабочага месца дома ў інваліда ўжо ёсць, — расказвае карэспандэнту «Звязды» **старшыня Камітэта па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Міхаіл ЛЯШЧЫНСКІ**. — У прыватнасці, у Пастаўскім раёне пры камбінаце бытавога абслугоўвання арганізавалі надомную працу для чатырох чалавек. Людзі з абмежаванымі магчымасцямі робяць вянкі.

Хаця, праўда, рэакцыя суседзяў такіх хатніх працаўнікоў была розная. Памятаю, скардзіліся не тое, што непрыемна на балконе кватэры суседа па жылым доме бачыць вянкі.

Надомныя работнікі прайшлі адпаведнае абучэнне. Заробак залежыць ад старання. Але, пагадзіцеся, і 300 тысяч рублёў штомесяц — прыбаўка да пенсіі інваліда нядрэнная. На нашай лініі фінансуецца стварэнне ў ліку іншага і надомных рабочых месцаў, пра якія мы гаворым. Чаму б, напрыклад, і веннікі не рабіць людзям з абмежаванымі магчымасцямі? Ці іншую прадукцыю.

У вобласці каля 14 тысяч інвалідаў трэцяй групы. І толькі прыкладна трэць з іх працуюць. Трэба праграму, як забяспечыць іх работай у тым ліку і дома. Да канца года плануем падтрымаць стварэнне хатніх рабочых месцаў у кожным раёне Прыдзвінскага краю. Спадзяёмся на больш актыўнае супрацоўніцтва ў пытанні стварэння хатніх рабочых месцаў з прадпрыемствамі, арганізацыямі, бізнесам...

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ПАФАРБАВАНАЕ МІНУЛАЕ МАГІЛЁВА

У абласным цэнтры прэзентавалі праект «Магілёў: з мінулага ў сучаснасць». Гэта набор з 24-х дарэвалюцыйных паштовак з відамі і архітэктурнымі помнікамі Магілёва губернскага. Пры гэтым старыя відарысы пафарбаваныя ў розныя колеры, падобна як нядаўна зрабілі з вядомай кінастужкай «Сямнаццаць імгненняў вясны».

Набор паштовак «Магілёў: з мінулага ў сучаснасць».

Прэзентацыю арганізавалі ў магілёўскім кінатэатры «Космас». Удзельнікі праекта — журналіст Алесь Асіпцоў, фотамастак Аляксандр Ліцін, калекцыянер Вячаслаў Філінаў — расказалі шмат цікавых рэчаў пра старадаўнія паштоўкі і фотаздымкі. Напрыклад, да рэвалюцыі было выдадзена 650 магілёўскіх паштовак, у асноўным з архітэктурнымі славутасцямі горада. Але з іх толькі адна была каляровая: адсюль і ўзнікла ідэя расфарбаваць на камп'ютары чорна-белыя відарысы, зрабіць нібыта ілюзію явы.

Гэта падалося стваральнікам тым больш важным, што многія са старажытных будынкаў старога Магілёва ўжо не існуюць у горадзе сучасным. Пра іх гісторыю можна прачытаць на кожнай паштоўцы: кароткі тэкст, просты і выразны, падрыхтаваў гісторык, выкладчык Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта Аляксандр Агееў.

Вуліца Дваранская.

Уваскрасенская царква і гатэль «Францыя».

Напрыклад, **Уваскрасенская царква і гатэль «Францыя»**. Як сведчыць гістарычная даведка, царква раней была касцёлам, які ўзвялі езуіты ў канцы XVII — пачатку XVIII стагоддзя. Велічны будынак у стылі барока праз сотню гадоў перадалі праваслаўным вернікам, якія паставілі на ім купал. Храм быў пашкоджаны ў гады Вялікай Айчыннай вайны і канчаткова знішчаны ў 50-ыя гады мінулага стагоддзя.

Гатэль «Францыя» калісьці ўпрыгожваў Тэатральную плошчу ў цэнтры Магілёва. Экіпажы, дамы ў вытанчаных капялюшыках і галантныя кавалеры, якія пад'язджалі ў гатэль, засталіся ў мінулым. За савецкім часам там знаходзіўся ваенкамат, а потым гатэль знеслі (у 1970-ыя гады). Так што абодва помнікі архітэктуры на гэтай паштоўцы ўжо не існуюць.

Вуліца Дваранская цяпер называецца Камсамольскай. На пярэднім плане — Дом дваранства, за ім — яўрэйскае медыка-санітарнае таварыства. Забудова гэтай вуліцы — тыповая для тагачаснага Магілёва. У мураваных будынках у некалькі паверхаў першыя займалі крамы, на другіх жылі гаспадары альбо здаваліся апартаменты. Па такіх магілёўскіх вуліцах у розныя часы гулялі Гаўрыла Дзяржавін, Аляксандр Пушкін, Тарас Шаўчэнка, Мікалай Гогаль, Сяргей Ясенін. З усіх будынкаў на вуліцы Дваранскай, якія ёсць на паштоўцы, XX стагоддзе перажылі толькі адзін.

Але, вядома, ёсць архітэктурныя славутасці, якія захаваліся да нашых дзён. Колішнія гатэлі «Брыстоль» і «Вена» цяпер займае каледж мастацтваў, у былым рэальным вучылішчы ў нашы дні займаюцца студэнты ўніверсітэта, у будынку Магілёўскага дваранскага сходу пасля рэканструкцыі размясціцца гарадскі цэнтр культуры, з мужчынскай гімназіі атрымаўся гандлёвы цэнтр «Аліса», а вось касцёл Святога Станіслава быў дзяржаўным архівам і зноў вернуты католікам.

Набор паштовак зроблены ў выдавецтве «АмеліяПрынт». Упершыню друкаваны гістарычны праект падтрымала прыватнае прадпрыемства і рэалізуе сваімі, а не дзяржаўнымі грашыма.

— Мы выпусцілі пробны тыраж у 500 набораў паштовак, — гаворыць кіраўнік выдавецтва Аляксандр Емяльянаў. — Хваляваліся, праўда, але адразу адчулі — попыт ёсць.

Усе надпісы і тэксты на паштоўках выкананы толькі на беларускай мове. Каб набор быў цікавы для турыстаў, распрацоўшчыкі «АмеліяПрынт» выбраць дадатковы ліст з тлумачэннем на рускай і англійскай мовах. Наборы з такім дадаткам паступяць у продаж у верасні. Цяпер жа ў Магілёве цалкам беларускамоўныя паштоўкі «Магілёў: з мінулага ў сучаснасць» можна набыць за 9 тысяч рублёў.

Першая магілёўская паштоўка з'явілася ў 1902 годзе. Праз сто гадоў як сродак сувязі яна практычна знікла. Але новае выданне старых паштовак дапамагае цяперашнім магілёўцам не проста параўнаць Магілёў сто гадоў таму і сёння, але і адчуць сапраўдную сувязь часоў.

Ілона ІВАНОВА. Фота Ірыны САВОСІНАЙ.

З АДМОВАМІ СПРАЧАЮЦЦА Ў СУДЗЕ

Твае правы

У арганізацыі з'явілася свабодная месца, а на яго — знайшоўся прэтэндэнт. Аднак адміністрацыя ў прадастаўленні вакансіі адмовіла, і прыняла рашэнне падзяліць «лішнюю» стаўку паміж некалькімі іншымі супрацоўнікамі. Ці мела рацыю кіраўніцтва з улікам таго, што першапачатковы прэтэндэнт меў і працоўны стаж, і больш высокую кваліфікацыю?

Нібыта сітуацыя тут адназначная: кіраўніцтва мае поўнае права вызначаць, хто ўсё ж зойме вакансію. Але ў той жа час работнік, які лічыць, што яго незаслужана «пакрыўдзілі», можа запатрабаваць пісьмовае тлумачэнне адмовы. І ў сваю чаргу абскардзіць гэта тлумачэнне ў судзе.

Між тым, што рабіць, калі давялося атрымаць адмову ў працаўладкаванні, як аспрэчыць вымову, калі можна скарыстацца «адгулам» за адкліканне з водпуску і на якіх умовах працуюць у нашай краіне грамадзяне Расійскай Федэрацыі? Усе гэтыя пытанні прагучалі падчас чарговай «выязной прыёмнай» Дэпартамента дзяржаўнай інспекцыі працы, якая была наладжана для жыхароў Карэліцкага, Дзятлаўскага і Навагрудскага раёнаў Гродзеншчыны.

КАЛІ НЕ ЗГОДНЫ — НАПІШЫ ЗАЯВУ

Зноў жа тыповы выпадак. Чалавек, які хоча ўладкавацца, звяртаецца ў адну, другую, трэцюю арганізацыі. І паўсюль, нягледзячы на наяўнасць вакансій, чуе адмову. Што ў такім разе рабіць?

— Увогуле права прыёму на працу адносіцца да кампетэнцыі наймальніка, і тут ніхто не забароніць кіраўніку навят прыняць адна асобнае рашэнне, — заўважае **намеснік начальніка ўпраўлення прававога забеспячэння і нагляду Дэпартамента дзяржаўнай інспекцыі працы Вадзім БРАТАШ**. — Але ў той жа час калі прэтэндэнт на вакансію мае матываваную адмову і катэгарычна з ёй не згодны, то ён можа на працягу трох месяцаў звярнуцца ў суд.

Дарэчы, заканадаўства вызначае, што наймальнік павінен даваць пісьмовыя тлумачэнні адмовы грамадзянам, якія ўладкоўваюцца па накіраванні службы занятасці ці пераводам, асобам пасля заканчэння навучальнай установы пры наяўнасці заяўкі або дагавора з тым жа наймальнікам, маладым спецыялістам, асобам, што маюць адпаведныя гарантыі па калдагаворы арганізацыі, цяжарным жанчынам і жанчынам з дзецьмі ва ўзросце да 3 гадоў, адзінокім маці з дзіцем ва ўзросце да 14 гадоў ці дзіцем-інвалідам ва ўзросце да 18 гадоў, вайскоўцам тэрміновай службы, якія звольнены ў запас і накіраваныя на працу за кошт броні. Аднак шанцы атрымаць тлумачэнне ёсць і ва ўсіх астатніх — дзеля гэтага неабходна напісаць наймальніку афіцыйную пісьмовую заяву.

«ПАД ПОДПІС» ЦІ ПІСЬМОМ?

Звальненне пасля заканчэння тэрміну кантракта — тэма заўсёды балючая. Прыкладам, працягваць кантракт наймальнік можа і, да таго ж, тут ён не абавязаны даваць работніку якія-небудзь тлумачэнні. І ў той жа час наймальнік павінен выканаць пэўную працэдуру — у прыватнасці, папярэдзіць аб намеры «развітацца» не пазней чым за два тыдні. Між тым, ці мог наймальнік зрабіць такое паведамленне не пад «подпіс», а... заказным пісьмом?

— Ніякага парушэння з боку наймальніка тут не будзе, — заўважае Вадзім Браташ. — Калі работнік адсутнічае на сваім месцы, скажам, з прычыны хваробы, то варыянт паведамлення заказным пісьмом з'яўляецца цалкам дапушчальным.

ПРЫ ПЕРАВОДЗЕ АДПУСКНЫЯ НЕ ВЯРТАЮЦЬ

Не зусім «стандартны» выпадак, і тым не менш. Работнік выйшаў у водпуск, і, як мае быць, атрымаў належныя адпускныя. Аднак напярэдадні заканчэння водпуску з'явілася прапанова пайсці «пераводам» на іншае месца. Ці давядзецца вяртаць «пераплачаныя» грошы?

— Вартаць частку адпускных трэба ў выпадку, калі работнік звальняецца па ўласным жаданні, — адзначае Вадзім Браташ. — І ў той жа час заканадаўства вызначае: утрыманне «пераплачаных» грошай не робіцца, калі работнік звальняецца «пераводам».

«АДГУЛЫ» НЕАБХОДНА ЎЗГАДНЯЦЬ

Работніка адклікалі на дзень з водпуску і паабяцалі кампенсаваць гэты выхад «адгулам» — у любы зручны час. Але калі работнік дамовіўся аб «адгуле» са сваім непасрэдным кіраўніком і не з'явіўся на працу, то атрымаў вымову. За што?

— Сутнасць у тым, што самавольна браць «адгул» сапраўды нельга, яго дзень трэба абавязкова ўзгадняць з наймальнікам, прычым узгадняць пісьмова, — тлумачыць Вадзім Браташ. — Інакш кажучы, каб не было ніякіх непрыемных наступстваў, трэба падаць заяву і да таго ж — дачакацца рэзалюцыі кіраўніцтва.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

РАШЭННЕ КАМІСІІ — ГЭТА ЗАКОН

Вымова — рэч непрыемная. І не заўсёды заслужаная. Таму нялішне нагадаць: у выпадку нязгоды з дысцыплінарным пакараннем можна звярнуцца ў камісію па працоўных спрэчках. Аднак як быць у сітуацыі, калі камісія вырашыла работніка падтрымаць, а кіраўніцтва арганізацыі — проста праігнаравала гэта рашэнне?

— Дысцыплінарнае спагнанне можа быць абскарджана ў камісіі па працоўных спрэчках, а пры нязгодзе з высновамі камісіі — на працягу 10 дзён у судзе, — зазначае Вадзім Браташ. — Прычым заканадаўства вызначае, што рашэнне камісіі па працоўных спрэчках з'яўляецца для наймальніка абавязковым і не патрабуе яго зацвярджэння. Таму калі камісія прызнала вымову незаконнай, то вымова павінна быць адмененая.

ЯК КАМПЕНСУЕЦЦА ДЗЯЖУРСТВА?

Жніво — час па-сапраўднаму «гарачы». І каб тут не было аніякіх «збояў» у рабоце, многія гаспадаркі прымаюць рашэнне аб стварэнні спецыяльных дзяжурных груп. Пры гэтым дзяжурства выпадае весці пасля заканчэння асноўнай работы і па выхадных. Як тут павінна рабіцца аплата?

— На жаль, прадстаўленне кампенсацый за дзяжурства заканадаўствам не ўрэгулявана, — заўважае Вадзім Браташ. — Таму гэта пытанне вырашаецца на пагляд наймальніка, скажам, у якасці кампенсацыі за дзяжурства калдагаворам ці іншымі лакальнымі актамі арганізацыі можна прадугледзець прэміі, даплаты або іншыя дні адпачынку.

ДАЗВОЛЫ БРАЦЬ НЕ ТРЭБА

На перыяд жніва вадзіцелю аўтобуса «паралельна» з выкананнем асноўных абавязкаў прапанавалі папрацаваць на камбайне. Вадзіцель не супраць. Аднак узнікае пытанне: як у такім разе правільна аформіць работніка?

— У гэтым выпадку можна выдаць загад аб сумяшчэнні работы вадзіцеля і камбайнера, — адзначае Вадзім Браташ. — Толькі неабходна наладзіць асобны ўлік працоўнага часу па кожнай рабоце. Прычым лепш, калі аплата работы вадзіцеля тут будзе пагадзіннай, а работы камбайнера — здзельнай.

Тым часам вядома: падчас актыўных сельскагаспадарчых работ гаспадаркам патрабуюцца «дадатковыя» людзі. А адсюль і яшчэ адно няпростае пытанне: ці можа СВК прыняць часова чалавека, які з'яўляецца... грамадзянінам Расіі?

— Паводле двухбаковых пагадненняў з Расіяй, грамадзяне гэтай краіны маюць аднолькавыя працоўныя правы з грамадзянамі Беларусі, — падкрэслівае Вадзім Браташ. — Адпаведна, у гэтым выпадку няма ніякай неабходнасці браць якія-небудзь дазволы — з грамадзянінам Расіі афармляецца звычайны працоўны дагавор.

Сяргей ГРЫБ. *Карэліцкі раён.*

Вялікай папулярнасцю ў рыбакоў карыстаецца возера ў вёсцы Зашыр'е Ельскага раёна. Штучны вадаём, прызначаны для арашэння палёў у КСУП «Камуніст», ачысцілі, зарыбілі, абсталявалі для рыбакоў альтанкі для адпачынку і спецыяльныя пірсы для лоўлі рыбы і зрабілі платнай рыбалку. І цяпер парыбачыць сюды прыязджаюць не толькі гомельскія рыбакі, але і мінскія — тут заўсёды ёсць месца для рыбалкі, і рыбу за 30 тыс. рублёў можна лавіць без абмежавання.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛТА.
Рыбак Андрэй КАЗУНОЎ — часты госць на возеры ў вёсцы Зашыр'е.

УКРАЎ САБАКУ І ПРЫХАПІЎ ШЧАНЯ

Жыхар вёскі Нарутавічы Бярозаўскага раёна паскардзіўся ў міліцыю, што з яго падворка ўкралі шчанюка пароды ягдтэр'ер і нямецкага курцхаара. Жывёлы ацэненыя ў суму больш за мільён рублёў. Неўзабаве затрымалі і злодзея. Ім аказаўся злосны неплацельшчык аліментаў 34-гадовы жыхар Бярозы. Сабака пры ім быў, а дзе падзелася шчаня, зараз высвятляецца.

Яна СВЕТАВА.

Суседзі

Аўгустоўскі канал: дарожкі водныя, веласіпедныя і пешыя

Веласіпед у Еўропе ўжо даўно карыстаецца вялікай папулярнасцю, у тым ліку і ў нашых суседзяў. Пра што сведчыць, напрыклад, падарожжа па Беларусі прэм'ер-міністра Літвы Андруса Кубілюса менавіта на гэтым транспартным сродку. А ці існуюць веласіпедныя маршруты ў зоне Аўгустоўскага канала? Ці можна праехаць на веласіпедзе з Польшчы на тэрыторыю беларускай часткі канала альбо ў зваротным кірунку?

З гэтым пытаннем карэспандэнт «Звязды» звярнуўся да кіраўніка гродзенскага турыстычнага агенцтва «Нямнова Тур» Сяргея КАЛЯДЫ.

Паводле яго інфармацыі, да пачатку верасня ў рамках праекта «Невядомая Еўропа» ў зоне беларускай часткі Аўгустоўскага канала завершыцца маркіроўка прыкладна 180 кіламетраў водных, пешых і веласіпедных турыстычных маршрутаў. Гэта робіцца згодна з еўрапейскімі стандартамі. Павінна быць так, як даўно прызвычаіліся ў Еўропе: турыст прыязджае — яму выдаюць карту і даведнік, куды рухацца. Пры гэтым на кожны маршрут рыхтуецца пашпарт, узгоднены з леснікамі, дарожнікамі, ДАІ і іншымі службамі. У гэтым пашпарце будзе дакладна ўказана размяшчэнне кожнага знака і інфармацыйных таблічак на маршруце.

Маршрутныя знакі ў зоне Аўгустоўскага канала будуць на беларускай і англійскай мовах, а даведнікі і карты — на беларускай, рускай, англійскай, нямецкай, польскай і літоўскай. Веласіпедныя дарожкі прамаркіруюць зялёным колерам, пешаходныя — жоўтым, лыжныя — чырвоным, конныя — чорным, водныя — сінім, як гэта практыкуецца ў нашых суседзяў у Польшчы і Літве.

У пачатку жніўня, зноў жа за сродкі праекта «Невядомая Еўропа», група гродзенскіх студэнтаў, якія ў будучыні бачаць сябе неяк звязанымі з турызмам, паедзе вучыцца яго арганізацыі ў Польшчу. Яны пройдуць, так бы мовіць, па ўсіх прыступках. Адзін дзень размесцяцца на сучасным палатачным полі, другі — у звычайным сельскім доме, затым — у шыкоўнай аграсядзібе, гатэлі... Азнаёмяцца з патрабаваннямі да прыгатавання ежы, адпачынку на конях, байдарках, веласіпедах...

Праўда, пакуль не атрымліваецца так, што жаданне падарожнічаць на веласіпедзе падмацавана неабходнымі памежнымі і мытнымі працэдурамі.

— Каб арганізаваць гэтую паездку, прыйшлося накіроўваць спецыяльны запыт кіраўніцтву памежных ведамстваў Польшчы і Беларусі і прасіць дазволу на праезд веласіпедыстаў праз памежны пераход «Рудаўка — Лясная» ў раёне шлюза Кужынец, — гаворыць Сяргей Каляда.

Праблема ў тым, што гэты памежны пераход мае статус сезоннага воднага, а трэба, каб ён быў яшчэ і веласіпедна-пешаходным. Гэта не патрабуе дадатковых фінансавых сродкаў (гравійная дарога ўздоўж канала для веласіпедыстаў ёсць, а асфальт нікому не патрэбны), была б толькі згода дапоўніць міжурадавае пагадненне.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

КРЭДЫТНЫЯ САЮЗЫ: адзін радок у Грамадзянскім кодэксе і перспектыва сваіх банкаматаў

Куды сёння ідуць грамадзяне, каб узяць грошы ў крэдыт ці каб, наадварот, размясціць свае назбіраныя сродкі пад нейкі працэнт? Зразумела, у банк. Але, мяркую, не кожны ведае, што аналагічныя аперацыі з грашыма можна здзейсніць пры дапамозе крэдытных саюзаў, якія існуюць і развіваюцца ва ўсім свеце з сярэдзіны XIX стагоддзя і якія, у тым ліку, існуюць сёння ў нашай краіне. Менавіта пра крэдытныя спажывецкія кааператывы, пра іх асаблівасці і перспектывы развіцця ў Беларусі мы пагутарылі з Аленай КАЛЯДОЙ, старшынёй праўлення Рэспубліканскай асацыяцыі спажывецкіх кааператываў фінансавай узаемадапамогі і адначасова старшынёй праўлення спажывецкага кааператыва «Сталічны клуб узаемадапамогі». Дарэчы, у гэтым годзе Алена Іванаўна якраз за дзейнасць у крэдытных саюзах атрымала званне «Чалавек справы» ў намінацыі «за самую арыгінальную бізнэс-ідэю, якую ажыццявіў айчынны прадпрымальнік».

Фота Аляксея СМОЛЬСКАГА.

— Алена Іванаўна, давайце з самага пачатку: што за «звер» такі — крэдытныя саюзы?

— У крэдытныя саюзы людзі аб'ядноўваюцца, каб вырашаць свае фінансавыя праблемы, іншага прызначэння ў гэтых арганізацый проста няма. Сама ідэя крэдытных саюзаў узнікла ў XIX стагоддзі і па сёння паспяхова ідзе па планеце: у ЗША, Канадзе створаны магутныя сістэмы, а ў той жа Ірландыі ў іх уваходзіць 99 % насельніцтва. Хоць у гэтых краінах і банкаўская сістэма вельмі моцная, аднак людзі ўсё адно самаарганізуюцца для вырашэння сваіх фінансавых праблем — абарот крэдытных саюзаў складае каля 8 % ад усяго фінансавага абароту ў свеце, гэта вельмі шмат.

— А ў нашай краіне?

— Паціху сусветная практыка прыходзіць і да нас. Прычым першы вопыт быў не вельмі паспяховы, бо, не маючы практыкі, распрацавалі заканадаўства, якое тычылася таварыстваў узаемнага крэдытавання суб'ектаў прадпрымальніцтва, гэта значыць пачалі падтрымліваць бізнэс. Вопыт атрымаўся няўдалы, бо бізнэс заўсёды мае патрэбу ў грашах, але ўліванняў на той момант не было і арганізацыі давялося спыніць сваю дзейнасць. У 2004 годзе быў зарэгістраваны першы кааператыў для грамадзян, і так пакрысе мы пачалі працаваць. Людзі да нас прыходзяць з рознымі пытаннямі і праблемамі, але краевугольным каменем застаецца, з аднаго боку тое, каб людзі нам паверылі і прынеслі свае грошы, з іншага ж боку, мы павінны дапамагчы тым людзям, каму патрэбныя грошы. Вышэйшым органам крэдытнага саюза з'яўляецца агульны сход. Тут няма нейкага адзінаўладнага гаспадара, якому ўсё належыць і хто ўсім кіруе — людзі сабраліся разам, вырашылі, пастанавілі. Адзінае толькі, што ў нас людзі настолькі пасіўныя, што не збіраюцца разам, відаць, не вераць, што іх голас сапраўды можа нешта вырашыць ці змяніць. Але ўсеагульны сход па статуце праводзіць трэба, і тым, хто не прыходзіць на сход, мы рассылаем бюлетэні для галасавання. А каб праца не стаяла на месцы, на апошнім нашым сходзе мы выбралі пашыранае праўленне з сямі чалавек — гэта орган, які адказвае за прынятыя рашэнні. І любы член кааператыва можа быць выбраны ў гэты орган, але ў бальшасць людзі не карыстаюцца гэтай магчымасцю — ім галоўнае задаволіць свае фінансавыя праблемы. А так у нас уся дзейнасць празрыстая — любы член кааператыва можа прыйсці і папрасіць баланс, фінансавыя паказчыкі і гэтак далей. Безумоўна, асабістыя справы я глядзець не дам, але зводныя паказчыкі дзейнасці арганізацыі — калі ласка. Карацей, сутнасць працы крэдытнага саюза ў тым, што грошы нашых укладчыкаў мы максімальна драбнім і раздаём пазычальнікам.

— А ў чым выгада несці грошы ці ісці па грошы ў крэдытны саюз, а не ў банк?

— Ну давайце спачатку пра ўкладчыкаў. Калі дзяржава цяпер гарантуе вяртанне банкаўскіх укладаў, то на крэдытныя саюзы гэта не распаўсюджваецца. Але мы можам прапанаваць працэнты для ўкладчыкаў больш цікавыя, чым у банках: напрыклад, сёння мы даём 25-27 %, а некаторыя кааператывы — да 30 % у беларускіх рублях. Што тычыцца пазычальнікаў, то я не сказала б, што ў нас тут вельмі танныя грошы — яны абсалютна канкурэнтныя з банкаўскім крэдытам. Сёння мы выдаём грошы пад гадавы альбо фіксаваны працэнт — такім чынам чалавек, які ўзяў грошы, бачыць, калі і колькі грошай ён павінен вярнуць. Сярэдні працэнт карыстання складае 4 % у месяц ад сумы пазыкі, гэта значыць, што чалавек за год пераплачвае 48 %, ну а калі меней за год карыстаецца пазыкай, то адпаведна і пераплачвае меней. Можна прывесці такі прыклад: калі не хапіла грошай да зарплаты і нехта возьме ў крэдытным саюзе 300 000 рублёў на адзін тыдзень, працэнты складуць 5120 рублёў. Але калі параўнаць нашы прапановы з банкаўскімі, асабліва з тымі, дзе банк спаганяе камісію за абслугоўванне, то наш працэнт можа быць больш выгадным. У нас вельмі простая схема афармлення — усе пытанні можна вырашыць на працягу гадзіны. Адзінае толькі, калі чалавек прыходзіць першы раз, то мы просім прынесці даведку з месца працы, выпіску з бюро крэдытных гісторый і гэтак далей — праводзім больш сур'ёзную праверку. Ну а так мы таксама падпісваем дамову з пазычальнікам, просім прывесці паручыцеляў — пад слова гонару мы грошай не даём.

— Як прымаеце ў крэдытны саюз? Здаецца, што ў Расіі было абмежаванне ў колькасці да 2 тысяч чалавек, а наогул ідэальнай мадэллю з'яўляецца кааператыў, калі ўсе ведаюць адно аднаго?

— Для ўступлення ў наш крэдытны саюз чалавек павінен заплаціць 40 тысяч рублёў: 20 000 — паявы ўзнос, які пры выхадзе з кааператыва вяртаецца, і 20 000 — уступны ўзнос, які застаецца ў кааператыве і з яго фарміруецца фонд мэтавага фінансавання. За кошт гэтага фонду мы выдаём беспрацэнтныя пазыкі студэнтам, пенсіянерам, шматдзетным сем'ям. Сума там невялікая, усяго 500 тысяч, але тым не менш яна можа дазволіць вырашыць нейкую тэрміновую праблему. Што тычыцца колькасці ўдзельнікаў, то сапраўды, у Расіі было абмежаванне да 2 тысяч удзельнікаў крэдытнага саюза, але цяпер яго знялі. Наогул, самы вялікі крэдытны саюз знаходзіцца ў Канадзе і налічвае некалькі мільёнаў чалавек. Ну а прынцып таго, што ўсе павінны ведаць адно аднаго, гэта, напэўна самая ідэальная сітуацыя. Напрыклад, у нас ёсць кааператыў у вёсцы Камарова, там усе ўдзельнікі ведаюць адно аднаго, таму ў іх 100 % вяртання пазык. У гарадах складана працаваць па гэтым прынцыпе, але калі, напрыклад, на нейкім прадпрыемстве арганізаваць крэдытны кааператыў, то там таксама будуць добрыя паказчыкі па вяртанні крэдытаў, аднак, на жаль, у нас на сёння крэдытных саюзаў на прадпрыемствах няма.

— Алена Іванаўна, вы казалі, што насельніцтва ў нас пасіўнае і не вельмі імкнецца ў крэдытныя саюзы. Чаму так?

— Крэдытныя саюзы — гэта ідэя XIX стагоддзя, і за мяжой яны ўвесь гэты час існавалі, а ў нас яны болей за 85 гадоў адсутнічалі. А ва ўсім свеце крэдытныя саюзы развіваліся, людзі не гублялі даверу да гэтых арганізацый. У Амерыцы, напрыклад, вельмі ганарова быць членам праўлення, хоць чалавек за гэта не атрымлівае зарплату.

— Як пасіўнасць беларусаў можна пераадолець?

— На сёння гэта, як мне падаецца, перш за ўсе пытанне інфармаванасці. Бо прыходзяць людзі і здзіўляюцца: «Вы 6 гадоў працуеце? А чаго мы нічога не ведалі?». Па-другое, у нас няма закона аб крэдытных кааператывах, дзе б былі прапісаныя ўсе правілы гульні і людзі адразу ведалі, у якую арганізацыю яны прыйшлі.

— Я так разумею, што сёння ўся дзейнасць спажывецкіх кааператываў рэгулюецца адным радком Грамадзянскага кодэкса?

— Гэта насамрэч так, калі гаворка ідзе пра крэдытныя кааператывы грамадзян. Бо для кааператываў суб'ектаў прадпрымальніцтва ёсць яшчэ пастанова Саўміна. У нас ёсць два такія кааператывы для прадпрымальнікаў, але на практыцы яны не працуюць. На сёння, напэўна, недастаткова адзінага радка ў Грамадзянскім кодэксе, каб пайшла нейкая ланцуговая рэакцыя і кааператывы пачалі актыўна развівацца. Бо вы ведаеце, народ наш разважае так: «Калі нешта прама не забаронена, то можа яно і не дазволена?» Калі правілы гульні да канца не прапісаныя, то ці знойдзецца той чалавек, які возьме на сябе адказнасць арганізацыі крэдытнага саюза? Тая ж самая фінансавая сістэма ў нас нестабільная: то паўзуць чуткі, што тэрмінова трэба купляць валюту, то, што ўжо не трэба. Усе шэсць гадоў у нас абсалютна хвалепадобная праца: чаго варты толькі «падарунак» 2 студзеня 2009 года, калі адбылася дэвальвацыя беларускага рубля. Да нас сталі прыходзіць людзі і абвінавачваць: «Чаму вы не папярэдзілі нас загадзя, чаму мы згубілі грошы?». І хоць мы і самі пра гэта нічога не чулі, мы былі вымушаныя слухаць прэтэнзіі, бо ў крэдытныя саюзы не ідуць багатыя людзі — да нас ідуць тыя, хто сваёй працай зарабляе капеечку і кожная страта для іх вельмі балючая. Дарэчы, мы тады прапанавалі нашым укладчыкам, каб яны не забіралі сродкі 1,5 года і паабяцалі адпрацаваць ім згубленыя грошы. Толькі два чалавекі забралі, а астатнім мы ў прынцыпе за паўгода змаглі вярнуць курсавую розніцу і знялі абмежаванне аб здыманні сродкаў.

— Дык а што ўсё-такі з заканадаўчым рэгуляваннем?

— Ніякага рэгулявання ў нас няма, у нас 17 крэдытных кааператываў і кожны працуе як хоча і ўмее. Ёсць, на жаль, кааператывы, якія церпяць страту і выклікаюць пэўную апаску. Улічваючы, што мы нікому не падкантрольныя, мы плануем у рамках асацыяцыі вызначыць дакладныя правілы гульні і самарэгулявання. Не хочуць нас рэгуляваць — не трэба, мы самі выпрацуем крытэрыі, па якіх павінны працаваць крэдытныя саюзы, каб не пераўтварыцца ў фінансавыя піраміды. Бо мяжа тут тонкая і гэта можа адбыцца ненаўмысна — проста па неспрактыкаванасці ці па няведанні. Мы ідзём па шляху самарэгулявання і будзем старацца канцэнтраваць усю дзейнасць вакол асацыяцыі, каб тыя кааператывы, якія ўваходзяць у яе, атрымлівалі падтрымку. Што тычыцца стварэння спецыяльнага закона, то сёлета Палата прадстаўнікоў ініцыявала распрацоўку такога закона для крэдытных саюзаў. Не магу сказаць, ці сапраўды ён будзе распрацоўвацца, але пэўныя зрухі ў развіцці крэдытных саюзаў у нас у краіне намячаюцца, бо цяпер ідзе актыўная палітыка падтрымкі мікрафінансавання для суб'ектаў прадпрымальніцтва, а крэдытная саюзы — адна з найбольш паспяховых формаў такога мікрафінансавання. Не скажу, што мы напрамую крэдытуем бізнэс, але да нас прыходзяць людзі і ў прыватным парадку бяруць грошы на развіццё свайго бізнэсу. Мы спецыяльна для такіх пазычальнікаў сталі адкрываць крэдытныя лініі да 100 мільёнаў рублёў.

— А што ў нашых краін-суседзяў з крэдытнымі саюзамі?

— Адной з самых паспяховых крэдытных сістэм з'яўляецца польская. Мы калі да іх прыязджаем, то глядзім на ўсё з шырока расплюшчанымі вачыма. У іх ёсць свая камп'ютарная фірма, якая распрацоўвае праграмы для ўсіх кааператываў краіны, турыстычная арганізацыя, газета, часопіс, навучальныя ўстановы, страхавая ўстанова, банкаматы, пластыкавыя карткі і гэтак далей. Поспехі польскіх крэдытных саюзаў, напэўна, звязаныя з тым, што ў адпаведнасці з заканадаўствам усе яны ўваходзяць у асацыяцыю, якая кантралюе іх дзейнасць.

— Гэта прыкладна такая схема, да якой вы цяпер імкняцеся?

— Напэўна, так, але мы вядзём гаворку пра добраахвотныя аб'яднанні, а ў Польшчы ўсё дакладна прапісана ў законе. Такім чынам, польскія крэдытныя саюзы — гэта ўжо поўны канкурэнт банкам. І што мне вельмі спадабалася ў Польшчы, дык гэта іх нацыянальны пачатак. Адна з «фішак», пра якую яны кажуць, што, маўляў, банкі — гэта замежны капітал, і калі вы прыносіце туды грошы, то такім чынам падтрымліваеце іншую краіну, а калі прыходзіце ў польскі крэдытны саюз — то сябе і сваіх суграмадзянаў. Вось такая «фішка» мне вельмі спадабалася.

— Як лічыце, ці можа аналагічная «фішка» спрацаваць у нашай краіне — стаўка на беларускасць крэдытных саюзаў?

— Вельмі хацелася б, але я сумняваюся. Мы сёння згубілі сваю гісторыю, згубілі сваю мову, якая беларускасць? Але вельмі хацелася б абудзіць гэтае патаемнае, што ўсё роўна недзе глыбока сядзіць у нас. У апошні час мы сталі часцей узгадваць і казаць, што мы беларусы, але, магчыма, сёння яшчэ рана падымаць гэтую хвалю, гэта пакуль яшчэ не зачэпіць людзей.

— Ну а што з перспектывай наконт сваіх банкаматаў у беларускіх крэдытных саюзаў? Гэта магчыма?

— Я лічу, што праца ў гэтым кірунку цалкам перспектыўная. Нашы магчымасці растуць, расце зацікаўленасць грамадзян, і мы будзем рабіць усё, каб членам крэдытных кааператываў было зручна.

Павел БЕРАСНЕЎ.

Парады ад Алены Каляды пра тое, як адрозніць крэдытны саюз ад фінансавай піраміды:

— Крэдытны саюз можа быць зарэгістраваны толькі ў якасці спажывецкага кааператыва, а не іншай структуры накшталт ТАА.

— У кааператыва павінен быць офіс і тэлефон. Аддаваць грошы невядома каму ў метро ці на вуліцы — гэта несур'ёзна.

— Звяртайце ўвагу не на знешні выгляд офіса (грамат і дыпломаў на сцены можна павесіць колькі хочаш), а на фінансавыя, статутныя дакументы, баланс.

— Супрацоўнікі кааператыва павінны даць гэтыя дакументы вам для азнаямлення. Калі кажуць, што «не ведаю, дзе ляжыць», «там зачынена», «няма доступу», то трэба насцярожыцца.

— Вельмі добра, калі крэдытны саюз уваходзіць у асацыяцыю — гэта сведчыць мінімум пра тое, што з яго статутнымі дакументамі ўсё ў парадку.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

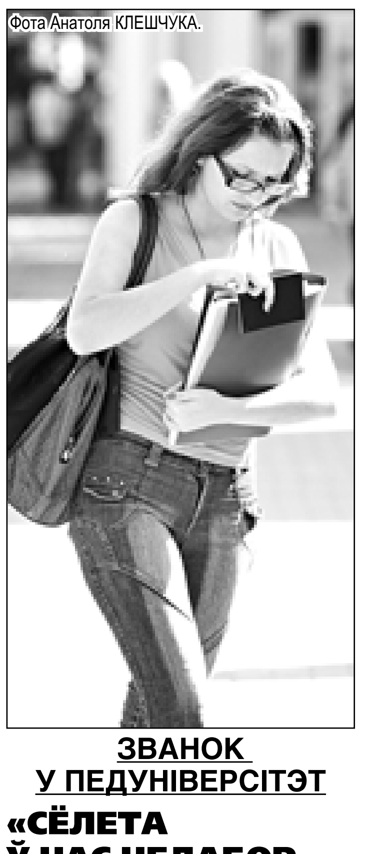

Працяг тэмы

Чаму вучань атрымлівае на іспыце ў школе 8-9 балаў з 10, а праз тыдзень на тэсце — 12-15 балаў са 100?..

Пачатак у нумары за 31 ліпеня

ЗВАНОК У ПЕДУНІВЕРСІТЭТ

«СЁЛЕТА Ў НАС НЕДАБОР НА ФІЗІКУ І МАТЭМАТЫКУ...»

Чаму будучым настаўнікам можна зрабіцца, здаўшы тэсты на 20-30 балаў? Пра гэта мы запыталіся ў Сяргея ВАСІЛЬЦА, адказнага сакратара прыёмнай камісіі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

— Сяргей Іванавіч, у параўнанні з мінулым годам, якая агульная карціна: ці зменшыўся прахадны бал?

— Відавочна, зменшыўся на спецыяльнасці «матэматыка», «фізіка». Крышку меншы і на іншых, у параўнанні з мінулым годам.

— А матэматыка і фізіка — лічбы ёсць ужо нейкія?

— Лічбаў няма і не будзе, бо мы атрымалі менш заяў, чым у нас маецца бюджэтных месцаў. Конкурсу няма, адсутнічае. Мы так і будзем пісаць у выніках.

— Атрымліваецца, што ўсе, хто да вас прыйшлі — усе паступяць?

— Усе паступяць.

— Сяргей Іванавіч, але нават летась прахадныя балы больш чым здзіўлялі сваёй нізкасцю. Напрыклад, «фізіка» — 154 балы. Атрымліваецца, калі ў вучня атэстат 7 балаў, то яму дастаткова здаць кожны з трох тэстаў прыкладна на 28 балаў... А пасля гэтыя людзі будуць настаўнікамі...

— Вы ўсё правільна кажаце. Але ж гэтым людзям яшчэ трэба вучыцца 5 гадоў ва ўніверсітэце. На жаль, па гэтых спецыяльнасцях у нас адлічваецца да 30 % студэнтаў. Па фізфаку першакурснікаў адлічылі чалавек трыццаць. Зможа вучыцца — дык зможа, не — дык не. Слабыя студэнты наўрад ці змогуць 5 гадоў вывучаць дакладныя навукі. Жыццё прымусіць забраць дакументы з ВНУ — што мы і назіраем.

— Але для будучых настаўнікаў прахадны бал 160 з 400 — гэта недапушчальна мала! Чаму так адбываецца?

— Я не аналітык, а адказны сакратар прыёмнай камісіі... Складанае пытанне — чаму прафесія настаўніка не такая папулярная, як прафесія юрыста, праграміста...

— Напэўна, таму, што грошай менш плацяць?..

— Напэўна, і таму. Хоць гэта не поўны адказ, бо ў нас на факультэт дашкольнай адукацыі, дзе ў будучыні заробак таксама будзе невысокі, ёсць конкурс!

ЗВАНОК ШКОЛЬНЫМ НАСТАЎНІКАМ

Аляксей Сяргеевіч ВАСІЛЕЎСКІ, мінскі настаўнік фізікі, стаж 13 гадоў:

«КАЛІ ВЫКЛАДЧЫК СТАВІЦЬ НІЗКУЮ АДЗНАКУ — ЁН НАЖЫВАЕ САБЕ ПРАБЛЕМЫ»

— Спадар Аляксей, нашы эксперты гавораць, што школьныя іспыты — гэта буфанада, тэатр. Абвергніце іх, калі можаце.

— На вялікі жаль, не абвергну. Абсалютна ўсе іспыты ў школе 100 % спісваюцца. Адбываецца ўсё гэта з маўклівай згоды. Ніхто адназначна не кажа: будзеце спісваць. Але намякаецца, што «дзеці, не хвалюйцеся, усё будзе добра». Прычым спісванне фільтруецца, каб вучань не спісаў больш, чым трэба. Але бываюць казусы. Калі я працаваў у іншай школе, на пераказе адзін вучань, у якога была шасцёрка, спісаў адзін у адзін. І настаўніку нічога не заставалася, як паставіць 9 ці 10! Цяпер лічыцца, што прыйсці на іспыт «без нічога» — проста з ручкай — гэта недарэчна. Калі іспыты праводзіць па правілах, ніхто вузкія прадметы кшталту матэматыкі ці фізікі не здасць. Увогуле, калі выкладчык ставіць нізкую адзнаку — ён нажывае сабе праблемы. Пачынаюцца закіды, што ён дрэнна працуе з вучнямі, што не праводзіць дадатковыя заняткі. У гэтым годзе я ўпершыню паставіў дзве «двойкі» за год, хаця ўсяляк папярэджваў вучняў, што так будзе, заклікаў іх вучыцца. Вучні казалі мне ў твар: «Нікуды не падзенецеся, паставіце «тры»!

— А як вы лічыце, чаму ў вучняў няма шанавання ведаў? Няўжо яны не разумеюць, што ў дурных менш магчымасцяў, чым у разумных?

— Вельмі шмат ідзе ад бацькоў. Што сям'я заклала, тое і будзе. За ўвесь час працы да мяне толькі адна мама прыйшла спытаць, як справы ў яе дзяцей на ўроках. І тое — гэта была мама добрых вучняў, якая цікавілася, як яшчэ палепшыць іх вынікі. Проста так да мяне ніколі ніхто з бацькоў не прыходзіў. Прыходзілі, калі было ўжо позна, на разборкі: чаго ты «два» паставіў!? А што дзіця падручнік не адкрывала — яны даведваюцца ад мяне, дома ніякага кантролю няма. І на бацькоўскія сходы ходзяць толькі тыя бацькі, у чыіх дзяцей усё добра.

— Ці праўда, што ў школах няма абсталявання для правядзення доследаў і лабараторных прац?

— Мінулая школа, дзе я працаваў, была толькі збудаваная — яе ўкамплектавалі па поўнай праграме. На мне, як загадчыку кабінета фізікі, значылася абсталявання на 80 мільёнаў рублёў, па тых коштах гэта 40 тысяч долараў! Пры гэтым большую частку абсталявання можна было адразу выкідаць, бо яна была закупленая бяздумна. Закупілі абсталяванне для лабараторных прац, якія выконваюцца ў тэхнікуме, а не ў школе! Такіх набораў у мяне было па 80 штук. Сапраўды вартых прыбораў было вельмі мала. Усе яны былі расійскай вытворчасці, і прыстасаваныя пад расійскую праграму. У нас гэтага няма ў праграме! У школе, дзе я працую цяпер, практычна нічога няма. Паказваю доследы з лінейкай і ніткай.

— Да чаго мы прыйдзем далей такім чынам?

— Да таго, што дзеці будуць рабіць выгляд, што яны вучацца, настаўнікі — рабіць выгляд, што яны вядуць урокі.

Наталля Уладзіміраўна, настаўніца матэматыкі вышэйшай катэгорыі, стаж 23 гады:

«ВУЧНЮ З «МЕДАЛЬНАЙ» РАБОТАЙ КАЖАШ: ПРЫЙДЗЕШ А ШОСТАЙ ГАДЗІНЕ, УСЁ ПЕРАПІШАМ...»

— Наталля Уладзіміраўна, у чым заключаецца школьны іспыт?

— У тым, што перад іспытам вучань купляе ўсе гатовыя рашэнні — нават у электронным варыянце, раздрукоўвае колькі камплектаў шпаргалак. Калі на іспыце сядзіць 47 чалавек, як у мяне вось цяпер было, то недзе можна проста не заўважыць, а дзесьці зрабіць выгляд, што не заўважылі. У кожнай школе цяпер ёсць такое паняцце, як рэйтынг навучальнай установы. І калі працэнт высокіх адзнак па нейкім прадмеце нізкі, то цябе зацкуюць праверкамі, будуць пясочыць на педнарадах... У нас ёсць адзін выкладчык біялогіі, які стабільна рыхтуе пераможцаў алімпіяд. І слабым вучням ён ставіць заслужана нізкія ацэнкі. Але і яго «тыцкаюць» на педнарадах. Выкладчыкі ўжо даўно задаюцца пытаннем: каму гэта трэба? У свой час я знарок вызваліла сваю дачку ад іспытаў, зрабіўшы медычную даведку. Каб яна не марнавала час і нервы, а рыхтавалася па трох патрэбных прадметах.

— Наш эксперт-рэпетытар заявіў, што ўсе «медальныя» працы перапісваюцца ледзьве не ўсёй школай...

— Гэта чыстая праўда! Каб да гэтай работы ніхто не дачапіўся, настаўнікі сядзяць і вычытваюць яе. Калі ёсць нейкія «шурпатасці» — гаворыш вучню: прыйдзеш а шостай гадзіне — і мы работу перапішам.

— Вучні спісвалі заўсёды. Чаму гэтая праблема актуалізавалася сёння?

— Бо пайшлі скаргі бацькоў: як гэта маё дзіця ў школе атрымлівала 9 і 10, а прыйшло на ЦТ — і атрымала 7? А так і ёсць: у нас на іспыце ў школе вучань атрымаў 8, а на тэсце — 27 балаў! Калі шчыра, настаўнікі самі стаміліся ад гэтых нікому не патрэбных іспытаў...

— Праблема, якую мы абмяркоўваем — каго сёння бяруць у педінстытут...

— Мне нядаўна патэлефанаваў мой былы вучань. Усміхаецца: «Наталля Уладзіміраўна, хутка будзем калегамі». Ён паступіў у педуніверсітэт, на маю ж спецыяльнасць. Ведаеце, колькі яму хапіла? 142 балы з 400! Хто будзе вучыць маіх унукаў?! Добрыя выкладчыкі сыходзяць у іншую сферу, а дзіркі затыкаюцца выпускнікамі, якіх размяркоўваюць на два гады. Адпрацавалі два гады — на іх месца размеркавалі новых. Таму і бяруць усіх запар, каб было каго ў школы накіроўваць.

— Колькі атрымліваеце вы, мінскі настаўнік вышэйшай катэгорыі, са стажам 23 гады?

— Аклад 418 тысяч 218 рублёў. А стаўка 305 тысяч. Каб неяк жыць, я маю не 18 гадзін на тыдзень, як па норме, а 36. У выніку на рукі, з усімі прэміямі і дабаўкамі, атрымліваю 773 тысячы 750 рублёў. Гэта 257 долараў. Таму 24 жніўня — мой апошні дзень працы ў школе, я сыходжу ў рэпетытары.

ЗВАНОК ВЫКЛАДЧЫКУ ЎНІВЕРСІТЭТА

Спадар Аркадзь*, выкладчык фізікі, дацэнт БНТУ, раней працаваў у школе:

«СТУДЭНТКА СПЫТАЛАСЯ Ў МЯНЕ: «А ЧАМУ, КАЛІ МЫ ЗГІНАЕМ ЭЛЕКТРЫЧНЫ ДРОТ, ТОК ПРАЦЯГВАЕ ІСЦІ?»

— Большасць студэнтаў — добрыя хлопцы і дзяўчаты. Дзесьці яны недавучаныя ў школе, але яны хочуць вучыцца. Хоць у пачатку навучальнага года я некалькі лекцый расказваю ім тое, чаму іх павінны былі вучыць у школе. Ніхто са студэнтаў не можа знайсці час падзення цела з пэўнай вышыні — хоць гэта элементарныя школьныя веды, трэба проста падставіць лічбы ў формулу!

— Вы працавалі ў школе, вам даводзілася прымаць выпускныя іспыты? Як яны праходзяць?

— Прывяду вам просты факт. Любому класу ў любой школе кажуць набыць аднолькавыя ручкі перад іспытам. Якія трэба не толькі мець самім, але і аддаць тым настаўнікам, якія будуць правяраць працы. Працягваць? Па вусных іспытах — усе загадзя ведаюць, дзе ляжыць які білет. І я чуў скаргі на «настаўнікаў-садыстаў», якія іх прымушаюць вучыць не адзін білет, а цэлых пяць! У ВНУ «праблема» ў тым, што нават калі іспыт пісьмовы — трэба выходзіць і вусна тлумачыць свой адказ. І вось тут, дзе нельга спісаць, вучань як вады ў рот набірае... Праблема школьных выкладчыкаў, а таксама рэпетытараў: мы не вучым дзяцей фізіцы і матэматыцы. Мы вучым іх рашаць канкрэтныя задачы на тэсце. І вучні развучваюцца думаць, аналізаваць. Ад студэнткі політэха, якая добра здала тэсты і добра вучылася, я аднойчы пачуў шчырае здзіўленне: «А чаму, калі мы згінаем электрычны дрот, ток працягвае ісці, а не ўпіраецца ў месца сугіну?»

— Дае знак адсутнасць практыкі на занятках?

— Калі мы вучыліся, у нас было па 30-40 эксперыментаў за год. Цяпер у старэйшых класах — 7-8 эксперыментаў.

* імя зменена.

ЗВАНОК ВЫПУСКНІКУ ШКОЛЫ

«У ШКОЛЕ ВУЧАНЬ ЦІ СПІША, ЦІ ЯМУ «НАМАЛЮЮЦЬ» АДЗНАКУ»

А што думаюць вучні? Вінаватыя яны, настаўнікі ці ўся сістэма адукацыі? Пра гэта мы спыталіся ў шараговага выпускніка мінскай школы Валерыя, які ўжо паспеў сёлета паступіць ва ўніверсітэт, здаўшы фізіку на 30 балаў, а матэматыку на 46 (у школе атрымаў 8).

— Валерый, ці праўда, што на выпускным іспыце ў школе можна спісаць усім, хто хоча?

— Так — хто захоча, той спіша. Спачатку робяць гэта цішком, спісваюць са шпаргалкі. У некага заўважаць, у некага не заўважаць. Нават у каго заўважылі — не забіралі, не выганялі нікога.

— Колькі вы атрымалі на школьным іспыце па матэматыцы?

— 8.

— Спісвалі?

— Асабіста я не спісваў, бо сур'ёзна рыхтаваўся, хадзіў нават да рэпетытара.

— А па тэсце колькі атрымалі?

— 46.

— А чаму такая розніца?

— Быў не самы лёгкі тэст, дастаткова цяжкія задачы. І школьны іспыт пісалі па кніжцы, якая ва ўсіх была, якую рашалі нават на ўроках. Таму школьны іспыт было проста напісаць. Да таго ж, у школе былі заданні толькі за апошні год, а ў тэставанні за ўсю школьную праграму.

— Увогуле, калі для паступлення трэба бал атэстата і вынікі тэставання, навошта школьны іспыт?

— Каб навучэнец для адміністрацыі пацвердзіў школьную адзнаку — якую яму ўсё адно альбо «намалююць», альбо ён спіша.

— А вы ўжо некуды паступілі?

— Так, у РТІ (БДУІР). Сярэдні бал атэстата меў 77. Здаваў беларускую мову (49 балаў), матэматыку (46) і фізіку (30 балаў). Пашанцавала, што ў гэтым годзе вельмі нізкія агульныя балы за тэставанне.

— Як вы лічыце, проста пасля школы, без дапамогі рэпетытараў, магчыма паступіць?

— Калі вучань будзе старацца — магчыма. І калі настаўнік будзе не проста школьную праграму даваць, але праводзіць дадатковыя заняткі, факультатывы, не толькі па падручніках. У нас вось адзін хлопец не хадзіў да рэпетытара — і паступіў на бюджэт.

— Як вы лічыце, ці добрая і аб'ектыўная сістэма цэнтралізаванага тэставання?

— Я лічу, што аб'ектыўная. Бо ўсе атрымліваюць аднолькавыя заданні, ва ўсіх аднолькавы час. Там сочаць, каб не спісвалі — калі што, адразу выганяюць.

ДЛЯ РОЗДУМУ

Афіцыйныя вынікі цэнтралізаванага тэставання-2010 па некаторых прадметах.

Беларуская мова:
- 90 і вышэй балаў — 336 чалавек (0,51%),
- 80 і вышэй — 1 608 чалавек (2,43%),
- 20 і ніжэй — 22 089 чалавек (33,39%),
- 10 і ніжэй — 5 176 чалавек (7,82%).

Руская мова:
- 90 і вышэй балаў — 820 чалавек (0,79%),
- 80 і вышэй — 2 899 чалавек (2,79%),
- 20 і ніжэй — 37 424 чалавекі (36,01%),
- 10 і ніжэй — 9 446 чалавек (9,09%).

Гісторыя Беларусі:
- 90 і вышэй балаў — 153 чалавекі (0,62%),
- 80 і вышэй — 538 чалавек (2,20%),
- 20 і ніжэй — 3 381 чалавек (13,79%),
- 10 і ніжэй — 122 чалавекі (0,5%).

Матэматыка:
- 90 і вышэй балаў — 243 чалавекі (0,21%),
- 80 і вышэй — 1 148 чалавек (0,99%),
- 20 і ніжэй — 72 148 чалавек (62,45%),
- 10 і ніжэй — 26 705 чалавек (23,12%).

Сусветная гісторыя найноўшага часу:
- 90 і вышэй балаў — 8 чалавек (0,38%),
- 80 і вышэй — 56 чалавек (2,68%),
- 20 і ніжэй — 349 чалавек (16,7%),
- 10 і ніжэй — 17 чалавек (0,81%).

Фізіка:
- 90 і вышэй балаў — 56 чалавек (0,11%),
- 80 і вышэй — 224 чалавекі (0,44%),
- 20 і ніжэй — 37 282 чалавекі (72,96%),
- 10 і ніжэй — 13 033 чалавекі (25,51%).

Хімія:
- 90 і вышэй балаў — 55 чалавек (0,32%),
- 80 і вышэй — 281 чалавек (1,61%),
- 20 і ніжэй — 4 511 чалавек 25,88%),
- 10 і ніжэй — 235 чалавек (1,35%).

ПРАХАДНЫЯ БАЛЫ Ў ПЕДУНІВЕРСІТЭТ

Звесткі па мінскім педуніверсітэце імя Максіма Танка за 2009 год. Колькасць балаў, дастатковых для таго, каб быць будучым настаўнікам — з 400 магчымых.

«Фізіка. Матэматыка»: сельскія вучні 163, гарадскія 165, платнікі 128.
«Фізіка. Тэхнічная творчасць»: 154/157/87.
«Пачатковая адукацыя. Беларуская мова і літаратура»: 195/238/122.
«Гісторыя. Замежная мова»: 173/173/128.
«Англійская мова. Беларуская мова і літаратура»: 252/268/162.

КАМЕНТАР МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ

«ЗАЛІШНЯЯ ПІСАНІНА НАСТАЎНІКАЎ — ГЭТА ПЕРАСТРАХОЎКА НА МЕСЦАХ»

Каб атрымаць кампетэнтны каментар Міністэрства адукацыі, мы яшчэ да публікацыі пераслалі туды змешчаныя тут каментары настаўнікаў, дацэнта, вучня... Пасля гэтага на пытанні «Звязды» адказала **Валянціна МАЕЎСКАЯ, намесніца начальніка Упраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі Беларусі**.

— Валянціна Леанідаўна, многія нашы эксперты кажуць, што выпускныя іспыты ў цяперашняй форме варта ўвогуле адмяніць...

— Школьныя іспыты патрэбныя нашай сучаснай школе, бо яны выхоўваюць пачуццё адказнасці, што вельмі важна ў педагагічным разуменні. І калі яны нават патрабуюць намаганняў, марнавання сілы і энергіі, хвалявання, у гэтым неабходна бачыць і цудоўную падрыхтоўку да жыцця. Бо жыццё ж не будзе ўсланае ружамі, будуць розныя цяжкасці. Сёння выпускнікі школы здаюць 3 выпускныя іспыты, у 2012-13 гадах мы плануем увесці чацвёрты абавязковы іспыт па замежнай мове — цяпер ідзе падрыхтоўка. Нашы іспыты маюць іншую мэту, чым цэнтралізаванае тэставанне — праверыць, як дасягнутая адукацыйная мэта. Калі казаць пра фізіку, аб якой вядзецца гаворка ў вашым папярэднім матэрыяле, то з 6-га па 11-ы клас у нас цяпер ідзе 385 навучальных гадзін, 41 навучальная гадзіна — на правядзенне франтальных і лабараторных работ. Гэта 10,6 % часу.

— Валянціна Леанідаўна, вы гаворыце зараз у ідэале — так, як яно павінна быць. А мы гаворым пра тое, як ёсць. Я таксама вучыўся ў школе, і ведаю, якое там было абсталяванне па фізіцы — ніякага. У настаўніка на парце стаяў адзін апарат, на якім ён нешта рабіў і дыктаваў нам, што запісваць у сшыткі. Пра школьны іспыт вы таксама кажаце ў ідэале. Калі б ён сапраўды праходзіў так, усё было б лагічна. Але мы гаворым пра тое, што сёння гэта буфанада — усе спісваюць, і ўсе пра гэта ведаюць.

— Я не магу падтрымаць вас у гэтых разважаннях, бо школьны іспыт — гэта адказна. У большасці школ да выпускных іспытаў рыхтуюцца сур'ёзна — педагогі, вучні. Бо такі іспыт — гэта выпрабаванне не толькі для вучня, але і для настаўніка. Так, на сёння матэрыяльна-тэхнічная база навучання ў нас недастаткова добрая, патрабуе паляпшэння. Але мы працуем над гэтым. Напрыклад, распрацаваны пералік мінімальнага неабходнага абсталявання. Падключыліся да вытворчасці беларускія прадпрыемствы. За мінулы год выдаткавана 60,8 мільярда рублёў, сёлета — 70 мільярдаў рублёў, у 2011-м плануецца выдаткаваць 81 мільярд рублёў.

— Але ж вы бачылі прыклад у нашым артыкуле, калі настаўнік фізікі кажа, на што пайшлі 80 мільёнаў рублёў — на непатрэбнае, бессэнсоўнае абсталяванне.

— Не магу пракаментаваць прыклад абстрактнага настаўніка, бо ў нас канкрэтны пералік неабходнага абсталявання па кожным прадмеце — зацверджаны. І кіраўнік школы мае гэты пералік. Трэба разбірацца, чаму туды было закупленае неадпаведнае абсталяванне. Дарэчы, сітуацыя, калі спасылаюцца на абстрактных, а не канкрэтных настаўнікаў, бацькоў, вучняў, выклікае зразумелае пачуццё недаверу.

— Валянціна Леанідаўна, першую частку нашага артыкула — гутарку з рэпетытарам Яўгенам Ліўянтам — шырока перадрукавалі ў інтэрнэце. І ніводнага каментара, што там нешта непраўдзіва. Пра якую тады большасць школ вы гаворыце?

— Пра большасць школ, якую мы правяраем. У нас Дэпартамент кантролю якасці ведаў штогод правярае ходу выпускных іспытаў. І на сёння я маю даведку па выкананні вынікаў кантролю. І нідзе там не прагучала, што былі парушэнні па форме правядзення іспытаў. Не было такіх парушэнняў. А казаць — спісваюць, ці не спісваюць... У нас на іспыце сядзіць камісія 4 чалавекі ў 11-м класе, тры чалавекі — у базавай школе. І калі гэта сумленныя педагогі — дзеці не спішуць.

— Але ж усе члены камісіі зацікаўленыя, каб вынікі былі высокія! Нашто ім дрэнныя паказчыкі?

— У нас цяпер ніхто не аналізуе паказчыкі. Пры вызначэнні рэйтынга школы не выстаўляецца ўзровень паспяховасці, цяпер мы гаворым пра «ўзровень навучанасці вучняў». А ён вызначаецца праз узнагароджанні залатым і срэбным медалямі. А ў нас гэта вынікі стабільныя — сёлета 2526, летась 2700 выпускнікоў. Якасць адукацыі ў нас не падае, сведчанне гэтага — перамогі на міжнародных алімпіядах. У гэтым годзе мы прывезлі «золата» па фізіцы з міжнароднай алімпіяды, дзе бралі ўдзел 82 краіны, 364 удзельнікі...

— Карацей, да гаворкі пра выпускныя іспыты — вы сцвярджаеце, што ўсё ў парадку, што ўсё праводзіцца па поўнай сур'ёзнасці?

— Я сама брала ўдзел у выпускных іспытах, нават як старшыня камісіі. І лічу, што пры сумленным настаўніку, які клапоціцца пра свой прэстыж, спісвання не будзе. У нас няма сёння прыкладаў, каб звольнілі ці пакаралі настаўніка за нізкія вынікі вучняў. Вынік вучня — гэта шматскладная рэч. Трэба ведаць яго псіхалагічныя асаблівасці. Можа, для яго «шэсць» — як для іншага «дзесяць»?

— Добра, іспыты закліканыя падсумаваць, чаму навучылі ў школе па канкрэтным прадмеце. А як жа цэнтралізаванае тэставанне, якое таксама правярае, чаму навучылі ў школе? Чаму там такія нізкія вынікі?

— Яно паказвае рэйтынг вучня ў параўнанні з іншымі, хто здаваў тэст.

— Вы бачылі вынікі цэнтралізаванага тэставання гэтага года. Па мовах — больш за 40 % вучняў зарабілі менш за 20 балаў. Па фізіцы — 73 %, па матэматыцы — 62,5 %. Менш за 20 балаў — гэта можна пальцам патыкаць і ўгадаць. Вы, як супрацоўнік Міністэрства адукацыі, будзеце сцвярджаць, што гэта добрыя вынікі?

— Тут нельга казаць у абсалюце. Сістэма падліку такая, што калі на адно і тое пытанне адказала вялікая колькасць людзей — бал будзе ніжэйшы.

— Але ж не 15-20!

— Гэта таксама вынік. Такія балы маглі атрымаць тыя, хто скончыў школу раней і не мае цвёрдых ведаў. А можа, прыйшоў «пагуляць» у іспыт. Да таго ж, трэба глядзець, якая сістэма падліка балаў...

— Вы думаеце, там нешта намахлявалі?

— Не. Проста такая сістэма падліку, што гэта — не нізкі ўзровень, гэта нармальны ўзровень.

— Вы праўда так лічыце?

— Так.

— Валянціна Леанідаўна, яшчэ адзін аспект, які мы закранаем, — нізкі заробак настаўнікаў. Прыклад ёсць у нас у артыкуле, калі настаўніца вышэйшай катэгорыі, якая мае 23 гады стажу, атрымлівае на рукі, перавыконваючы план, 773 тысячы...

— Паводле звестак дзяржаўнай статыстыкі, сярэдні заробак настаўнікаў за першае паўгоддзе 2010 года складае 885 тысяч рублёў. Мы ўжо два гады даплачваем маладым спецыялістам...

— Колькі?

— Да 100 тысяч штомесяц.

— Гэта значыць, 33 долары.

— Але ж і яны з неба не падаюць. За катэгорыю ідзе даплата, прэміяльны фонд існуе... А ў вёсцы адразу 20 % ідзе даплата.

— Яшчэ надзённае пытанне — каго ў нас бяруць у педуніверсітэты. Маючы крайне нізкія вынікі (120-150 балаў з 400), людзі будуць працаваць настаўнікамі...

— Гэта праблема, мы працуем над гэтым. Але перш чым стаць настаўнікамі, яны будуць 5 гадоў вучыцца. І калі чалавек паступіў, ён можа самаўдасканаліцца, працаваць над сабой. А калі не будзе добра вучыцца — будзе адлічаны, не здасць сесію.

— Вы не лічыце, што трэба абмежаваць прахадныя балы для будучых настаўнікаў, каб невукі не ішлі туды?

— Гэта павінны вырашаць прыёмныя камісіі ВНУ — каго ім вучыць.

— Валянціна Леанідаўна, на сёлетніх выпускніках выпрабавалі 4 рэформы адукацыі. Колькі яшчэ рэформаў наперадзе?

— У нас зацверджаны тыпавы вучэбны план, які не будзе змяняцца гадоў 5-7. У нас прайшлі апрабацыю ўсе навучальныя праграмы...

— Усе настаўнікі, з якімі давялося гутарыць, кажуць, што іх проста завальваюць дурной бюракратычнай пісанінай...

— Міністэрства адукацыі наадварот вядзе працу па выключэнні залішняга прадукавання паперы ў працы настаўніка. Прыклады кшталту «працоўная акцыя — прыборка кабінета» — гэта перагібы на мясцовым узроўні. Перастараліся. Мы правodзілі аналіз: з 20 справаздачаў, якія патрабуюць з навучальнай установы, толькі 2 — Міністэрства адукацыі. Астатнія — на мясцовым узроўні, перастрахоўваюцца. Мы шмат пра гэта гаворым: настаўнік павінен займацца непасрэдна навучаннем дзяцей. Нам не трэба ўсе гэтыя справаздачы, якія яны пішуць. Неабходна толькі, каб гэта пачулі ўсе кіраўнікі на месцах.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

«ГАРАЧЫ» 287 17 41

Ці будуць нам вяртаць банкаўскія ўклады 90-х гадоў?

З такім пытаннем у нашу рэдакцыю звярнуўся пенсіянер з адной з вёсак Мінскага раёна:

— Мы клалі грошы на кніжку яшчэ ў савецкі час, мы ж працаўнікі звычайныя, а не нейкія там спекулянты: ці будуць нам выплачваць гэтыя ўклады? Я пытаў у ашчадкасе, але мне нічога не адказалі, сказалі, што не ведаюць...

Відаць, у Нацыянальны банк з аналагічнымі пытаннямі звяртаюцца даволі часта, таму што на афіцыйнай старонцы Нацбанка ў раздзеле «Часта задаваныя пытанні» змешчаны артыкул «Аб кампенсацыі ўкладаў савецкага перыяду».

У прыватнасці, там напісана, што згодна з падпісаным у 1992 годзе пагадненнем запазычанасць Ашчаднага банка СССР перад насельніцтвам па ўкладах была афармлена кожнай краінай як унутраны дзяржаўны доўг, а ўсе выдаткі з 1 студзеня 1992 года робяцца за кошт дзяржаўных бюджэтаў. З-за інтэнсіўных інфляцыйных працэсаў у пачатку 90-х гадоў ва ўсіх былых краінах СССР, у тым ліку ў Беларусі, адбылося рэзкае абясцэньванне грашовых сродкаў як прадпрыемстваў, так і ўкладаў насельніцтва ў банках. Акрамя таго, на намінальную велічыню паўплывалі дзве дэнамінацыі беларускага рубля — у 10 разоў у 1994 годзе і ў 1000 разоў у 2000 годзе. Згодна з прынятымі рашэннямі па ўсіх рахунках юрыдычных і фізічных асобаў у гэтыя часы былі зроблены перараздзікі ў бок памяншэння, у тым ліку і ўкладаў насельніцтва.

А што наконт кампенсацыі ўкладаў? Там жа, на афіцыйным сайце Нацбанка, напісана, што «ў нашай рэспубліцы, пачынаючы з 1991 года, на падставе рашэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і Урада Рэспублікі Беларусь неаднаразова праводзіліся мерапрыемствы па аднаўленні зберажэнняў, якія раней былі размешчаныя ва ўклады і абясцэніліся ў выніку інфляцыі». Такім чынам, у 1991 годзе была праведзена кампенсацыя ўкладаў шляхам павелічэння на 40 % іх рэштак, у 1992 годзе на індэкс спажывецкіх цэнаў (19,3 %) была праведзена карэкціроўка сум укладаў, меншых за 10 тысяч рублёў, у 1993 годзе рэшткі ўкладаў па стане на 1 студзеня 1991 года сумай да 1 тысячы рублёў былі павялічаны ў 5 разоў, а рэшткі ўкладаў звыш 1 тысячы рублёў — на 4 тысячы. У 1994 годзе была зроблена разавая кампенсацыя ўкладаў шляхам павелічэння ў 10 разоў іх рэштак па стане на 1 студзеня 1992 года, ну а ў 1996—1997 гадах у 1000 разоў былі павялічаны рэшткі ўкладаў на 1 студзеня 1992 года ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны.

Як далей напісана на сайце Нацбанка, «апошні этап кампенсацыйных выплат ажыццяўляўся ААТ «АСБ Беларусбанк» у выкананне Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 21.04.1998 № 229 з 1998 па 2007 год уключна. Выплаты, згодна з Указам № 229, рабіліся ўсім укладчыкам і спадчыннікам, якія мелі ўклады ў перыяд з 01.01.1992 па 01.01.1995. Аднак з-за таго, што сума кампенсацыі разлічвалася з ўлікам росту індэксу спажывецкіх цэнаў толькі да 01.01.1996, выплачаны памер кампенсацыі быў нязначны... Сёння ААТ «АСБ Беларусбанк» выплачвае ўклады пазначанага перыяду без уліку налічанай у адпаведнасці з Указам № 299 кампенсацыі. З-за інфляцыйнага абясцэньвання ўкладаў, а таксама змянення маштабу грашовай адзінкі ў выніку праведзеных дэнамінацый, па большасці рахункаў рэшткі ўкладаў складаюць нязначныя сумы», — адзначаецца на афіцыйным інтэрнэт-рэсурсе Нацыянальнага банка.

Як патлумачылі «Звяздзе» ў прэс-службе Нацбанка, рашэнне пытання аб кампенсацыі насельніцтву інфляцыйных страт па ўкладах савецкага перыяду застаецца актуальным і можа быць прынятае на ўзроўні Прэзідэнта і Урада, але толькі пры наяўнасці сродкаў для гэтых выплат у неабходных аб'ёмах.

Таксама мы яшчэ звярнуліся з пытаннем нашага чытача да старшыні праўлення ААТ «АСБ Беларусбанк» Надзеі Ермаковай:

— Я не магу сказаць, калі гэта будзе, але веру, што гэта павінна быць. Стан нашай эканомікі сёння такі, што няма грошай, каб вярнуць. Хоць якраз напярэдадні крызісу былі прапрацаваныя чатыры варыянты: яны былі разгледжаны ва ўрадзе і павінны былі разглядацца ў Прэзідэнта. Але тут зваліўся крызіс, усё закруцілася-завярцелася і атрымалася так, як атрымалася, — адказала Надзея Ермакова.

Павел БЕРАСНЕЎ.

Аблігацыі «Пріорбанк» ААТ 17 і 18 выпускаў ужо ў продажы

«Пріорбанк» ААТ пачаў продаж аблігацый 17 і 18 выпускаў для юрыдычных асобаў. Выпускі забяспечаны ўласным капіталам банка.

Сума эмісіі выпускаў аблігацый «Пріорбанк» ААТ складае 100 млрд беларускіх рублёў. Намінальны кошт адной аблігацыі — 100 тыс. рублёў. Пры пярвічным размяшчэнні даход па аблігацыях устанаўліваецца ў памеры: стаўка рэфінансавання НБ РБ мінус 1 працэнт гадавых (10,5 працэнта), што аналагічна 13,82 працэнтам гадавых па дэпазіце. Тэрмін звароту 17 і 18 выпускаў 1096 і 1188 дзён адпаведна. Размяшчэнне будзе ажыццяўляцца да 2 лютага 2011 года і 2 мая 2011 года шляхам адкрытага продажу. Пасля гэтага часу аблігацыі будуць абарачацца на другасным рынку.

Прывабнасць аблігацый для інвестараў забяспечваецца тым, што даходы, атрыманыя ад рэалізацыі і пагашэння аблігацый, вызваляюцца ад абкладання падаткам на даходы, а таксама магчымасцю ўпраўлення тэрмінамі інвеставання шляхам ажыццяўлення здзелак з такімі аблігацыямі на другасным рынку.

Дадатковую інфармацыю можна атрымаць штодня, акрамя выхадных і святочных дзён, у «Пріорбанк» ААТ па нумары: (017) 289 92 32.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Хацеў замесці сляды?

Да жыхара вёскі Белавуша Столінскага раёна праз акно ўлез злодзей і прыхапіў, што бліжэй ляжала: дывановую дарожку, упакоўку пральнага парашку, два слоікі кансерваваных агуркоў... а таксама мятлу. Можа, каб замесці сляды. Але ўсё адно супрацоўнікі міліцыі ўстанавілі, што крадзеж учыніў 43-гадовы непрацуючы аднавясковец пацярпелага.

Яна СВЕТАВА.

МОГИЛЕВСКИЙ ГОРОДСКОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

СООБЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

по продаже земельных участков в частную собственность в г. Могилеве

Аукцион состоится 13 августа 2010 года в 16.30 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 28а, зал заседаний.

Заявления и документы принимаются уполномоченной организацией (МГУКПП «Проектное специализированное бюро») по адресу: **г. Могилев, ул. Первомайская, 28а, каб. 206** в рабочие дни **с 8.00 до 17.00**. Последний день приема заявлений **– 9.08.2010** года до 17.00.

Продажа земельных участков производится гражданам Республики Беларусь в частную собственность для строительства и обслуживания одноквартирных жилых домов. Условия проведения аукциона – **наличие не менее двух участников**.

При оформлении заявления и соглашения о правах и обязанностях сторон, желающие принять участие в аукционе представляют в сроки, указанные в извещении:

а) заверенную копию квитанции о **внесении задатка** на расчетный счет Могилевского городского исполнительного комитета **№ 3642017441709** в филиале 700 МОУ ОАО «СБ «Беларусбанк», код 536, УНП 700123787 **(разовый платеж)**; б) документ, удостоверяющий личность **(паспорт)** покупателя, а в случае участия в аукционе его представителя – **паспорт и нотариально заверенную доверенность**.

Порядок осмотра на местности земельных участков: выезд по желанию, предварительное ознакомление с земельно-кадастровой документацией всем желающим. Условия инженерного развития инфраструктуры застраиваемой территории: строительство инженерных коммуникаций будет осуществлено в соответствии с ПСД за счет бюджета города. Продажа земельных участков производится без изменения их целевого назначения. Граждане, желающие участвовать в аукционе по нескольким лотам, вносят **задаток** в размере, установленном для земельного участка с наибольшей начальной ценой.

Победители аукциона обязаны: в течение десяти рабочих дней после принятия решения о предоставлении земельного участка в частную собственность внести плату за земельный участок (задаток засчитывается при внесении платы); возместить затраты на организацию и проведение аукциона, в том числе расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам аукциона документации, необходимой для его проведения. Ориентировочная сумма затрат на организацию и проведение аукциона (на всех победителей) составляет 4 миллиона рублей.

№ Лота	Адрес земельного участка	Площадь, га	Кадастровый номер	Стоимость землеустроительного дела (руб.)	Начальная цена (руб.)	Сумма задатка (руб.)
Лот № 1	переулок 1-й Ровчакова, 1	0,0921	740100000001004766	448 544	17 180 000	1 546 000
Лот № 2	переулок 1-й Ровчакова, 5	0,0938	740100000001004768	448 544	17 497 000	1 575 000
Лот № 3	переулок 1-й Ровчакова, 7	0,0942	740100000001004769	448 544	17 572 000	1 581 000
Лот № 4	переулок 1-й Ровчакова, 9	0,0946	740100000001004770	453 364	17 647 000	1 588 000
Лот № 5	переулок 1-й Ровчакова, 11	0,0973	740100000001004771	448 544	18 150 000	1 634 000
Лот № 6	переулок 2-й Ровчакова, 2	0,0990	740100000001004774	448 544	17 937 000	1 614 000
Лот № 7	переулок 2-й Ровчакова, 4	0,0986	740100000001004776	448 544	17 865 000	1 608 000
Лот № 8	переулок 2-й Ровчакова, 10	0,1074	740100000001004781	448 544	19 459 000	1 751 000
Лот № 9	переулок 3-й Ровчакова, 4	0,0998	740100000001004783	448 544	18 082 000	1 627 000
Лот № 10	переулок 3-й Ровчакова, 6	0,0972	740100000001004784	461 519	17 611 000	1 585 000
Лот № 11	переулок 1-й Сараканайский, 7	0,0932	740100000001004765	448 544	16 886 000	1 520 000

Контактный телефон в г. Могилеве 22-11-63

ТАЯМНІЦЫ МАСТАЦТВА

Адно з самых авангардных мерапрыемстваў беларускай сталіцы — фестываль нясовечасовага мастацтва «Дах», які сёлета праходзіў пад дэвізам «Цёмныя таямніцы мозгу» (Mageia celebrum). Цягам некалькіх тыдняў на ўсіх плошчах мінскага Палаца мастацтва, уключна з унутраным дваром і канферэнц-залай, адбывалася мастацкае дзейства, якое надоўга запомніцца тым, хто не пабаяўся летняй спёкі.

Карціны, малюнкі, плакаты, інсталяцыі, фотаздымкі, скульптуры, мобілі — усё гэта хоць і выглядала вельмі нязвыкла, але ж прынамсі мела больш-менш знаёмыя назвы. Але былі прадстаўлены і абсалютна новыя жанры, апісаць якія ў адно слова і не заўсёды атрымаецца. Напрыклад, вялікі бюст з самай сапраўднай бульбы! Ці шматфігурная кампазіцыя, дзе ўсе чалавечыя постаці ў натуральную велічыню зроблены з саломы. І гэта пры тым, што фігуры сядзяць за сталом, зробленым з самай што ні ёсць сапраўднай травы, якую, дарэчы, на маіх жа вачах палівае вадой аўтар гэтага выбітнога твора — Артур Клінаў.

Беларусы ўжо патроху сталі прывыкаць да авангарднага мастацтва і не жахаюцца кожны раз ад «прыўкрашнага», якое часам і шакуе. А часам і надакучае... Як, напрыклад, выкарыстанне прадметаў сантэхнікі, якое ўжо стала бітым прыёмам на падобнага кшталту выставах.

Сёлета «Дах» менш нагадваў гарадскую сметніцу і відавочна стаў больш гламурным. Дарэчы, не без дапамогі вытанчаных скульптур Канстанціна Касцючэнкі, якія сустракалі наведнікаў на першым паверсе — з імі, як мне падалося, найбольш ахвотна фатаграфаваліся. Хоць многія аддавалі ўвагу творам выразна іранічным ці наогул малазразумелым без аўтарскага каментара. Сапраўды, у залах палаца хапала арт-аб'ектаў на ўсе густы — ад вытанчаных да самых прыземленых.

Дзённік бландзінкі

Фестываль «Дах» — вельмі дынамічная мастацкая структура: па-першае, яна сабрала самыя розныя мерапрыемствы, сярод якіх і літаратурныя вечарыны, і канцэрты самых разнастайных музычных гуртоў і асобных выканаўцаў, і паказ кароткаметражных фільмаў (як беларускіх, так і замежных кінематаграфістаў), і семінары па актуальным мастацтве. Толькі тут даведалася, што існуе, аказваецца, і такая з'ява, як «прынтар-арт» і «піксель-арт»!

Наперадзе яшчэ шэраг праектаў — пленэры, прэзентацыі, спектаклі, канцэрты, лекцыі. Сустрэчы з польскімі рэжысёрамі і музыказнаўцамі. І музыка, музыка, музыка штовечар...

Фестываль будзе доўжыцца да 8 жніўня. Не ўпусціце свой шанц дакрануцца да сучаснага мастацтва ў прахаладнай зале палаца!

БЕЛАРУСЬ-БАЛГАРЫЯ: НЕКУРОРТНЫЯ СТАСУНКІ

Лета — пара, калі хоць раз ды ўспомніш братнюю краіну Балгарыю... Шмат хто з беларусаў праводзіў там свае адпачынкі. Але хто з нас добра ведае гісторыю і культуру гэтага благаслаўлёнага краю? Між тым творы балгарскіх аўтараў не раз перакладаліся на беларускую, як, дарэчы, і беларускія на балгарскую. Гэтая форма брацкіх стасункаў паміж народамі — праз узаемапераклад — мае ўжо значную традыцыю і пераканаўчыя дасягненні, што тлумачыцца відавочнай агульнасцю ў гістарычным лёсе абодвух народаў, падабенствам менталітэту і псіхалогіі, дзякуючы якім мы і адчуваем сябе так вольна ў гэтай, здавалася б, краіне.

Дзякуючы руплівай працы супрацоўніцы акадэмічнага Інстытута мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы Марыны Абрагімовіч, якая з'яўляецца адным з лепшых знаўцаў балгарскай мовы і літаратуры ў нашай краіне, выйшаў бібліяграфічны даведнік «Беларуска-балгарскі ўзаемапераклад», які ахоплівае амаль два апошнія дзесяцігоддзі. Складанне даведніка — вялікая дапамога ўсім тым, хто займаецца вывучэннем гісторыі і літаратуры нашых краін. А неўзабаве варта чакаць плён і другой грунтоўнай працы М. Абрагімовіч, а менавіта выдання перакладнога балгарска-беларускага слоўніка, праца над якім ужо амаль завершана.

Ганна КІСЛІЦЫНА.

«НОВАЯ ХВАЛЯ-2010»: БЕЛАРУСЫ — ШОСТЫЯ!

Іх выбралі ў фінал з дванаццаці тысяч канкурсантаў. За перамогу ў фінале папулярнага Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў «Новая хваля-2010» беларускі гурт «Litesound» змагаўся з прадстаўнікамі 11 краін свету. У выніку беларусы занялі шостае месца.

17 канкурсантаў з Беларусі, Латвіі, Расіі, Украіны, Бразіліі, Ізраіля, Фінляндыі, Эстоніі, Азербайджана, Арменіі, Балгарыі і Казахстана спаборнічалі на працягу трох дзён. У выніку перамога дасталася армянцы Соны Шахгельдзян (288 балаў), другое месца — ва ўкраінкі Таццяны Шырко (287), трэцім стаў эстонец Уку Сувісці (285).

Беларускі гурт «Litesound», які перад паездкай у Юрмалу папоўніўся яшчэ адным салістам — італьянцам Якопа Маса, у фінале конкурсу выконваў тры кампазіцыі: арыгінальную песню — «Rock Tonite», хіт краіны — песню «Мама» кампазітара Валерыя Галаўко, «сусветны хіт» — кампазіцыю «Amazed» гурта Lonestar.

— Задача, якую першапачаткова ставілі перад сабою ўдзельнікі калектыву — атрымаць за кожны дзень творчых спаборніцтваў адзнакі, не ніжэйшыя за 10 — яны выканалі: у першы дзень «Litesound» атрымалі 92 балы, у другі — 96, а ў трэці — 90, — расказаў пасля фіналу **музычны прадзюсар гурта на «Новай хвалі» Валерый ГАЛАЎКО.** — У выніку 278 балаў і заслужаная шостая прыступка. Музыканты нікольні не расчараваныя і лічаць, што з годнасцю прэзентавалі на конкурсе сваю краіну.

Гурт «Litesound» за сваімі плячыма мае ўжо не адзін музычны конкурс. У творчым багажы калектыву першае месца конкурсу «Festivale Internazionale De Maiori» (Італія); другое месца конкурсу «Песні свету» (Кішынёў), удзел у нацыянальных адборах на «Еўрабачанне». Таксама калектыў з'яўляецца ўладальнікам прэміі «Песня года Беларусі» (2008, 2009 гады), «Залатое вуха 2008», «Рынгтон года 2009». Сярод шасці гуртоў («Litesound», «Lady'sSweet», «PER», «Муракамі», «Milk & Kisses», «Паюшчие трусы»), якія прымалі ўдзел у фінале «Новай хвалі-2010», беларускі гурт стаў найлепшым.

— Хоць музыканты і моцна стаміліся, але адчуваюць сябе шчаслівымі: пры такой моцнай канкурэнцыі, якая была сёлета на «Новай хвалі», нават дзясятае месца можна было б лічыць падарункам. «Litesound» вельмі спадабалася ўдзельнічаць у конкурсе, яны вяртаюцца дадому з цудоўным настроем і адчуваннем выкананага доўгу, — дадаў Валерый Галаўко.

«Litesound» сталі шостымі па ліку прадстаўнікамі Беларусі, якім пашчасціла дайсці да фіналу «Новай хвалі». Да гэтага сваё шанцаванне ўжо выпрабоўвалі Аляксей Хлястоў (2005, 9 месца), Паліна Смолава (2007, 4 месца), Дзядзя Ваня (2008, спецпрыз Алы Пугачовай «Залатая зорка Алы») і Макс Лорэнс (2009, 9 месца).

Конкурс маладых выканаўцаў «Новая хваля» праводзіцца з 2002 года.

Ілья ЛАПАТО.

Фота з афіцыйнага сайта гурта.

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

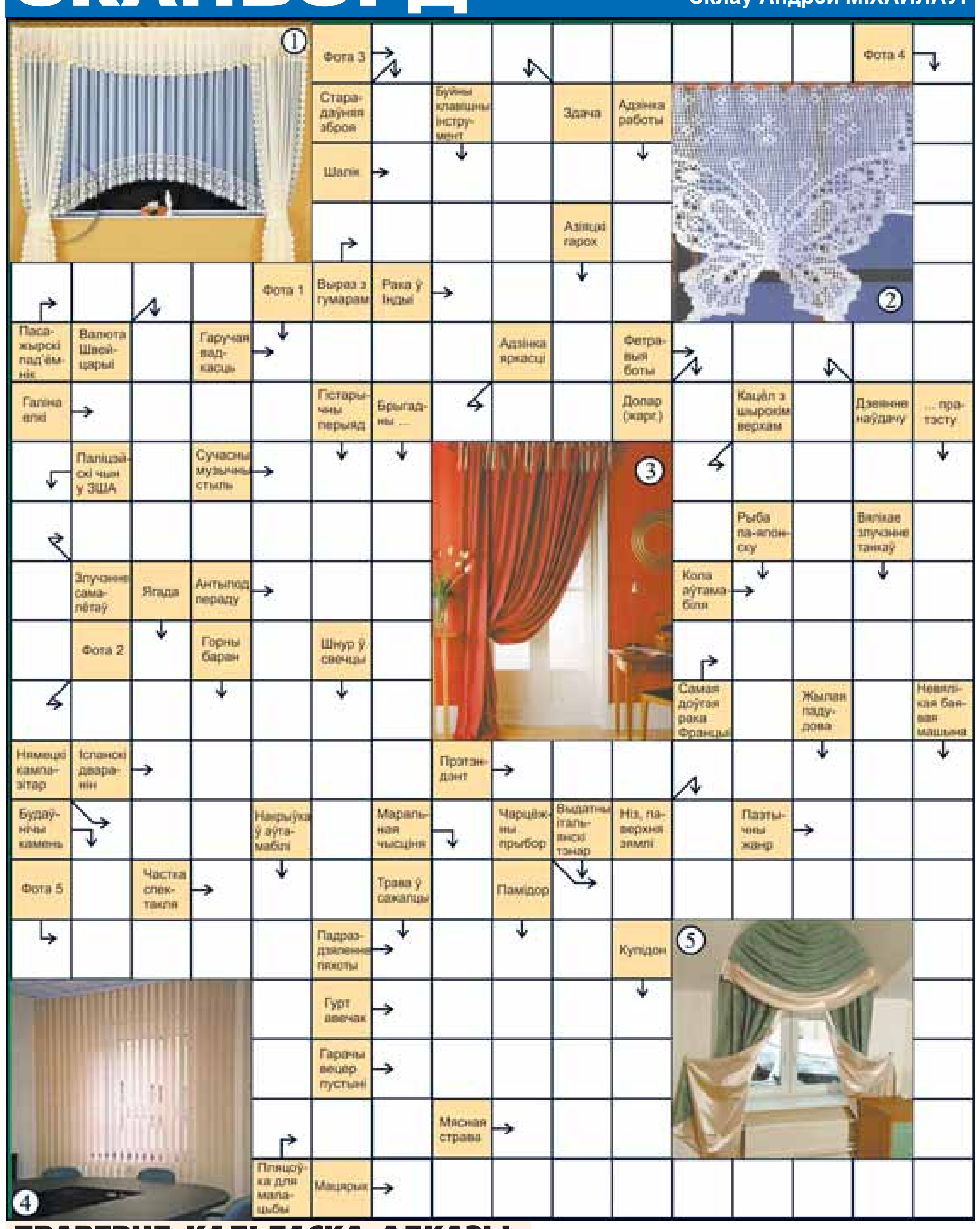

ПРАВЕРЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ

Сканворд (31 ліпеня). Па гарызанталі: Брыз. Арк. Люкс. След. Страта. Гана. Крэсла. Амур. Шафа. Парода. Парабак. Рана. Даха. Кіт. Скрыгат. Удача. Ліса. Сафары. Дамкрат. Тата. Арарат. Атам. Латук. Альпака. Арол. Бурдзюк. Сервант. **Па вертыкалі:** Стос. Лага. Аксід. Фенікс. Дэка. Атрад. Слайд. Гума. Палтус. Кроль. Тора. Апак. Біклага. Аратар. Юта. Цэсэта. Укос. Канапа. Кале. Зеўс. Амар. Пуф. Урад. Дата. Проба. Арат. Дах. Чыта. Макака. Аметыст.

Сканворд (3 жніўня) Па гарызанталі: Шыба. Шчамялёў. Квадра. Топка. Шапка. Рып. Паром. Удод. Савіцкі. Іон. Рацыя. Ясак. Ісціна. Тар. Кладка. Пуга. Зоб. Лік. Кумір. Рэпін. Бак. Ядок. Марабу. Залог. Сера. Цімур. Макасіны. **Па вертыкалі:** Айвазоўскі. Парламент. Шавец. Італія. Пуціна. Інд. Бокс. Арык. Тапір. Класік. Пано. Лем. Перац. Кворум. Чырок. Гара. Армія. Ком. Алсу. Пуня. Сядзіба. Роба. Кораб. Краб. Куінджы.

«ГЭТА РАБАЎНІЦТВА!»

З такімі словамі невядомы грамадзянін у цёмных акулярах звярнуўся да дзвюх прадавачак у дзве гадзіны ночы. У руках злодзея быў, як кажуць міліцыянеры да высвятлення абставінаў, прадмет, вельмі падобны на пісталет. Як расказаў начальнік аддзела крымінальнага вышуку Жлобінскага РАУС Андрэй Дзярабін, крымінальная дзея разгарнулася ў начной краме Жлобіна. Жанчыны разгубіліся і адразу не паверылі, што мужчына ўяўляе небяспеку. Але ж пагрозы прагучалі зноў. Потым грамадзянін, якому на выгляд 25-30 гадоў, падышоў да касавага апарата і забраў усю выручку — каля 280 тысяч рублёў. Калі жанчыны ачунялі ад шока і выклікалі міліцыю, злодзей ужо знік у цемры ночы. Пакуль яго вышук не даў станоўчых вынікаў.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Мінчане могуць папоўніць мядовыя запасы

ЧАЦВЁРТЫ міжнародны фестываль «Мядовы спас — 2010» пройдзе ў Мінску з 6 па 17 жніўня. Як расказалі арганізатары, мерапрыемства пройдзе на трох пляцоўках: у Палацы мастацтваў (вул. Казлова, 3) і на адкрытых пляцоўках каля Палаца спорту (пр-т Пераможцаў, 4) і Камароўскага рынку (вул. В. Харужай, 8). Акрамя мёду ад беларускіх пчаляроў, на «Мядовым спасе» можна будзе набыць мёд і ад гасцей з Расіі і Украіны.

— Беларусь — краіна невялікая, і кармавая база ў нас нязначная, асабліва з улікам рэгіёнаў, што пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС. Таму разнастайнасць мёду ў Беларусі нязначная: рапсавы, грэцкі, канюшынавы, верасовы, а таксама паліфлёрныя — лугавы, палявы, лясны і гэтак далей. А паколькі людзі хочуць ужываць і іншыя віды мёду, то фестываль мы праводзім міжнародны і запрашаем пчаляроў з Расіі і Украіны, — сказаў **Уладзімір КАМЯНКОЎ, майстар-пчаляр, старшыня РГА «Клуб «Беларускія пчолы».**

Але разам з тым спецыялісты раяць за экзотыкай асабліва не гнацца:

— Я лічу, што наш беларускі мёд моцна недаацэньваюць, — лічыць **Сяргей СКАРАБАГАТАЎ, пчаляр у трэцім пакаленні, старшыня Барысаўскага таварыства пчаляроў, член праўлення ГА «Беларускія пчаляры».** — Людзі ў апошні час усё болей шукаюць нейкую экзотыку, а я лічу, што трэба купляць беларускае. У 2007 годзе мы ў Чэхію прывезлі наш беларускі грэцкі мёд — для іх гэта было дзіва-дзіўнае, бо грэчка там мала вырошчваецца. Наогул я лічу, што экзатычныя мяды для нашага арганізму неўспрымальныя, я не бачу карысці ад іх, а вось наш беларускі мёд для нас карысны, бо мы жывём тут, — перакананы Сяргей Скарабагатаў.

Таксама Уладзімір Камянкоў параіў выбіраць мёд на свой смак, але не купляцца на прыгожыя назвы:

— Прыгожыя назвы — гэта, часцей за ўсё, прыёмы гандлю. Напрыклад, «Рамонкавы мёд» — назва прыгожая, але такога натуральнага мёду быць не можа, бо рамонкі наогул не выдзяляюць нектару, — сказаў Уладзімір Камянкоў. — А наогул, ніколі не купляйце мёд без дакументаў, нават у дзядулі з вёскі. Бо адкуль той дзядуля ведае, якімі пестыцыдамі і нітратамі апрацоўваюць сельскагаспадарчыя палі. А плюс у нас яшчэ краіна пацярпела ад радыеактыўнага забруджвання, прычым не толькі магілёўскі і гомельскі рэгіёны. Пчолкі не ідэнтыфікуюць радыяцыю, таму абавязкова пытайце пратакол даследавання мёду, ці, на мове пчаляра, пашпарт мёду, дзе будуць пазначаны паказчыкі па ДАСТ у канкрэтным прадукце.

Павел БЕРАСНЕЎ.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	5.28	21.02	15.34
Віцебск —	5.12	20.57	15.45
Магілёў —	5.18	20.52	15.34
Гомель —	5.21	20.43	15.22
Гродна —	5.44	21.17	15.33
Брэст —	5.51	21.11	15.20

Месяц

Апошняя квадра 3 жніўня. Месяц у сузор'і Блізнятаў.

Імяніны

***Пр.** Марыі, Магдаліны, Аляксея, Карнілы, Міхаіла, Фокі.*

***К.** Дамініка, Пратаза, Яна.*

Фота Сяргея АЛЯКСАНДРАВА.

4 жніўня

Дзве даты

1914 год — у сувязі з пачаткам вайны Расіі з Германіяй у горадзе Баранавічы была размешчана Стаўка Вярхоўнага Галоўнакамандуючага ўзброенымі сіламі Расіі (знаходзілася там да 3 верасня 1915 года).

1693 год — французскі абат Дом Перыньён у выніку шматлікіх вопытаў па селекцыі і змешванні вынайшаў шампанскае. Для гэтага ён скарыстаў просты прыём: дадаў ва ўжо амаль гатовае віно крыху дрожджаў і цукру, даўшы віну дабрадзіць у бутэльцы. Гэтая нескладаная аперацыя лягла ў аснову аднаго з самых геніяльных вынаходніцтваў у гісторыі чалавецтва.

Цытата дня:

«Сапраўдным трусам трэба лічыць таго, хто дапусціў, каб у ягонай прысутнасці зняважліва гаварылі пра яго сябра».

Дэні Дзідро (1713—1784), французскі філосаф.

СІМВАЛ ПРЫГАЖОСЦІ І ПРАЦЯГУ РОДУ

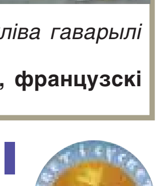

Галінку каліны з ягадамі вешалі ў галавах парадзіхі, каб яна і дзіця былі здаровымі, каб нячыстая сіла не перашкодзіла лёгкім родам. Адразу ж пасля родаў бабка-павітуха мыла твар і рукі парадзіхі, жадала быць «чырвонай, як каліна».

- Калі ў сям'і нараджалася дзяўчынка, бацька павінен быў выйсці на двор і рассеяць насенне каліны.
- Пры першым рытуальным купанні ў купель дзяўчынцы абавязкова клалі ягады і лісце каліны, каб яна была прыгожай, шчаслівай і здаровай.
- Падчас хрэсьбін кумам і гасцям дарылі галінкі каліны, раздавалі калачы-шышкі з утыкнутымі ў іх кветкамі і ягадамі каліны. Звычайна бацька прасіў хросных «перанесці дзіця па калінавым масце з таго ў гэты свет».
- Паўсюдна гаршчок з бабінай кашай — сімвал будучага жыцця нараджанага дзіцяці — упрыгожвалі-ахоўвалі яркія ягады каліны.
- Доўгі час існаваў звычай, калі бабка-павітуха ў нядзелю перад Бабіным днём (8 студзеня) абыходзіла хаты, у якіх прымала нованароджаных, мазала ілбы жанчынам і дзецям ягадамі каліны, запрашала да сябе ў госці і благаслаўляла: «Будзь чырвоным, як каліна».
- У дзень святой Акуліны, якая ўшаноўваецца па народным календары 20 красавіка, бясплодныя жанчыны пілі адвар з ягад каліны, якія трэба было ўзяць з вянка нявесты.

У пахавальнай абраднасці каліна прысутнічае як праваднік у іншы свет. Устойлівае спалучэнне «калінаў мост» — адзін з шырока распаўсюджаных вобразаў у славянскім фальклоры — пераход праз багну, мяжу на месца сустрэчы чалавека з той, пабочнай, магічнай сілай. Каліна расце ў нізкіх месцах, а значыць, побач з «падземным царствам». У шматлікіх славянскіх баладах у каліну ператвараецца нявестка, якую пракляла свякроў; дзяўчынка, якую сілай выдалі замуж, і г.д.

- Куст каліны саджалі на магіле ў галавах ці нагах памерлага, звычайна адзінокага мужчыны, каб назаўсёды аб'яднаць яго з той нарачонай, якая засталася сумаваць па сваім каханым.
- Каліна шырока выкарыстоўвалася ў народнай медыцыне. Гэтая расліна ўзгадваецца ў траўніках XVI стагоддзя. Народныя знахары выкарыстоўвалі ягады, лісце, кару і карэнне каліны як агульнаўмацавальны сродак, пры лячэнні кашлю, сардэчных захворванняў, як прафілактычны сродак ад ракавых захворванняў, ад зубнога болю.
- Лічылі, што калі ўвесь час насіць пры сабе ягады каліны, гэта захавае цяжарную жанчыну ад выкідыша.
- Адвар з маладой каліны — народны сродак для хуткага памяншэння выпрацоўкі груднога малака для прафілактыкі «малочнай гарачкі», а таксама як сродак пры сэксуальных праблемах і жаночых захворваннях.
- І сёння каліна выкарыстоўваецца ў медыцыне як кроваспыняльны сродак, пры прастудзе, ад вугроў на твары. Тым, хто пакутуе ад гіпертаніі (павышаны ціск), неабходна есці свежую (замарожаную) каліну: па тры ягады тры разы на дзень.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Дэсант высадзіўся ў... амфітэатры

ЧЫГУНАЧНІКІ І ДЭСАНТНІКІ СВЯТКАВАЛІ З РАЗМАХАМ

Віцебск — не толькі горад фестываляў, але і горад дэсантнікаў і чыгуначнікаў. Яны з размахам адсвяткавалі прафесійныя святы.

У нядзелю чыгуначнікі арганізавалі святкаванне ў аднайменным парку, які знаходзіцца недалёка ад чыгуначнага ж вакзала, і на стадыёне «Лакаматыў». Віноўнікаў святкавання было шмат. Усяго, дарэчы, на віцебскім аддзяленні Беларускай чыгункі працуюць каля 10 тысяч чалавек. Тут арганізавалі розныя канцэрты, гульні, дзіцячы гарадок, выставы-продажы народных рамёстваў і рознай прадукцыі. Сяргей Пахолкін, начальнік віцебскага аддзялення чыгункі, усіх павіншаваў са святам. Акрамя ўсяго іншага, чыгуначнікі робяць шмат для добраўпарадкавання гарадоў і малых населеных пунктаў. Пабудавалі ў Віцебску міні-футбольнае поле. Патрацілі на гэта каля 800 мільёнаў рублёў. Падтрымліваюць і вяскоўцаў — выступілі інвестарам для адной з гаспадарак Лёзненскага раёна.

А віцебскія дэсантнікі, улічваючы 80-гадовы юбілей стварэння дэсантных войскаў, упершыню святкавалі два дні. У нядзелю ў Летнім амфітэатры адбылася святочная акцыя. У ліку іншага дэсантнікі паказалі сваё майстэрства рукапашнага бою. На пляцоўку побач з Летнім амфітэатрам з нябёсаў спусціліся парашутысты. Адбыўся святочны канцэрт. У панядзелак 103-я асобная мабільная брыгада гасцінна адчыніла свае дзверы. Усе ахвотныя змаглі азнаёміцца з тэхнікай, амуніцыяй, убачылі, чаму навучыліся маладыя дэсантнікі падчас службы.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Фота БЕЛТА.

ГАРАСКОП СТРЫЖАК НА ЖНІВЕНЬ

4 жніўня. Сённяшняя стрыжка прынясе вам не толькі задавальненне ўласнай знешнасцю, але і прыцягне ўдачу ў ваша жыццё.

5 жніўня. У гэты дзень стрыжка валасоў можа павялічыць вочны ціск, што прывядзе да пагаршэння зроку ці абвастрэння вочных хвароб. Лепш пачакаць з наведваннем цырульні.

6 жніўня. Калі пастрыгчыся ў гэты дзень, то валасы будуць лепш расці, стануць густымі і пышнымі. Але памятайце, што сёння супрацьпаказана хімічнае ўздзеянне на валасы (фарбаванне, завіўка). А складаная ўкладка, зробленая ў гэты дзень, пратрымаецца нядоўга.

7 жніўня. Стрыгчы валасы сёння непажадана: можна «адрэзаць» сваю ўдачу.

8 жніўня. У гэты дзень наведванне цырульні спрыяльна адаб'ецца не толькі на вашай знешнасці, але і на фінансавым становішчы. Сённяшняя стрыжка прыцягне ў ваша жыццё багацце і дастатак.

9 жніўня. Сёння вы можаце смела накіроўвацца да цырульніка. Стрыжка зменіць да лепшага ваша жыццё. У бліжэйшыя месяцы пачнуць адбывацца станоўчыя змены ў асабістым жыцці, кар'еры і стане здароўя.

10 жніўня. Стрыжка, зробленая ў гэты дзень, пойдзе на карысць не толькі вашай знешнасці, але і духоўнаму свету. У вас абвострыцца інтуіцыя і праніклівасць розуму.

11 жніўня. Сёння ад стрыжкі лепш устрымацца — могуць узнікнуць розныя праблемы са здароўем.

12 жніўня. Добры дзень для таго, каб умацаваць кончыкі валасоў. Скарыстайцеся для гэтага спецыяльнымі сродкамі.

13 жніўня. Згодна з усходнімі павер'ямі, стрыжка ў гэты дзень прыцягне да вас злых духаў. А гэта, у сваю чаргу, адаб'ецца на здароўі і дабрабыце. Таму змяненне знешняга выгляду лепш адкласці на іншы дзень.

14 жніўня. У выніку стварэння прычоскі ці стрыжкі вы прыцягнеце ў сваё жыццё ўдачу і радасць.

15 жніўня. Пасля стрыжкі, зробленай у гэты дзень, валасы стануць танчэйшымі. Затое будуць марудна адрастаць, і форма, створаная цырульнікам, надоўга захаваецца. Магчыма, зменіцца і колер валасоў: яны стануць крыху цямнейшымі.

16 жніўня. Сёння можаце смела накіроўвацца да цырульніка. Зробленая сёння стрыжка зменіць у лепшы бок усё ваша жыццё. У бліжэйшыя месяцы пачнуць адбывацца станоўчыя змены ў асабістым жыцці, стане здароўя і кар'еры.

17 жніўня. У гэты дзень прыслухайцеся да сябе: калі ў вас ёсць моцнае жаданне змяніць стрыжку ці зрабіць новую прычоску, тады абавязкова наведайце свайго майстра. Гэты дзень быццам бы створаны для візіту да цырульніка.

18 жніўня. У гэты дзень наведванне цырульні станоўча адаб'ецца не толькі на вашай знешнасці, але і на фінансавым становішчы. Сённяшняя стрыжка прыцягне ў ваша жыццё багацце і дастатак.

19 жніўня. У гэты дзень лепш устрымацца ад стрыжкі: гэта можа прывесці да недамагання — павышэння ціску, галаўных боляў, з'яўлення пачуцця страху. Таму сёння лепш трымацца далей ад цырульні.

20 жніўня. Зробленая сёння стрыжка прыцягне паляпшэнне фінансавага становішча, павелічэнне ўласнасці і схільнасць начальства.

21 жніўня. У гэты дзень спробы стварыць прычоску, якая ўпрыгожвае менавіта вас, скончацца паспяхова. Пасля сённяшняй стрыжкі валасы могуць крыху завівацца буйнымі локанамі.

22 жніўня. Стрыжка, зробленая ў гэты дзень, пойдзе на карысць не толькі вашай знешнасці, але і духоўнаму свету. У вас абвострыцца інтуіцыя і праніклівасць розуму.

23 жніўня. Стрыжка ў гэты дзень можа значна пагоршыць стан здароўя. Сёння лепш пазбягаць зменаў знешняга выгляду.

24 жніўня. Сённяшняя стрыжка прынясе вам не толькі задавальненне ўласнай знешнасцю, але і прыцягне ўдачу ў ваша жыццё.

25 жніўня. Нядрэнны дзень для карэкцыі мадэльнай стрыжкі, але рабіць штосьці новае са сваімі валасамі не рэкамендуецца. Зробленая сёння стрыжка наўрад ці пратрымаецца абяцаны тэрмін.

26 жніўня. Спрыяльны дзень для эксперыментаў са сваімі валасамі. Новы імідж не толькі зменіць вашу знешнасць, але і дакладна адлюструе светаўспрыманне.

27 жніўня. У гэты дзень удала пройдзе афарбоўка і хімічная завіўка. Цырульнік зробіць усё вельмі акуратна і дакладна.

28 жніўня. Стрыжка ў гэты дзень можа значна пагоршыць стан здароўя. Сёння лепш пазбягаць зменаў знешняга выгляду.

29 жніўня. Сёння не трэба хадзіць да цырульніка, паколькі ў салоне вы можаце не знайсці свайго майстра ці да яго будзе доўгая чарга. Лепш паберагчы нервы і проста адпачыць дома.

30 жніўня. Вашы валасы атрымаюць сёння максімальную карысць ад касметычных працэдур: наносьце пажыўныя крэмы ці выкарыстоўвайце сродкі народнай медыцыны.

31 жніўня. Не спяшайцеся да цырульніка: хутчэй за ўсё, стрыжка вас расчаруе.

Падрыхтавала Алена КРАВЕЦ.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Усміхнемся!

— Як, не кажучы ні слова, зрабіць жанчыне камплімент, сэнс якога ў тым, што яна бадзёрая, энергічная і выглядае значна маладзей за свае гады?

— Не саступай ёй месца ў транспарце.

☺

Калі адключаюць гарачую ваду, халодная вада не такая ўжо і халодная...

☺

Званок у цырк:

— Вас цікавіць нумар, у якім глядач кладзе сваю галаву прама ў пашчу кракадзіла?

— Арыгінальна. Што патрабуецца з нашага боку?

— Кожны дзень новы глядач.

— А хто гэта тэлефануе?

— Кракадзіл.

☺

У вёсцы няма такога паняцця, як «біяпрыбіральня». Там ёсць паняцце «біяполе».

☺

— Сустракаюцца два дурні...

— Вядома! Былі б разумныя, сустракаліся б з дзяўчатамі.

ЗВЯЗДА
БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: І. БАРАНОЎСКІ, С. ГРЫБ, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РАСОЛЬКА, Л. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СВІДРЫЦКАЯ, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК, І. ШЧУЧЭНКА.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай – 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 36, 287 18 51, юрыдычнага — 287 19 68, сакратарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 21 03, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Баранавічах: 47 71 94, Магілёве: 32 74 31; бухгалтэрыі: 292 22 03.

http://www.zviazda.by;

e-mail: info@zvyazda.minsk.by

ПРЫЁМ РЭКЛАМЫ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: reklama@zvyazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год.

Тыраж 33.310. Індэкс 63850. Зак. № 3755 Нумар падпісаны ў 19.30.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12